

ASHA ARCHIVES	
856	
Rajab Ali Khat	

सुप्ये सिध्दान्तसारं सहकृतभाषा पानाक्षु भम्

ASHA ARCHIVES

856

ਪ੍ਰੀਤ ਨਗਰ

ASMA ARCHIVES

958

ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੋ

श्रीगणेशायनम आदिमध्यांतशुन्यायत्रिधाविग्रहधारिणे ग्रहस्योदित्स्वरूपायतिन्यायहरयेनमः आदि
द्विजंमाविमलाकराव्यः शान्तासुशीलोद्विजदेवभक्तः नस्यात्मजः श्रीहरिणादनक्तो निसंहनारायनशक्तीचक्रः
त्रिस्कंधजः श्रीवसंतशुनिनाम्ना शास्त्रज्ञविद्यागुनवानभिजायाचने सदातिरतः वलमदस्तस्य सुताहरी
चरणारविंदकजसेव कस्तुरिगुणोपयुक्तांसदय्यशीभास्वतीटीकाः ४ इहतावतगुणधारंभेतिर्विघ्नपीरसमाप्ति
उद्विपस्वष्टदेवतानमस्कारपूर्वकमंगलान्तरामात्मनामकथेतमद्यपिंडानयनचयेकसौकेनाह

नत्यामुरारेचरणारविंदं श्रीमान्शदानंदशुनिप्रसिद्धः तांभास्वतीशिष्यहितार्थमाहशार्कीवे
हिनेशशिष्यभारवैके ९

अस्यार्थनित्वानंमस्त्वत्वाकं मुरारेचरणारविंदंमुराकश्चिदानवः तस्यारि
मुरारिनस्यचरणारविंदंपादकमलमित्यर्थ श्रीमान्शदानंदशुनिप्रसिद्धः शतानन्दनामाकश्चिदाचार्यः प्र
ख्यातकीर्तिः पुनः कथंभूतश्रीमान् श्रीविद्यनेस्मिन्निति श्रीमान्प्रतिष्ठितश्रुत्यर्थ महंतंश्रीमत्त्वद्यापादा
नशार्थं तांभास्वतीशिष्यहितार्थमाहशति भाअस्मारतीतिभास्वादिन्यस्तस्यसंबंधीतिभास्वती अथवा

भाः प्रकाशियस्याशाभास्वनीनां भास्वनीं शिष्यहितार्थः आकस्यादिदोषप्रसन्नानामकवाहलेत्तीसिद्धानप
 ठनमनिकृतांसिद्धंगित्तरागानजिज्ञासुनां शिष्याणां हितार्थमाह दूने इमां ज्ञानागिराने प्रविशामभवनीन्य
 र्थः शाकेविहीने शशिपक्षरैर्वैकैरिति कीञ्चकालभवधिकृत्यगिरानमारुह्य नत्रच अर्थावत्रदेशे
 विक्रमदिन्येनेराजायसिन्कालेशकानामश्लेषाव्यापीदनाः शकानामयमिति बुन्यन्याशकः कालः स्म
 यमाराः सर्वज्यातिः शास्त्रविद्भिः सरक्षते तस्मिं शाकेशकानामश्लेषाव्यापीदना शकनामयमिति बुन्या
 न्याशकः कालः अयमाराः अयं ज्यातिः शास्त्रविद्भिः सरक्षते तस्मिं शाकेशशिपक्षरैर्वैकैविहीने शतियोको
 वशिष्यनेशोऽवराणोऽपिंडो भवतिः दशभिः शतैरेकविंशत्यधिकैः शके गतिशाननंदेन भास्यतिकृते
 न्यर्थः शशिपक्षरैर्वैकै १०२१ इतस्तथायनयां वामा अंका प्रवगतव्याः स्वमन्यत्राप्यंकस्थापना सर्वत्रै
 ववामा अवगंतव्या अद्यपिराहु सर्वभूलत्वाच्चंदादीनामानयनार्थं पथक्षणीयः अथात्प्रशग्रंथशाय
 स्थापिग्रंथस्य बहुर्थं पचकतामाहः १

अथ प्रवक्षेमि हिरोपदेशात्तत्सूर्यसिद्धांतसमं समासात्

१०००
 शास्त्राद्यपिंङ्गुः स्वरशून्यादिद्युस्मान्नाग्नियुक्तोष्ट ८०० शतैर्विभक्तः २ अथाद्यपिंङ्गानयना
 नंतरं अद्यपिंङ्गान्तरं प्रश्नैकशयिष्ये कस्मान्मिहरोपदेशान् मिहरोपदेशान् मिहरोपदेशान् मिहरोपदेशान् मिहरोपदेशान्
 रूपेदेशान् अथवा मिहरोपदेशान् सूर्योपदेशान् सूर्यसिद्धान्तज्ञानादित्यर्थः नन्सूर्यसिद्धान्तक्षममिति
 भावनासूर्येनराशयप्रतिषेधज्ञातमुक्तं नन्सूर्यसिद्धान्तेन न समंतुल्यगणितमहप्रवक्षे यदि न तस्मिन्
 दातीतदेशस्तु किंमनेत्याह समाशातसंक्षेपात् नद्वहन्तमिदं अल्पतरमिति ग्रहगतिग्रहगतिदिनाफ
 लेन न तुल्यमित्यर्थः समाशादिति समासोक्तेन ग्रहासुरयताप्रदर्शयति तथाचोक्तं समासोक्तस्य
 शास्त्रस्य सुखं ग्रहाधारणमिति समासोक्तेनात्यागित्यर्थे भोऽयौ गौरवन्मपि प्रदर्शितं शास्त्राद्यपिं
 ङ्गुः स्वरशून्यादिद्युमिति नन्ः शाकः शाशिपक्षरेवैकैर्विहिनः शेषोद्यपिंङ्गुः स्वरशून्यादिद्युकार्यः दशभिः
 शतैः शप्राभिः रधिवरित्यर्थ १००० नन्समानाग्नियुक्तं कार्यत्रिभिः शतैरेकोनपंचाशदधिकैरित्यर्थ ३४५
 तनासगीतशास्त्राकारकोजपंचाशत् नतोष्टशतैर्विभक्तः कार्य ८०० अष्टाभिः शतैरित्यर्थ २ अथवा रादिशु
 द्विरविश्ववानयनमाह लघुनगैशेषिभगयुक्तः सूर्योदिसंवत्सरपालकः स्यात् शेषहरेप्राह्य

पृथग्गजाशालं रवेरौद्यिकध्रुवः स्यात् ३ अष्टशतभागैर्यत्नं ननौः सप्तभिः ७ शेषीतयच्छे
 षं नद्यं युक्तादि **८** रुधिराशेषः सूर्यादिरवादि सवत्सरपालः स्यात् भवति नित्यं सवत्सरप्रथमदिनसप्त
 र्वाधिपति भवतीति सवत्सरपालक उच्यते यस्मिन् दिने मेषे रविस्तस्मात्तिमदिनसप्तवार इति तस्य वत्रास्मि
 न्नैवार्थे कश्चिदाहः यः पालकः पूर्वमहागमस्तु स एव वारो ध्रुववासरस्यः तस्मान्पुनरुक्तगणितो दिवारस्तिथि
 च न द्रव्यधितोः सैवेति मेषसंक्रांतितस्मिन् तिथिशुभ्यावदहगणादेवायानि अत्रे तदादिगणितवारमासे
 मास यावन्वारान्गगायेत् सूर्यादिनः अंगयुक्ते सप्तोपरि चैतर्भवति तदा सप्तविज्यलदनी सिष्टसप्तवप
 लकं भवति शेषे हरे इति शेषं अष्टशतभागं शेषं हरे भागहार अष्टशते **८००** प्रात्यक्षोध्य शुद्धिः कार्यं ननु
 न्नं यदा न शेषाष्टशति विभक्तशुद्धिस्तदा ह्यष्टशति विधेया एव शुभ्यभागेषु **८००** तथा गजाशा **१०८** लक्षं
 रवेरौद्यिको ध्रुवस्यादिति इयं शुद्धि एव कस्यां शुद्धि अष्टभिः अधिकं शतैकैत भागमपहत्या वशेषं पक्ष्या **८०**
 संगुण्य पुनरष्टमिरशतेन भागां प्रस्थानं द्वयफलं रवे सूर्योद्यिकः सूर्योद्यकालिको ध्रुवः स्यान्नवेदिति रवे
 तु पलक्षणां भास्वत्पां संज्ञादयोऽपि सर्वे ध्रुवकाः सूर्योद्यकालिका ह्यज्ञानं संवत्सरपयं तं स्यात् सप्तक्रिश्नलन
 मासुद्धि

द्वितीयस्थाने ध्रुवागजाशालं रवेरौद्यिको ध्रुवस्यादिति श्यं पृथक्

ध्रुवसंज्ञा ॥ सप्तोत्तराशतहिनहिना २०० मुद्दिनीग्रिमवत्सारस्पशुद्धिः स्याद्विहीनामस्योसदाष्टशतानि ८०० संयोज्य
 हीनयत् ॥ पंचपचाशत्कलविंशेनेनांकेन १५५ शिवध्रुवः स्याद्यदिनहीनोत्तराशतदा चतुर्विंशतिकलाधिक
 सप्तोत्तराशसंयोज्य ॥ अत्रोदाहरणं ॥ शकशाक १४५५ शशिपक्षरेवै १०२९ रोमिनकौवेशोध्यजानं ४३४
 एतद्वद्विंशं भअद्यपिंडस्वशुन्यदिद्यु १००० संगुणयजानं ४३००३८ तानागिनि ३४८ पुनंजानं ४३०
 १८० अष्टशेन ८०० विभज्या ५४८ अस्पष्टप्रभिविभज्यशेष ० अंगयुनंजानं ८ सूर्यादिष्वष्टसवत्सरोत्तरा ॥ अ
 स्मिन् नवशुक्रवासरादितोवारस्यागणकार्य ॥ अष्टशतभागशेष ५८० भागहारे ८०० शोधयजानं २९३ एषासुद्धिः ॥
 पथक २९३ ॥ सासुद्धिपथक २९३ गजाशा १०८ समिलक्ष १५८ एतस्यानद्वयेरेव सूर्योदयकालिका ध्रुवो जान
 ॥ ३ ॥ अथमध्याविधोरानयनमाह ॥ शास्त्राद्विंशः शहस्रैकेन १००० गुणानीयः स्वविद्युनिताशोधे
 १० दशभिर्द्वयकार्यः ॥ द्विस्थः कार्यः ॥ स्वशिद्धभागः एवं विंदुः सिद्धाश्चतुर्विंशतिचत्वारिंशदधिकं शतद्वये २४०
 भागोहार्यः लक्षांकमुपरिस्थितानांके शोधयेत् ॥ पुनः भचक्रैशतविंशतिभाग २०० शेषमेकानेस्थापयत् ॥
 षपंचसयुक्तेति ॥ शुद्धिस्थाप्यनत्रमध्ये पंचाशत् ५० संयोज्यः सापुनदशभि १० गुणयेत् चन्द्रादीनि चतुर्दश

रेकधिकेनगोन्या ८१ भागामेकांतस्थापितस्य शेषां कं संयोज्य मध्यविधुधुक्त्वो भवति ॥ मध्यविधुधुक्त्वो भवति ॥
 नवन्पा २० भागाप्रसैकं क्त्वा शेषसंक्रांतिदिनस्य रायानि ननुक्तं भुचक्रशेषः खवाप्रसैको कं संक्रांति तिथिश्च
 चैत्ररश्मि प्रकारान्तरमाह भयोभवद्भूः पृथगर्कहीनः खगोक्तलक्षे च युजं खगोमेल लक्ष्मादिमासस्य नयोस्य शेषः
 सैवार्कसंक्रांति तिथिश्चैत्र नत अस्योदाहरणं अक्षपंडुः ४३४ सहस्रे गुण १००० गुणितं जानं ४३४०००
 खविधु १० रनै नौ कृतं जानं ४३३२२० द्विस्थं ४३३२२० खविधु २४० भागाप्र १००० शेषं ७० वक्ष्यासंगुण ६० ज्ञा

सहस्रानि ध्रुवविधुनि तो धः खसिद्ध भागो न भचक्रशेषः ॥ खचंच संयुक्त दश घ्नशुद्धः
 चन्द्राष्ट भागो भ्यधिकः शशाकः ॥ ४ ॥ ॥ नं ४२०० पुन भागाप्र १० एतन्न संस्थान द्वयं १८
 ०८११० उपर्यं के संशोध्य जानं ४३२१८१ ४३ भचक्रे शेषितं जानं १८१ ४३ खचंच संयुक्तेति शुद्धो २१३ खचंच
 ५० सभियुक्तं जानं २६३ एतद् दशगुणितं २६३० चन्द्राष्ट ८१ भागाप्र ३२२ सादुपरि भचक्रे शेषां के सि १८१ ४३
 संयोज्य २१४११ एतदेव मध्यविधुधुक्त्वकं जानं ॥ ४ ॥ ४ ॥ अथ चन्द्रखंडार्थविधुधुक्त्वार्थचन्द्रके जानय

नमाहः शाखाद्विपिंडोऽरैकादशभिः ११ संगुण्यैवेदश्चतुर्भिः ४ युक्तः कार्यः ॥ त्रिवेदशेषः त्रिचत्वारिंशद्भिः शेषि
 तः कार्यः त्रिवेदशेषश्चतुर्ष्वस्य ८० संगुण्यपरदाद्याः द्वात्रिंशः ३२ युक्तः कार्यः ॥ पथक् द्विस्थः कार्यः ॥ खखागाप्रयुगिंदु
 शतिः ॥ खखागैः ७०० सप्तशतैर्भागादुपनियोजयेत् ॥ शुद्धिश्च भागः शुद्धिस्थाप्यः नत्राष्टभिः ८ भागाश्च उपरिसंयो
 जयेत् ॥ अथ नखांसयुक्तशतिः ॥ अथ द्वांस्था नखांश्चैर्विंशत् भागा प्रमण्युपरिसंयोजयेत् ॥ कुरुकेचुश्च ५५ कुरुकोणव
 ति ॥ सकेचुश्च कः ॥ नक्षत्रेस्थाप्यस्वसुकेचुश्च नक्षत्रातिथयः ॥ प्रदेयाश्च सत्रादोपनियोजयेत् ॥ अन्यस्माश्च ५५ न ॥
 अत्र यदि त्रिवेदशेषो न स्यात्तदा द्वात्रिंशः ३२ देवा खखागा प्रफलेन योज्याः ॥ नहुक्तं ॥ त्रिवेदशेषे च यदानीं किंचित्तदा

रुदाहतो वेदयुतस्त्रिवेदशेषश्चतुर्ष्वस्य गुरो रदाद्याः ॥ पथक् खखागा प्रयुगिंदुके

दुः शुद्धिश्च भागः द्वा नखांश्च युक्तः ॥ ५ ॥

॥ खखागै रदमेवागच्छेत् लक्ष्म च दत्त्वा सदमेव

केचुश्च शुद्धिश्च भागः द्वा नखांश्च युक्तशतिः ॥ अस्यादाहरां ॥ ॥ शाखाद्विपिंडः ४३४ रैः ११ संगुण्यजानं ४३०४ वेदः ४ यु
 क्तं जानं ४३०८ त्रिवेदः ४३०८ शेषः त्रिचत्वारिंशत् ४३ विभक्तः शेषितः ५ सप्तचतुष्षष्ट्या १८ गुरो जानं ३२० रैः ३२ युक्तं ३५२

खगौ ७०० भागां प्र० ३० एतदपरिचक्रकेन्द्रसंयोगजाने आशयशुद्धि २१३ अस्याष्टभिः ८ भागाय २० ३० परि
ग्रहे संयोग्य ४०० ४२ ॥ ५ ॥ एतदेव केन्द्रध्रुवकोजा ॥ ५ ॥ अथ मध्यविधुध्रुवानयनमाह
द्विष्ट्या केन्द्रध्रुववा द्वैगुणितादिषु नेत्रचन्द्रे भागां प्रमध्यविधौ संशोध्य मध्यविधुध्रुवको भवति ॥ अयं म
र्थ रसाहनेत्यादिना प्रागनिर्णये केन्द्रध्रुवकं भवेत् एकादशभिः ११ संगुण्य श्च नेत्रचन्द्रपंचविंशत्याधिकशते

केन्द्राभवघ्रादिषु नेत्रचन्द्रे लंघ्ये नितो मध्यविधुध्रुवः स्यात् ॥ ॥ x ॥ ॥ ॥ ॥

केन १२५ भागापम हृत्या प्रमत्रा विधौ संशोध्य मध्यविधुध्रुवको भवति ॥ चन्द्रध्रुवको भवति इत्यर्थ
यदि लङ्गां करवर्षचिह्नं हलादूरीतं शङ्कां कोनमवति नदायेन किं होतयत् ॥ अस्यादाहरां ॥ केन्द्रध्रुवका
४०० ॥ ४०० भवेत्संगुण्य जानं ४४०८ ॥ ५२ ॥ श्च नेत्रचन्द्रे लंघ्ये १३५ भागां प्र ३५ १६ मध्यविधौ २१४ ११ अत्र मध्ये
लङ्घ्ये नितं जानं १०८ ॥ ५५ ॥ एतदेव चन्द्रध्रुवकं जानं ॥ ॥ x ॥ ॥ अथ चन्द्रसूर्यग्रहणोपयोगित्वा च
सूर्यध्रुवकतिरूपगानंतरं पातध्रुवकमाह ॥ ॥ शास्त्रादपिंडः शरैः ५ पक्षभिः संगुण्यः नानेत्रैः सप्तविंशत्या
४०० शिपिनस्तमेव सप्तविंशति दत्तात्मक २०० भवत्रासणां के सं यो ज्यं श्च नेत्रचन्द्रे लंघ्ये शङ्कां क
४२

२० संयोज्य पश्चात्त्रिंशत्तैस्त्रिंशत्तवत्या २३ शेषितः कतयः शेषषष्ट्या शंगुण ६० गुणानीय ॥ द्विरिंदुरामाप्रवरामही
नशति ॥ ननः षष्ट्या गुणिको द्विस्थः कार्यः इंदुरामैरेकत्रिंशाना ११ भागमप्रहत्याप्रमुपरिस्थितां के शोधयेत्
नत्रमध्य षरामहीन ३० कार्यशिशो वृद्धात् पुनरंगचन्दैरिति अववृद्धे अंगचन्दै षोडशाभि १६ विभज्या प्रंग्रहे सं
योज्य ॥ पाठ कुर्वको भवति ॥ अत्र यदि त्रिंशत्तैस्त्रिंशत्तवत्या नलभामततदा चतुर्पंचासं घटा वृत्ता रवरामा हीनतदे

पातं शरध्वो नगनत्रयुक्तस्त्री नच शेषोगगनांगनिघ्नः ॥ द्विरिंदुरामाप्रवरामहीन
शांशो वृद्धा पुनरंगचन्दैः ॥ ६ ॥ ४ ॥ वकार्यपश्चादववृद्धे भागाप्रमुपरिस्थितं के योज्यं
नः पंचासं घटैस्त्रिंशत्तवत्या कार्यः शेषपात कुर्वको भवति ॥ नडक ॥ त्रिंशत्तवत्या यीदृशं न्य के स्यात्वरामहीनः खववृद्ध
पंच ॥ कार्यस्तदा चान्यमसः सपातं शो वृद्धात् पुनरंगचन्दैरिति असोदाहरां शाखाद्विपंड ४३४ शोरे ५
संगुणपज्ञानं २१० भागनेत्र २० युक्तं ज्ञानं २१२० त्रिंशत्तवत्या २३ शेषिते शेषं ५८ गगणांगेन ६० गुणिता ज्ञानं ३४००
द्विस्थि ३४०० इंदुरामै ३० भागाप्र ११२१ एनडुपरि संशोधनानं ३३६ ४५ अत्रवराम ३० हीनज्ञानं ३३३ ४५ अववृद्ध

दे४३४ अंगचन्दे १६ भागाप्रं २७ ० सप्तदुपरिग्रहे सैर्यो ज्य ३३ ६४ ॥ ५२ ॥ सप्तदेवपानध्रुवको जान ॥ ६ ॥ ४ ॥
अथ देशान्तरकमाह ॥ ॥ देशान्तरं दृग्गणिता न्युशाध्यः येन कर्मणा ग्रहानि ग्रहसुल्लगोदयस्तहीनि
दिगाचानः सम्प्रकृष्यते न दृग्गणितं न स्मान् दृग्गणितं देशान्तरप्रशाध्य देशे देशे भिन्नो भवति ॥ ॥ अथ मध्य
रेखामध्ये देशान्तरा नाहुः ॥ ॥ तथा च खंडवाचको ॥ ॥ उज्जयिनीरोहिता ककुत्स्थगुनीहिमनिवासमेरू
णां देशान्तरं कार्यं न दुखामध्यमस्थानात् ॥ देशान्तरं दृग्गणिता न्युशाध्यमिति ह कल्पान्तसमो ध्रुवः
अथ मध्यरेखातो यावद्विर्यो जनैः पूर्वैः ॥ देशान्तरं दृग्गणिता न्युशाध्यमिति ह कल्पान्तसमो ध्रुवः
शापरेणा वा स्वदेशे ते यो जनैः विषुवच्छायां गुलानयनं विषुवच्छायातः प्रतिग्रहस्य देशान्तरा
नयनमाह ॥ ७ ॥ ॥ अवंतिदेशान्तरं ॥ प्राक् स्वदेशे योजनानि ० चारौ ५ संगुण्य ० रसे ६ भागाप्रान्तरं
हीनाधिकानि कार्यणि २० ६ अथ मध्य ॥ अवंतिदेशान्तरं ॥ प्राक् स्वदयपर्यन्तानि यानि भूतानि योजनानि भव
नितानि चारौ पंचभिः ५ संगुण्य रसे ६ षड्भागाप्रान्तरं रसे ६ षड्भागाप्रान्तरं रसे ६ षड्भागाप्रान्तरं रसे ६ षड्भागाप्रान्तरं रसे ६
कार्यं पश्चिमे हीनामिति ॥ नत्र मध्यं कुर्वेद रेकचचारिंशन्वा ४९ विभज्या प्राप्तिः स्वदेशे विषुवच्छायां गुलानि भवन्ति

स्यदेशविषुवच्छायावक्षः ६० सगुणप पंचर्तुद्वयान्तरिनाकार्या ॥ पंचस्य अधिकशतद्वयैरित्यर्थः २६५ रतिचेति ॥ न
योरंतरं पथक पथक स्वकीय स्वकीयग्रहभक्तासंगुणान् शतेन १०० विभज्य ग्रहस्य स्वकीय स्वकीयदेशान्तरयो
फलं भवति तं फलं अवन्त्यान् पूर्वदेशो ग्रहेय यत्र कार्यं पश्चिमे हीनमिति ॥ सूर्यशशांककेन्द्रे तद्देशान्तरं भवति ॥

अवन्तिदेशास्तु तयो जतानि सगुणपवारौ रसः भाजितानि ॥ हीनाधिकान्यंगराखेषु
कुर्याच्छाया कुर्वते ४९ फलमंगुलाति ॥ ८ ॥ स्यदेशान्तराविषुवन्त्यभास्यान् पंचर्तु
२६५ दस्त्रान्तरिनागतिर्घ्नी ॥ शतेन भक्तं भवतीह लघुदेशान्तरं सूर्यशशांककेन्द्रे ॥ ९ ॥

सूर्यशशांककेन्द्रेरित्युपलक्षणमात्र प्रतिग्रहस्य स्वस्वभक्तापंचर्तुदस्त्रान्तरित अंक शतेन विभज्य
लघुग्रहस्य स्वकीय स्वकीयदेशान्तरं फलं भवति अथान्यमतेन देशान्तरानयनमाह
तथा च खंडस्य यक उज्जयनीया म्येन्नरैरवायाः प्रागराश्च जंपश्चान् देशान्तरभुक्तिवधखवाष्यवहे लक्ष्म्या
पुं रेवामोया वदियोजनैः पर्वरापेरावा स्वदेशस्तावाद्भिर्यो भुक्तिग्रापेत् एवं देशान्तरं

भुक्तिवधात्देशान्तरयोजनहताग्रहभुक्तिः स्वावाक्येदेविभजेत् अष्टचत्वारिंशताशतैरित्यर्थं लब्धं
फलं लिप्तादिनश्च प्रागग्ररांधनं पश्चादिनिखडवाद्यज्ञातव्याधनमरांधिपर्ययविपरीतं कार्यं रेखाध्वं
भागेऽग्रे धनकार्यं वर्तव्यं रेखापश्चिमभागे नराभिः सवर्गं देशान्तरसंयोजनस्य दशध्रुवको भवति अथ केनि
नने प्राग्रांधनं पश्चादिनि शतानन्देन पृथुघोत्रमदेशे भावति कृताः पृथुघोत्रमदेशान्तरं नरांधि कार्यं पश्चिमे च
रिति ॥ इतीह कल्यांतसमो ध्रुवस्यादिति ॥ इह भावति करोग्रं थारं भकालात् कल्यांत शततिपर्यंतं शतानन्द
वध्रुवो भवति ॥ अथ देशान्तस्योदाहरणं ॥ अर्धे देशे छुन योजनानि १०० चारौ ५ संगुण्य ज्ञातं ५०० र
से ६ भागां प्र ३२० अंगनरे २०६ अर्धे देशान्तसंयोजनं ज्ञातं २०६२० कुवेदे ४१ भागां प्र ७ विषुवच्छा
या ० पक्ष्या ६० संगुण्य ४२० पंचतुल्ये २६५ अनयोरंतरं १५५ रविभुक्ति ७ अनेन संगुण्य ज्ञातं १०८५ शते
नाप्रं १० अस्पष्टपक्ष्या ६० भागां प्र ९९ एतत्पूर्वस्य देशान्तरं ॥ चंद्रभुक्ति २० अनेनांतरं १५५ संगुण्य १३२५ इति
१०० नाप्रं १३२ पक्ष्यां प्र ११० एतच्चंद्रदेशान्तरं ॥ केतुभुक्ति १०० अनेनांतरं १५५ संगुण्य १५५०० शतेनां
प्रं १५५ पक्ष्या ६० भागां प्र २३५ एतत्केतुदेशान्तरं ॥ २ ॥ इति श्रीवसन्तान्मज्जवत्तम्यद्वैयज्ञविरचिता

यांस्वनीटीकायातालवोधन्यांतिथिध्रुवानयनविधिरप्रथमः॥१॥ अथग्रहविकारोवाख्यायने॥ नक्षत्र
शुभाशुभफलसूचकत्वनपिशरीप्रथमवर्षाधिपमाहः॥ शास्त्रे आरंभेकालान्तयेसानाद्यगणाःकरणा
द्विषड्॥ तस्मादद्विषं डात्कलेर्वाअथयागतकलिनःवर्षासप्रभिर्भागाध्रन्याज्ययिद्रोषाकासेशुक्रंदुवाच
स्पतिसूर्यसौम्यशनैश्चराराःक्रमेणवर्षाधिपनयसु॥ एकद्रोषाशुक्रौवर्षाधिपतिः॥ द्वाभ्यामिंदु॥ त्रिभिर्ज्जी

शास्त्रादिसौरायगणान्कलेर्वावर्षाधिपासप्रहृतावद्रोषाः शुक्रंदुवाचस्पति
सूर्यसौम्यशनैश्चराराक्रमशोभवन्ति १ वः॥ चतुर्भिःसूर्यः॥ पंचभिःसौम्योवधः॥

षड्निशनैश्चरः॥ सप्तभिरारौभौमशति॥ कलिगतवर्षानयनयथा॥ १॥ विक्रमान्यशाकेनवादीह
रुद्रानुभिर्युक्तःकार्यः॥ एकोनाशीत्यधिकैरेकश्चिद्रातृहृनैर्इत्यर्थः॥ २॥ गतकलेर्वैद्यसमूहाभवति॥ सए
वगतकलिर्वैद्यमभोलोचनवेदैदिचत्वारिंशच्छनैः॥ २००॥ हानिःशास्त्राद्यगणाःस्पादति॥ अनेनप्रकारद्वये
नानीतौवर्षाधिपतिःसूर्यसिद्धान्तोक्तवर्षाधिपतिसमोभवति॥ तस्मिन्वर्षापतौसूर्यःसंशोध्यःशुक्रंदुवाचस्प

लग्नखंडा

२०८ मे

२४२ व

३०० मि

३४८ क

३५८ सि

३४८ क

इलानंजातंलातआगतलग्नं८२२३३३३अयनाशउनीकतालग्न०२२१४॥ १० ११ १११ १११२॥ ११३॥ खंडाः
अथलंकोदय
॥मध्यलानातयनेभुक्तोदयेकेसहितंप्रकुर्यान्मिषाविभजेतेनयन्प्रथमोल मे २३० मी
नत्रघटिकामध्येजन्मसमयेयदाप्राग्ननंभवतिनदाहानंकार्य॥ ३३ ८-२६६ कं
यदाषष्ठाविभज्याप्रघटिकाभध्येनशुद्धीतिनदा६०षष्टिसंयोज्यनत्रमधोनतंशोधये मि ३२३ म
शोधये॥शोधयेसंगुरापमेषादियावत्यंकोदयखंडःशुद्धीतेनावसंशोध्य॥शोधयेत्रिशता३०संगुरापभोग्याखंडेना क ३२३ ध
अंशशोधये६०संगुरापभोग्यादयाप्राकला॥ कलाशोधये६० संगुरापभोग्यादयाप्रावे सिं २६६ वि
कलाभवति॥मेषादिमुक्तलानखंडसंख्याराशोभवति॥ ॥एवंसाश्रयिदृश्यलग्नंभवति॥ ॥अयनांशा कं ३३० तु
न्याज्या॥ ॥अस्योदयतारा॥ ॥सुहृदि१०४८०२०अयनांशका१५३०३५षष्ठासंगुराप२३०३५अक्षिभि
विभज्याप्र११६९२३०नत्कालिकसुहृदस्यैस्मिन्१०४८०२०संयोज्यजातं११६२३२३०अत्रमधोनत्वाश्वि
मि२२५विभज्याप्र५वसुधैत्यादिलकोदयखंडानांस्थापनंपंच५मोभुक्तखंड२२२भोग्याखंडेना२०८न
रेन२१शोधये३३३३संगुरापजातं१०४८२१० नत्वाश्विभिर्विभज्याप्र११६९२१० त्रिशता३०संगुरापजातं३५००

४६ शप

३०. नत्वाश्विभिर्भागान् १५ शेषं १२५ ३०. यस्यासंगुणाधोयुतं ॥ नत्वाश्विभिर्भागान् ५२ शेषं यस्यासंगुण
 जातं १८०० नत्वाश्विभिर्भागान् ८ मेषादि संहार्येनं भुक्तलान्खंडा १५२२ अत्रमध्ये लब्धं ४६ संयोगजातं १५८८५५
 ५२. ८ अस्य सख्या भागाप्रं २६ ८ १५. एतच्च दिसर्य उन्नर चरदलं १. १ दितार्द्धं १६. १ अत्रमध्ये दिनश्च द्युति जातं
 १२. २५ दितार्द्धं येशोध्य जातं ३. २६ एतत्प्राग्गतं स्यात्प्राक्कपालेन नते हीनमिति द्याका सूर्यस्मिन् ३६. ८ १५.
 ५२. ८ नतं ३. ३६ संशोध्य जातं २२ ३२. १५. ५५ यस्यासंगुणाधोयुतं १३ ५२. १५ ५२. ४ अत्रमध्ये मेषादिभुक्त
 खंडसख्या राशि ४ संयोगजात १२२३ द्वयोः अंतरं शेषं १२२ १५. ५२. ८ अत्रंशरापाधोयुतं जातं ३८८५. ५२. ८
 भोगपरवदेन २२२ विभज्या प्रांशा १२ अंशा शेषं २२७. ५२. ८ यस्यासंगुणाधोयुतं १०८२. ८ भोगोदया प्राकला
 ५२ कलाय शेषं २३१. ८ यस्यासंगुण जातं १३८६८ ॥ भोगोदया प्रा ४६ एतद्विकला भवन्ति मेषादिभुक्तखंड
 सख्या राशि ४. १२. ५६. ४६ एतन्मध्यलान् ॥ अत्रमध्ये अर्थमांशका संशोध्य ५. ३०. ३६ सात्कालिकं दश
 मलानं ३. २०. २२. १० दसमलानं ॥ ॥ प्रथमलाने षट् राशि युक्तं ६ एतत्सप्तमलानं ॥ दसमलाने षट् राशि
 युक्तं चतुर्थलानं ॥ ॥ चतुर्थे लाने प्रथमलानं संशोध्य शेषं स्यात्त्रिभिर्भागान् १११२११ एतत्प्रथमक्षेपक ॥

८

श्रियमवतिहानेन्यदिः खड्गवाद्यकेदिनअर्हारा ३१००४० शस्यध्विभिभवै ११२१ रैभिर्विहितं जातं ३१६९२
 रवर्त्यगिभि ३६० भागाप्रं ६०० त्रिघ्नं २६३९ सैर्कै २६३२ मुनिभि ७ भागशेषं ७ सूर्यादिगसानयासौरिवर्षाधिपतिर्जातः
 ॥ अष्टबंदागतवर्षापत्तौ ७ स्पं १ संसोधजानं ६ शुक्रं दुवाचस्यन्मादिनावस्थाः सौरिवर्षाधियतिर्जातः ॥ अष्टवद ४३४
 एतद्वर्क १२ संगुणपजानं ५२०८ रविमासेनै केन १ युक्तं जातं ५२०८ सप्तावशेषं जातं १ नशुक्रसूर्यारसुज्यसौरान्यादि

अष्टपथकरेशगुण शरागरामांकलक्षेन्द्रियचन्द्रयुक्त ॥ नन्वादिशेषादिषुभिर्गणिगालघानिशेषंगिरसः समास्यु ४ ॥

नाप्रथमोबुधोवैशाखमासस्यमासाधिपोजानः ॥ कलैर्गनवर्षाणि ४६३४ एतद्वर्क १२ संगुणपजानं ५५६०८ रवि
 मासिनैकेन १ युक्तं ५५६०८ सप्ता ७ श्रुतिनेशेषं १ एतद्वर्क १ प्रथमोबुधोमासाधिपोजानः ॥ ३ ॥ अष्टप्रभव
 दिष्टीष्टसंवत्सरा नयनमाह ॥ शास्त्रादपिंडः ॥ द्विस्थः कार्यं खेद्रागुणा ॥ दशविशतै ११० गुणानीयः शरागरामां
 कलक्षं ० नवसहस्रैस्त्रिभिः शतैः पंचसप्ताधिवै २३०५ भागफलहत्याप्रं नपर्यदपिंडे संयोज्य ० तत्रमध्ये पुनरिष्टियचन्द्रेः पंच
 शभिः १५ युक्तं कार्यं ॥ नन्वादिशेषादिष्विति ॥ तत्रमध्ये च ब्याभागाप्रं ६० न्याज्यं ० शेषं वा शरव्याप्रभवदिक् सवत्सरा

राभवन्ति॥ नानिचप्रभवादीनिलित्यने॥ प्रभव१ विभव२ शुक्र३ प्रमोद४ प्रजापति५ अंगीरा६ श्रीमुख७
भाव८ सुवर्ध९ धाता१० ऐश्वर्य११ बहुधान्य१२ प्रमार्था१३ विक्रिम१४ वष१५ चित्रमानु१६ नारणा१७ पार्थिव१८
व्याय२० सर्वजित्२१ सर्वधीरी२२ विराचि२३ विक्रिन२४ खर२५ नन्दन२६ विजय२७ जय२८ मन्मथ२९ दुर्म
ख३० हेमलं३१ विलंबं३२ विकारी३३ सर्वधारि३४ प्रव३५ सुमदन्३६ सोमन३७ कोधी३८ विश्वावसु
३९ पराभव४० प्रबोधा४१ बलकल४२ शौम्प४३ साधानगा४४ विरोधकृत्४५ परिधावि४६ प्रमाथा४७ आनंद४८ रा
क्षस४९ नल५० पिङ्गल५१ कालयुक्त्त५२ सिद्धार्थ५३ रौद्र५४ दुर्मति५५ दुंडुभि५६ रुधिरो जरी५७ रक्षाक्ष५८ क्रोध
नप५९ क्षायकृत् ६०॥ यहस्पतेमध्यमराशिभोगात्॥ एतेष्वष्टिसंवत्सरवत्सराणांपंचकैः तैकोयुगः स्यात्॥ यतः
~~शुभियुगोनिर्हते~~॥ सवत्सरपंचभिर्भागासप्तहत्याप्नोति॥ यहस्पतेयुगानि भवंति॥ तेषां द्वादशयुगानि भवंति॥ तेषां द्वा
~~दशयुगानामधिपयश्चास्त्वमालायथा~~॥॥ विष्णुजीवः शक्रोदहनस्तथा चाहिर्वृध्नः पितरः विश्वे सामश्चेत्य
लतौ नासत्याख्या वंत्यभागः॥ इन्द्रचरणी शक्राग्नीनासत्यौ अश्विनी कुमारौ॥ शेषाणि रसाः समाः स्युरिति॥ पंचभिर्भागा
हते येष्वेखां को वर्त्तते तानि वत्त्रभानयुगा स्पगतवर्षाणि भवंति॥ नानिच० सवत्सरपरिवत्सर२ इडावत्सर३ अनुत्तर४

सरादिवश्विदुहन्मलसुषुष्या शेषेप्रभवाद्योद्यगान् शनिष्ठापनिना

द्वसप्तसवत्सरोक्तिः परिवत्सरोर्कशडापतिः ॥ शीतमयूषमाली ॥ प्रजापतिश्चाप्यनुवत्सरः स्याद्दीदत्सरः दौलसुतधिनथा
॥ शीतवराहमिहोरेरावर्षाणामधिपतयः कथिना ॥ ॥ सरागरामां कैर्भागाहतेर्योत्पंकानिशेषाणि भवन्ति ॥ नानिवत्र
मानवर्षेस्यमासाद्यानयनार्थं द्वादभिः ॥ २ संगुणप शरागरामां कैर्भागाप्रमासा भवन्ति ० त्वसंवसरानामध्यास्था
प्या ॥ माशशेषं दिनार्थं त्रिंशद्भिः ३० संगुणप ० शरागरामां कैर्भागाप्रादिवसा भवन्ति ॥ तेन मसानामर्थः ॥ स्थाप्या ॥ दि
नशेषं षष्ठ्यधः षष्ठ्या ६० संगुणप शरागरामां कैर्भागाप्रघटिका भवन्ति ॥ तेन दिवसानामधः स्थाप्य घटिकाशेषं चर्ष
कार्थं पुनः षष्ठ्या ६० संगुणप ० शरागरामां कैर्भागाप्रचर्षका भवन्ति ॥ तेन दिनघटिकानामधः स्थाप्या अत्राप्यत्रि ॥ ॥
नथारत्नमालायां ॥ ॥ शकेन्दुकालः पृथगाकृतिघ्नः शशांकनन्दाश्विद्यौ समेतः ॥ शतानन्दैतपुरातनं कान्तपचगु
णीकृत्यगुणाभासीता ॥ ॥ नश्यथा ॥ ॥ आकृति २२ एतत्पंचगुरिना ० स्वेद्रा ११० मभवन् ॥ शरादिवश्विदं व
श्व १६० ५ पंचगुरिना शरागरामां कृमितांका २३० ५ मभवन् ॥ मासाद्यानयने श्रापतिना सहविसंवादः ॥ ॥ तदर्थ
क्षेपकमालः ॥ ॥ अये स्वेसगुणोदय पंचचन्द्रेषु लोचनः ॥ भास्यति करोपेक्ता सम्मतिर्मिहोदिना इति ॥ ॥
अथ धापकेपमत्रिमाहः ॥ ॥ यस्मिन् वर्षे शतानन्देष्टा भास्यति कृता तस्मिन् वर्षे एकविंशत्यधिकं सहस्रपरिमिताश

कादा १०२९ आसननेशकादा आवृत्ति २२ द्वाजाता २२४८ स्तेपनः शरांकनन्दशिवयुगे ४२९९ यन्त्राजाता २८७५३
 शरादिवाश्विंदुभिः १८७५ एभिहेनैव शिष्टं ५०३ अथ यथागुणभाग हारौ पंचगुणिक न्यौ शतानं देवतथावद्विष्टमेनत् ॥
 पंचगुणीकृत्यपंचगुणितेजानं २५१५ अतस्तद्वर्षमारभ्या संक्षपको भास्य न्याजात इति निर्धारित ॥ ॥ अस्मिन् सारां ॥
 अष्टपिंड ४३४ एषक ४३४ एतत् ११० रेवैश्वेगुणितेजानं ४७७४ शेषकं २५१५ संयोज्यजानं ५०२५ शरागरामांके २३७५
 भागां प्र ५ शेषं ३३८ द्वादशभिस्तैः संयोज्यजानं ४५५८ शरागरामांके भागां प्र ४ शेषं सगुणपजानं २९८ शरागरामांके
 भागां प्र २ शेषं ७४२५ घट्या संगुणपजानं ४४५५० शरांगे भागां प्र ४ शेषं ४८७५ पुः घट्या संगुणपजानं २२२५ शरांगे भागां प्र ४ एत
 देव वर्षादिचयकालः संवत्सरोलब्धः वर्ष ५ मा ४ दिन २ घं ५ च ३९ अष्टयंटे ४३४ वर्ष ५ संयोज्यजानं ४३८ अत्रैश्वर्यचदै १५
 युक्तेजानं ४५४ एतत् घट्या ६ शेषितं जानं ३४ चतुस्त्रिसंख्याकः सर्वरीनामसंवत्सरोगत ॥ पंचरिंशत् नभावन्नशत्यव
 गांत्यः संवत्सर ५ भागां प्र ६ एतत् एव घट्या भातोता सप्तमस्य पितृदेवतस्य युगस्य शेषां क समचतुर्थः प्रजापतिदे
 वतः कामनुवत्सरोगतः पंचमस्येव संवत्सरो वर्तते पंचत्रिंशत् संख्याकः प्रवनामा संवत्सरस्य गतमास ४ दि २ घं ४० च ३९ भो
 ग्यमास ७ दि २० घं १२ च २२ भागं शिरक एतद्वर्षांतिथौ भौमवासरोदिनघटिका १२ च २२ मकरलागैमिपुतांश

केशुभक्तो नाम सवत्सरः प्रविशति ॥ ॥ अथ रत्नमालायां ॥ ॥ शकेंद्रकाल १४५५ एष्य १५५५ आकृतिश्चो जानते ३२०१० शशा
 कनन्दाश्रियोगौ ४२२९ एभि युक्तं जानते ३६३०९ शरादिव श्रिं दुभि १८७५ भागाप्रं शेष ८०८ मासाथं द्वादशभि १२ संगुण
 जानते १९२२ शरादिव श्रिं दुभि १८७५ भागाप्रं ४ शेष ६९१ दिनार्थं विज्ञेयं सगुण जानते १८३६ सरादिव श्रिं दुभि भागाप्रं २
 शेष १४८५ घटिकार्थं षष्ठ्या सगुण जानते ८२९०० शरादिव श्रिं दुभि भागाप्रं ४० शेष २५५ चयकार्थं पतः षष्ठ्या सगुण जानते
 ५८५०० शरादिव श्रिं दुभि भागाप्रं ३९ शककाल १४५५ वर्ष १६ संयोग्य जानते १४०४ षष्ठ्या भागा शेष वर्ष ३४ मा ४
 ॥ ॥ दि २ य ४० चषा ३९ स्नेदेवर्षा नीते सवत्सर संविदितमिति ॥ ॥ अथ सवत्सरानंतरं सूर्यसिद्धांतेः यथा
 द्वादशाष्टापुरो ज्ञाना भागाणां वर्तमानकेः ॥ सीहिताः सुचाः षष्ठ्या सुर्विज्ञया दयेति ॥ ४ ॥ अथ नौमादिग्रहसु
 टिकारणानुपयोगित्वां प्रवक्ष्यामः ॥ ॥ तत्रादौ गमयं कुर्वन् नय नमाहः ॥ ॥ शास्त्रादपि डा वसुवर्हिषट् शतै अष्ट
 त्रिंशत्तु धैवै ६३८ गुरानीयः सहीतरस्मि ज्वलनः गुराणां के एकत्रिंशद्भि ३९ यत्नः कार्यः ॥ ॥ द्वादशशतानि १२००
 अतः भागामपहृत्य शेषेण लङ्घन्याजं ॥ शेषपात्यं द्वादशशतानां शेषवधादीनामपि कार्यं ॥ अद्विवारौ श्रयुतो वदं स
 इति ॥ अथ विंदे अद्विवारौ श्रयुपचा शद्भि ४५ भागाप्रं स्या नद्य द्वादशशतानां शेषांते के संयोग्य सूर्योदयकालिको महि

जो भौम भवको भवति ॥ ॥ असोपपत्ति ॥ ॥ सूर्यस्य वर्षभोगं ३६५ एतन्नोमंस्वरघादिति संप्रीभे ० सागुरापजानं २५५५ चतुर्भि
४ भागां प्रं ६३८ ॥ अधवासूर्यसिद्धांते ॥ ॥ दसअष्टरसां काक्षिलोचनानीकजस्यति २२६८३२ एतेकजभागा ॥ अ
त्रषट्त्रिंशदशैते ६०० भागां प्रं ६३८ ॥ ॥ अस्यायहारां ॥ ॥ शास्त्रादपि ४३४ एतद्वर्षवह्निषट्भि ६३८ सीभे संगुराप

शास्त्रादपि पंडो वसुवह्निषट्घ्नशिशितरस्मिज्वलनोमहीजः शताहन्द्वादशराशिचैः
शेषोद्धिवारोश्चयुनोद्वंद्वान् ५ ५ ५ ५ ५

जानं २०६८२३ अत्रमध्येशीतरस्मिज्वलनैकत्रिंशद्भि ३१ युक्तं जानं २०६८२३ एतच्छताहन्तैद्वादशराशिभि
१२० रेभिश्चेष्टितः शेषं २२३ अद्वन्द ४३४ अस्याद्धिवारो ४५ भागां प्रं ८२ एतस्यानवयं ० द्वादशशैते शेषितेस्मि
२२३ संयोज्य २३१ एतेदेवभौमस्य भवको जानं ॥ ५ ॥ अथकोकाद्धेतुवधशीद्योश्चक्रवानयनमाह ॥
शास्त्रादपि ६३४ खरवाश्चिभिः शतद्वयेन २०० सागुराप ५ अधः द्विष्टः कार्यः ॥ तद्वर्षाभि १० गुरायेत ॥ तत्रमध्योतिथीदुभिः
पंचदशधिकशैतेकेन ११५ भागां प्रं ० फलमुपर्यंकैः संशोध्य ॥ तत्रमध्योपनरंगरसाश्चिभिः ॥ सतेद्वयेन षट्षष्ट्युन

रेशा २११ हीनः कृत्वा ॥ नदनंतरं द्वादशशतैः पूर्ववद्वेषयेत् ॥ शेषः जोञ्च बुधस्य श्रीघ्नोच्चकवं भवति ॥ ॥ अस्मि
 त्पत्ति ॥ बुधश्रीघ्नस्य शुन्यर्जुखादित्र्यं कनगोदक ५२३०६० एते बुधश्रीघ्नभागाः ॥ अत्रमध्ये पुगे सूर्यज शुक्राणां
 खचतुर्दशार्णवो ३०००० अनेन सूर्यभागात्तेन भागाप्रं भागादिभागा ४ राशि ९ अंशा २४ कला ४५ भागादि
 नाशनेन सगुणपषष्ट्या त्रिंशता भागा प्रमुपयं केये जितं १५२ श्रीघ्नान्किंचिन्पुनः खखाश्चि जाना ॥ ॥ अस्मिन्दाहरणं

सोचं खखाश्चि मधो द्वादशघ्नं तिथीनु लब्धां गरसाश्चि हीन ५४

शास्त्रादिपिंडः ४३४ एतत्खखाश्चिभि २०० सगुणप जानं ८६८०० द्विस्थं ८६८०० दशभि ९० गुणितं ८६८०००
 तिथीनु ९९५ विभज्या प्र ७५४०४२ एतत् उपरि संशोध्य जानं ०८२५९९ अत्रमध्ये ॥ अगरसाश्चिभि २६६ वि ही
 नं जानं ०८२०९९ द्वादशशतैः शेषिते ० शेषं ८६८९९ एते देव बुधश्रीघ्नं कृतं को जाना ॥ ५४ ॥ ॥
 अथोत्र राहु भोकेन गुरुतुल्यत्वात् नयनमाह ॥ ॥ शास्त्रादिपिंडः ४३४ शतेन सगुणप ९०० स द्वितीयस्थाने दत्त्वा खने वै नवत्या
 २० भागा प्रमुपयं केयुक्तं कार्यं तत्र मध्ये त्र सूर्यं द्वाविंशदधिकं शतं १२२ युक्तं कार्यं ॥ अयं नावांश युक्त इति ॥ ॥ अपि ५ स्थ

प० तत्रमध्ये नरैवे २० विंशत्यामागा प्रमुपर्यंके संयोज्य० द्वादशशतै १२०० शेषयेत् ॥ शेषजीवद्वयको भवति ॥ अस्यो
 न्वति ॥ ॥ वहस्यति ॥ खदसुाश्विवेदषट्कृत्य यथा ३६४२२ एते जीवभागाः अत्रमध्ये सूर्यभारो नभागा प्रमगाणादि
 ४९००२९ भारो विंशतेन संगुण्य शता विंशता लघुमुपर्यंके योज्यजाते ॥ ०१ कंचिदधिकः शताहतभागा प्र ॥ ॥ अस्यो
 दहरा ॥ ॥ शास्त्रादपि ६३४ शतेन १०० संगुण्यजाते द्विस्थ ४३४०० खनैवे २० भागा प्रस्थानद्वयं ४८२९३

शताहतो धः खनवा प्रनेत्रसूर्यो ह्यजीवो दत्तखांशयुक्तः ६

अत्रमध्ये नेत्रसूर्य १२२ युक्तं जाते ६०४९३ एतदुपरिसंयोज्यजाते ४४००४१३ अदपि ६३४ नरैवे २० भागा प्र १४२
 एतदुपरियुक्तं जाते ४४०२५५५ द्वादशशतै १२०० शेषयेत् ० शेषं ८२५५५ एतजीवको जाते ॥ ६ ॥ अं
 अथ शोकाद्वि नशुक्रसीधो प्रवृत्तानयनमाह ॥ ॥ अदगाराः खेषु खरो पंचाशतादधिक सप्रशने ०५० गुणानीय कं
 शरागितयुक्त ॥ एकोनषष्ट्याधिक शतत्रये ३५८ युक्तः कार्यः शितो चमाद्य कुत्तपैः शत प्राप्तिनि ० शत द्वादश दत्तान् कुत्तपै
 भागा प्रमुपरियोजयेत् ॥ ॥ अयमर्थ ॥ ॥ शास्त्रादपि ६३४ शतेन १०० संगुण्यः कुत्तपैरेकषष्ट्युत्तरशतेना १४२ भागा प्र

यत्नेन संयोज्य शताह्नदादशराशिचक्रैः शेषयेत् ॥ सशेषशितस्य शुक्रोच्चक्रवको भवति ॥ अथ खेषु स्वर
चोत्पत्तिः ॥ शितशुक्रस्य शीघ्रस्य षट्सप्तत्रियमास्ति रवमुच ००२२३०६ स्नेशुक्रभागाणां द्विअत्रमधोरे विभागेन
४३२००० भागाप्रभागादि १०१५११ भागा विवो शनेन संगुणपचष्य त्रिंशता भागाप्रमुपयं के योजीतं जानं ०५०
खेषु स्वर ध्यापं ॥ ॥ अस्मोदाहरां ॥ ॥ अर्धपेण्ड ४३४ खेषु स्वरै ०५० संगुणपजानं ३२५५०० पुनः अंकशरा

खेषु स्वर ध्रों कशराग्नियुक्तः सितोच्चमाद्यं कुन्तपैः शत घात् ६४

गिति ३४२ युक्तं जानं ३२५५०० पुनरवद ४३४ शनेन गुणितं जानं ४३४०० कुन्तपै १६९ भागाप्रं २६६ ॥ ३३ एतदं
कशराग्नियुक्तं केस्मिन् २२५६५२ संयोज्य जानं ३२६९२०१३३ द्वादशशानैः शेषिते शेषं २२८१३३ एतदेव शुक्र
शीघ्रोच्चक्रवको जानः ॥ ६४ ॥ अस्मोत्तराद्विज्ञोकेन शानिमध्यध्रुवात्तयनमाहः ॥ ॥ अद्वगणा ४३४ ख
वेदचत्वारिंशता संगुणप ० तदनंतरं अष्टिने वेपुभिचतुर्नव न्याधिकपंचशानै ५६४ युक्तः कार्यः ॥ शानिर्दश द्वा
१० सहितश्च शक्रै रिति ॥ दश द्वाददपिडा यद्वै भागाप्रं ० संयोज्य क्रवको भवति ॥ अयमर्थः ॥ ॥ अर्धपिडः

४३४ दशभिः १० संगुणप ० शक्रे चर्नुदशभिः १४ भागाप्रपलं अद्विनवेषु पुत्रैके संयोज्य ॥ द्वादश शतावशेषं कृत्वा
 शौरमध्यकृतको भवति ॥ अत्र खवेद निघ्नस्योपपत्तिः ॥ ॥ शाने भुजगः षट् पंच सवेद निशाकर १४ ५ ५ सत्य
 सिद्धांते प्रतिशानिभागा अत्र मध्यविभोगो नातत ४३२०००० भागाभागाप्रभागादि ० ० १२ १२ भगनविनाशने सागु
 षष्ट्या त्रिशनाभागाप्रं डपर्यं केन संयोज्य जात ४० खवेद प्राप्तिः ॥ असौ दाहुरां ॥ ॥ शाम्राद्यपिंड ४३४ खवेदे ४०

खवेद निघ्नो द्विनवेषु पुत्र शनिर्दश घ्रात्सि हिश्च शक्रे

संगुणपजानं १०३४० अद्विनवेषु ५२४ मिः पुत्रं जानं १०२५४ पुत्रः अद्वद्व ४३४ दशभिः ० संगुणपजानं ४३४० शक्रे १४
 भागाप्रं ३१० ० अद्विनवेषु पुत्रं किस्मिन् १०२५४ संयोज्य जानं ८२४४ १० द्वादश शतैशेषिनं शेषं २५४ १० एत
 त्शौरमध्यकृतो जानं ७ ॥ भौमदेशान्तरं ० ३ ॥ बुधदेशान्तरं ० २९ गुरु ० ० शुक्र ० ८ शनि ० ० दे
 शान्तरसंस्कारभौमकृतकं २३१ ५ एवं बुधसंस्कृत २८८ ३२ एवं मरुतं जीव ८२५ ५५ शुक्र संस्कृत २२८ ४९
 एवं शनिसंस्कृत २५४ १० ॥ ७ ॥ ॥ अथ भौमादिनां ग्रहाणां वर्षं भूत नोन्य वर्षं कृत्वा नयनमा

हः॥ ॥ गतवत्सरे ध्रुवे भौमादीनां नैका योज्या ॥ ॥ भौमेष्टाग्निरसेत्यादि भौमस्य १२८.१५ वस्य १२३.३ भौमस्य १०१.२ ॥ १४ ॥
क्रस्य ७५०.३ भौमस्य ४०.४३ राहो २२०.२४ आगनवर्षस्य ध्रुवा भवति ॥ ८ ॥ अथान्यशास्त्रेण सनादिगणितमाह ॥ १११ ॥ १२ ॥ १३ ॥
भौमेष्टाग्निरसापलैकसीहिता १३८.१ ज्ञावाहुनो न्यव १८२.३ सप्ताग्निप्रयुतागुरोश्चाश्विद १०८.२
शोतन्यान्विता वै ध्रुवे १०१.२ ॥ ११ ॥ भुक्ते व्योमहारा इयोगागुणायु ७५०.३ भौमेष्टाग्निरसापलै ४०.४३
लोकादि ४०.४३ रवतवद्वये जितयुक् २२०.२४ राहार्गने वत्सरे ॥ ८ ॥ शकाद्योगुणितोरा
मै ३ भू १ मिश्रो मुनि ७ नाहते ॥ रव्यादि क्रमशो राजा मंत्रितस्य चतुर्थं क ॥ ८ ॥ शाको
रसाग्नि ३५ संयुक्ते वसुभि ८ भागमाहते ॥ अनन्तादि क्रमेणैव अष्टौ नागा प्रकीर्तिता ॥ १० ॥
अनन्तो वासुकिः पद्मो महापद्मश्चतुश्चक ॥ कुलारः कर्कटः शंखो अष्टौ नागा प्रकीर्तिता ॥ ११ ॥
शाकसे शाकसंयुक्तो मुनिभि ७ भागमाहते ॥ आवहः प्रवहश्चैवं संभवो विभवस्तथा ॥ १२ ॥
उद्धो निवहो वासुः सप्तवाता प्रकीर्तिता ॥ शाकशराग्नि संयुक्ते ३५ यदै ४ नैका वशा विनं आवर्त्त वि
द्वि संवर्त्तं पुष्करं दोगा संवृद्धं ॥ १३ ॥ अभिषेक विपंचत्रिंश ३५ पुनरुक्त्वा चतुर्भि ४ भागां प्र

यगन्नाधिपुनराशि ३ अंजो १ गोवृष २ मीन प्रसिद्ध १२ स्वहरीसिंह ५ कार्मुके वनु २ कन्या स्वनाम संख्याता ६ मृगशिरा १०
 शेषं शेषमावेत्तादि क्रमेणामेष्टासुः १४ युग्मा २ जगो १ मीन गते शशांके रिविर्यदा कर्कटं प्र
 यांति ॥ जलं शना ठं हरि ५ कार्मुके २ कुंभं हि कन्या ६ मृगशिरा १० रक्षीति ॥ १५ ॥ कुलिर ४ कुंभा ११ लि ८ न
 ला ७ मते चो वजे न्दु विरवन कति १२ सदाति ॥ १६ ॥ शमुदे १० दश भागाश्च षड्भागा ८ श्वेतर्त ५ पथि
 यां चतुरो ४ भागा सम्यक् वर्षति वासव ॥ १७ ॥ दश योजन विस्तीर्णा शत योजन भायतं ॥ आठकं नु
 विजानेया मेष्टवर्षति वासव ॥ १८ ॥ गुरो न ३ गुरो नं शाकं सप्रभिभाग ७ माहरेत् ॥ शेषं यमा २
 हतं कत्वा पंच ५ तत्राति योजयेत् ॥ १९ ॥

कुलिर कर्कट ४ कुंभ प्रसिद्ध ११ मीन यश्चिक् ८ नुला स्वनाम प्रसिद्ध १५ ॥ २० ॥
 समुद्रादि जला ठक माह ॥ २१ ॥ एतज्जगत्तोपाय उच्यते ॥ २२ ॥ यदि जला ठक ॥ शतं न्छान त्रयं लिखित्वा ॥ एकं दशभि १० गुरा
 ये ॥ २३ ॥ द्वितीयं षडभि ६ गुराये ० तृतीयं चतुर्भि ४ गुराये ॥ सर्वमेव विज्ञात्वा २० हरेत् ॥ लघ्वा ठक संख्याते न समुद्रे पचा
 टकाः ५ पर्वतं त्रिंशत् ३० पृथीयां विंशति २० एवं सर्वत्र बोधव्या ॥ २४ ॥ आठकं परिज्ञा नमाहः

यथाशाकसथालक्ष्मोयःशेषःपुत्रशेषवत्॥ मेघोधान्यंत्रिणाश्चैवशीतरोऽसमीरणा॥ २० ॥ प्रजानांचनथा
 वृद्धिर्धयोचनर्पविग्रहः॥ एतेनवसमाख्याना एवंशाकादतोमुहुः २१ शाकोवेदैश्वगुणितोपर्वतेभाग
 माहे॥ द्विधो२ सैश्वसंयोज्यःशुधायाक्रमशोभवेत्॥ २२ ॥ शुधानृषान्थानिंद्राआलस्योद्यमपंचकः शांति
 क्रोधतथामोहलोभोत्पाहस्तथादशः॥ २३ नीरसोगोरसश्चैवपापपुरोपेश्वनुदशः॥ विक्रमार्कनृपकाज
 मीतिभिःसंगुरोपविषयेःसमन्वितं॥ २४ ॥ अदिशप्रमवलोक्यसंवदेन्नयदृजिनतंशुभाशुभं॥ आश्विवदेश
 रवर्हिभिर्महज्जायतेखलुसुभिस्तुत्रमं॥ २५ ॥ षट्भिर्त्रविधुरःपयोधरश्चंद्रोऽगोऽर्पतिभिर्भयाहृतं॥ २६ ॥
~~रतिधोवसंनमजवलमयदेवशिवरचितायामास्वतीठिकाकांवालवधिःप्रायहृद्वधिकारो~~

द्वितीयः॥ २ ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

~~अथतिथिनसत्राद्यानयनाधिकारोव्याख्यायते॥~~ ॥ नत्रप्रथमोगहर्गणा नयनमाह॥ ॥ यस्मिन्दिने
 नैवेदिकेसमेष्टमुवातिथिस्तस्मिन्तिथौवारस्य पुराणमिममासतिथिपर्यंतस्तेकोमासपुनःस्तस्मिन्तिथौयाव
 द्वितीयमासश्चाविज्ञेया॥ ॥ अत्रमासश्चेन्नचाप्रमासागृह्यन्ते॥ नितुमेष्टमुवाकमासा भवन्ति॥ तेमासाः

त्रिंशद्गुराः कार्याः ॥ त्रिंशद्दिने ३० गुरा नीयाः ॥ दिनैः समेता इति ॥ अमुकमाशस्ययावत्संख्यास्तिथयोमुक्तास्ताव
 सख्याकैरधिकाकार्याः ॥ अनुवासरोना इति ॥ अनुवासरोहिमुक्तमेषादिरविमासद्वयनैकः स्यात् ॥ न इत्थं ॥
 मेषव्यो १ विधुनककौ २ सिंहकन्ये ३ नुलकश्चको ४ धन्विमकरो ५ कुम्भमीनौ ६ इति अनुव ॥ ॥ यस्मिन् नवमानमा
 सेयान्तं का अनुवाससंज्ञा निभवंति ॥ तेनोनः कार्याः ॥ ॥ एवं कृते शुगणो भवति ॥ तगभक्त्रेष्टिवारा भवंत्यष्टमुखाद्यु
 नाथा इति ॥ शुगणो सप्रभिभागा प्रत्याज्य ॥ येष्टेषां कास्ते दमुखाद्युनाथाः दिनविद्या भवंति ॥ यस्मिन् नववर्षयो

त्रिंशद्गुरामेषमुखार्कमासा दिनैः समेता अनुवासरोनाः ॥ शुद्धमेतन्नगभक्त्रेष्टिवारा
 भवंत्यष्टमुखाद्युनाथाः ॥ १ ॥ वारादिभवंति तस्माद्धारस्यगणना कार्याः ॥ ॥ तस्य यदि ॥ पा
 लकदिनाश्च हगणोत्पत्तिः क्रियते तदा पालकदिनस्य तिथिर्गतो दायतिः पालकाग्निमदिनाश्च दिक्रियते
 तदा पालकाग्निमदिनस्य तिथिर्गम्या दायति ॥ यावत्पूरो मासो न लभ्यते तावत् त्रिंशत्तान गुरानीयः ॥ ॥ अथोदाहर
 णं ॥ ॥ चैत्रशुक्ल द्वितीयायां मेषे रविर्याति तस्या द्वितीयायाति थावारस्य चत्वारो मासाः ॥ गताः तांश्च त्रिंशद्दिने ३० सं

गुणजानं १२० पंचममासस्य तृतीयायां तिथिमारभ्य प्रमावापर्यंतं नान्यथा विंशति २८ दिनानि जानानि
तैर्दिने युक्तं जानं १४८ अत्र नवमसरो न जानं १४८ एतद्दिनगणानि ३५५ प्रकृतं संतरेण दिना गणना नयन माह ११
सूर्ये न मेषादि नोपावसंख्या राशयो भुक्ता तावत्संख्या मकरं विंशति २० संगुण्य अभुक्तमासस्य चान्यंशा भुक्ता निनानि संयो
ज्य पुनः शेषकं न त्रयोजयेत् क्षपकं यथा ॥ चंद्रश्चिवहीत्यादिनाः मेष १ वृष २ मिथुन ३ कर्क ४ सिंह ५ कन्या ६ तुला ७
श्रिक ८ धनि ९ मकर १० कुम्भ ११ मीन १२ एतय शेषका ॥ यस्मिन् वर्षमानमासे यो शेषको भवति तेनां केन युक्तं कार्यं

चंद्रश्चिवहीत्युगभूत रसास्वनर्क षट् भूत वारा विषयाश्च यथाक्रमेण ॥ मेषादि राशिषु
खराम गुणेषु देया भुक्तां शकैश्च सहितं भवति श्रुतं ॥ २ ॥ शुगणो भवति ॥ १५ वारे विंशं वा देस
कहानिर्दुर्दुर्नकार्य ॥ ॥ मेषोदाहरां ॥ ॥ मेषादि सूर्यस्य भुक्तमास संख्या ४ एतत्तु वरामिः संगुण्य जानं १२० सिंहस्य
भुक्तांश संख्या संयोज्य जानं १४८ चंद्रश्चिवहीत्यादिना शेषक ५ अनेन युक्तं जानं १४८ एतत्पूर्वातीते दिनगणो सं
मिलितमिति ॥ अथ सप्तभागशेषे ४ शुक्रवादिना षष्टौ धवा सरो लघु ॥ २ ॥ अथ सूर्यस्य पूर्वाकारमाह

यस्मिन्नेस्यः सूर्यः कथ्यते तद्विषयं संप्रति ० संगुणपत्रमथो आदित्यैरिक्त्वं संयोज्य मध्यमसूर्यो भवति ॥
 सः मध्यमसूर्यः पृथक् द्विष्यः कार्यः तत्र मध्यो शान्तेन १०० विभज्य रविमुक्त्वं डसाव्यात्म्यं ते ॥ तदग्नौ मोभोग्यं रवंड ॥
 ॥ ३ ॥ रवंडका नाह ॥ ॥ एते विडातिः शेषानमंति ॥ भूषाः षोडश ॥ महाभारते प्रसिद्धा ॥ घत्रामेघ ॥ सप्रदशः जिना
 चर्तुर्विंशति ॥ शेषानां स्थापनेनैव संख्याः ॥ ॥ अत्र षट् विंशतिको र्वै रवंडानां न्याह ॥ ॥ अथास्मन्मवेतानीनाः ॥

सूर्यः स्वरध्वनिथयप्रदेयापथकशताष्टाः क्रमसश्च रवंडा ॥ शेषाच्च भक्तो नितभोग्यनिघ्रा
 छताप्रयुक्तो भ्यधिकः स्फुटः स्यात् ॥ ३ ॥ सूर्यस्य पंचांकरवींश भूषा घनानवेन्दु कथमाजिना
 श्व सप्तास्त्रिचन्द्रगुरारणाग्निद्याहो मरुत्सप्रमराशराणां पंचादयो विदग्जाः कनांती
 स्त्रिषेण्डवो भानुभुवः कसूर्या ४ अष्टाश्विचंडाः शरारामचन्द्राः चन्द्राणि चन्द्राः शरवज्जिराश्च ४४

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६		
५	६	१२	१४	१५	१६	१७	१८	२१	२४	२७	३१	३५	४२	४८	५३	५८	६४	६९	७३	७८	८२	८६	९०	९४	९८		
४	३	२	२	१	२	२	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२

सूर्यस्योत्तररवितिः शेषाः ॥ १ ॥ यथा ॥ १३ ॥ अनेनोत्तरखंडेन सूर्योदयः सूर्यसिद्धेति क्रमस्युत्तरसूर्यनृत्यः स्यादिति ॥ ४ ॥
शेषाद्भुक्तखंडं च मध्यमसूर्यसंयोज्यसूर्यरविर्भवति ॥ १ ॥ अयमर्थः ॥ भोग्यखंडे भुक्तखंडे संयोज्यसूर्यफलं भवति ॥
तत्फलं मध्यमरवे संयोज्यसूर्यरविर्भवति ॥ यत्र भुक्तखंडसंभवस्तत्र सीमापत्तेने केनैव भुक्तसैव भुक्तमिति ॥ ५ ॥
~~अथ नान्कालिको करारामाहः ॥~~ ॥ स्नात्कालिकरोगः ॥ दिनागोरूपं १ संशोध्य उदयादुपर्यन्तं घटिकापक्षे

शेषाच्च भुक्तेनितभोग्यनिच्छादनाप्रयुक्तेभ्यधिकः सूर्यः स्यात् ५ स्योतं शुगरां क
वान्धो जन्मकालिको सूर्योदयादिघटिकाविलोकेन च खाणः ६ स्नात्कालिको सूर्यः
ज्याहुहः नान्कालिको भवेत् १५ तं भवति नाघटिकादिनागाराधस्याप्या १ ताः घटिकास
प्रगुणीकृत्य सस्याभागां स्वरघेर्हारा संयोज्यात्तत्कर्म पूर्ववत्कार्यं १ स्वं कतेनान्कालिकः सूर्यः सूर्यो भ
वति ॥ १ ॥ अथ वा स्नात्कालिको करारो सूर्योदयादिजन्मघटिकाषष्टिमयो विशोध्य गम्य घटिका भवति ॥ तास्य
कार्यस्य भुक्ता संगुणपक्ष्याभागां सूर्यग्रहे संशोध्य नान्कालिको करारो बोद्धव्यः ॥ १ ॥ १५ ॥ ४ ॥ ॥ ॥

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६
४	८	१०	१२	१४	१६	१७	१९	२०	२५	२९	३४	४१	४८	५६	६४	७३	८३	९०	१०२	११६	११९	१२०	१३४	१४०	१४४
३०	०	४४	५३	२८	२८	५२	५४	२३	४९	५३	५०	०	०	६	२५	३८	२	५८	१६	१९	५०	३६	३०	२३	३५

अथ सूर्य भुक्ति स्फुटीकरणमाहः ॥ रवेर्मंद भुक्ति १० स्फुट भुक्तिः भोगेन खंडांतरासंगुणपशतेन भागमपहृत्वा

भोगादवेः सप्रगुणा छता प्रसप्तान्वितः स्यात् स्फुट सूर्य भुक्तिः ७

प्रभागाप्रस्थानद्वयेफलं मंद भुक्तौ संयोज्य सूर्य स्फुट भुक्ति भवति ॥ ॥ स्फुट सूर्य स्फुटाहरणं ॥ ॥ दिनागारा १४६
 सप्तभिः संगुणपजानं १०२२ देशांतर संस्कृतर विधिवत् २ संयोज्य जानं १०२४ एतदेव मध्यम रविः पथक १०२४
 अस्पशतेन १०० भागाप्रं १० सूर्य स्पष्ट चान्ये तदिनादशमो भुक्तखंड २ भोगखंड ३९ अनयोरेतरं ४ अनेन सतं भागः ३
 सं २४ संगुणपजानं २६३ शतेन भाग १०० प्रं ० शेष २६३ स्या संगुणपजानं ५७ पुनः शतेन भागाप्रं ५७ स्थानद्व
 पलमेतत् ० ५७ भुक्तखंडे स्मिन् २ संयोज्य जानं २५४ येन स्फुट फलं मध्यम सूर्ये स्मिन् १०२४ संयोज्य जानं १०५१

एतदेवस्फुरति॥ ॥ अथनात्कालिकस्फुरसूर्यस्येदाहरां॥ ॥ दिनागारा१४८ अत्रस्थं१ शंशोध्यजाने१४५
उदयादुपरिगतघटिका२० अत्रक्षन्मशुगारांसप्त७ भिसंगुपिजानं१०१५ घटिका२० एताः सप्त७ भिसाग
राप१४० वक्ष्याविभज्य२२ स्वरघ्नेर्हारां१०१५ संयोज्यजानं१०१२२ शिवकुर्वकं२२ संयोज्यजानं१०१२२
एथक्१०१२२ शानेनाप्रं१० द्दामोभुक्तखंड२० भोगपरखंड२१ अनयोरन्तरं४ अनेनशानभागः शेष१२२ संगुप
जानं२०५ शानेनाप्रंस्थानद्वयं०४८ मध्यसूर्य१०१२२ संयोज्यजानं१०२०१५ भुक्तखंड२० संयोज्यजानं१०४०
१५ एतदेवनात्कालिकः स्फुरसूर्योजानं॥ ॥ अथस्फुरभुक्तिकरामाह॥ ॥ सूर्यस्यमंदभुक्तिः००
खंडान्तेनानेन४ संगुपजानं२८० शानेनभागाप्रं० शेष२८० वक्ष्यासंगुपजानं११८० शानेनाप्रं१८०
नद्वयंभुक्तिफलमेतत्०१८ मन्दभुक्तिः०० संयोज्य०१८ एषासूर्यस्यस्फुरभुक्तिः॥ ॥ अथोत्तरखंडेन
सूर्यस्येदाहरां॥ ॥ दिनागारा१४८ सप्तभिः० संगुपजानं१०२२ सूर्यकुर्वकं२२ संयोज्यजानं१०२४
२ एतदेवमध्यरतिः पथक्१०१४८ शानेनभागाप्रं१० द्दामोभुक्तखंड२५४२ भोगपरखंड२२५३ अनयोरन्तरं४११
अनेनशानभागः शेष२४२ संगुपजानं१०११२ शानेनभागाप्रं१ शेष१ वक्ष्या८० संगुपजानं८९ शानेनाप्रं

स्थानद्वयफलमेतत् १० भुक्तखंडेस्मिन् २५ ४ संयोज्यजानं २८ ४ नंदेवस्फुटफलं मध्यमसूर्योस्मिन् १० २४ २ संयोज्य
 १० ५० ५१ एतद्वोत्रखंडेन स्फुटसूर्यो जानं ॥ ॥ अथ भुक्ति ॥ ॥ सूर्यस्य मंड भुक्ति ७ १० खंडां नो रणानेन ४ ११
 संगुणप जानं २२ १० शते न भागाप्रं ० शेषं २२ १० घट्या संगुणप १० ५० शते न भागाप्रं १० स्थानद्वयं भुक्तिफलमेतत्
 ० १० मन्त्रभुक्तौ १० संयोज्यजानं १ १० एषा सूर्यस्य स्फुट भुक्ति ॥ ७ ॥ अथ चन्द्रस्फुट करणमाह ॥ ॥ दिनांशां

खनन् २० ति ध्याति धयः शशां के के देशान् ध्याति धयः प्रदेया ॥ केन्द्रे क्रमाष्टदश सप्तदसैः शोध्या विधौ चागशरादि रसैः ॥

खनन् वैर्नवत्पा २० संगुणप तत्र मध्ये दशां नरसंस्कृतं चन्द्रो भवति ॥ तं एकं ते श्लाघयेत् ॥ पुन
 र्दिन एव शानेन संगुणप तत्र मध्ये देशान्तरसंस्कृतं केन्द्रं भवति ॥ तत्र मध्ये षट्दश सप्तदसैः षट्पंचाशद
 धिकं शला विंशति शाने २० ५ ५ भागमप हृत्य विधौ श्लाघा शरादि रसै रिति पुनः एकानस्थापिते चन्द्र सप्तपंचाशद
 धिकं चतुर्विंशति शाने २४ ५ ७ भागमप हृत्य द्वापयेत् ॥ अत्र याचाने भागः केन्द्रो पतति तावानेव भागं चन्द्रे पातये ॥ ॥
 यदि चन्द्रे तावा संख्या भागे न पानति तदा चन्द्रः शला विंशति २००० हीनकार्यः ॥ ॥ तदुक्तं ॥ ॥ यावत्क्रमः केन्द्रगते
 सप्त विंशति शानाति २००० द्वा दश यत् केन्द्रादधिको भागं चन्द्रे पतति तदा

८
 ॥ अथ चन्द्रस्फुट करणमाह ॥ ॥ दिनांशां

विदुःसावासु चन्दे विशोधनीयाः ॥ ८ ॥ अथ चन्द्रसंस्कारमाह ॥ ॥ दिनगाणां स्थाप्य नत्रमधोखस्यैर्विंशत्यधिक
शतेन १२० भागां प्रस्थाप्य नक्षत्रफलं चन्दे सद्योज्यमध्यामचन्दो भवति ॥ ॥ चरार्द्धभागो नयुतः समाह्वीति ॥ ॥ समाह्वी
वर्षाह्वी चरार्द्धचरार्द्धभागो नयुतः कार्यः ॥ ॥ अयं मर्थः ॥ ॥ चरार्द्धभागा विषुवादिमासे रिति ॥ ॥ र्थस्मिन् दिवस

हीने न चन्दे भशतं नुदन्वाशोध्या विधौ रेनी देहाधिके स्मिन् ॥ ८४ ॥ इत्युच्यते वृन्दान् सहितः खस्यै
अरार्द्धभागो नयुतः समाह्वीन् चरार्द्धभागा विषुवादिमासेः खचन्दे नत्रद्वयचन्दुखाशाः ८४

दिनरात्रिसमता भवति तं विषुवादिनं ॥ ॥ अथ वा सायनमेष नुलयो शक्रांतिदिनी विषुवादिनं ॥ ॥ उत्तरविषमदि
नमारभ्य दक्षिणा विषुवादिनं पर्यन्तं चरार्द्धभागमध्यामचन्दे हीनः करणं ॥ ॥ दक्षिणा विषुवादिनमारभ्य उत्तरवि
षमदिनपर्यन्तं चरार्द्धभागमध्यामचन्दे युक्तं कार्यं ॥ ॥ खचन्दे नत्रद्वयचन्दुखाशा इति ॥ ॥ तत्र मेष ० वृष १ मिथुने
२ कर्क २ सिंह १ कन्या ० तुला ० वृश्चिक १ धनि २ मर्क २ कुम्भ १ मीन ० इति देव चरार्द्धभागाः यद्यप्याचा
येण सामान्येन चरार्द्धभागा उक्तास्तथापि न पुराणि सिद्धिः ॥ ॥ त्रिप्रश्नाध्यायोक्तप्रकारेण प्रतिदिनसंचर

लभानिराममधमचंदेरत्रांवनकोपं॥ २ x ॥ अथकेलेसकारमाह॥ ॥ पुनद्विवंदगरास्थाप्य॥ नत्रमव्ये॥ गगनेषुपंचा
शक्तिर्भागाप्रस्थानद्वयफलंनंदकेलेयोजयेत्॥ मधमकेडोभवति॥ नत्प्रमहंस्युःशतशश्चखंडाश्रितेनत्रकेडो
शनेन१०० भागाप्रप्रतिदिवसखंडाभवति॥ नत्रखंडामाह॥ एतेषांखंडानांस्थापनेनैवव्याख्यास्तेखंडं

पुनद्युष्टंदागगनेषुलङ्घ्यंशीतांशुकैदेतुयुतंप्रकुर्यात्॥ नत्प्रमहंस्युःशतशश्चखंडाःभोगो
नवांशाभ्यधिकस्युष्टस्यात्॥ १० x ॥ इंदोःखरूपाग्निरसाखंचंडान्पाजिनापंचगुणार
साह्निः षष्टिशरांगाःकुतवाष्टकाष्टाषड्दानवोराममुनुनर्वाहा॥ ११ ॥ पचावदाःखांकमुवो
द्विरवाश्विविश्वाश्विजान्पश्विरवरामदसैः॥ पंचाग्निरहोगोमिथयमाःकुसिद्धानित्राश्विरवाहिजिना

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८
०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८

१२॥
१२॥
१२॥

इति शेषान्तसंति ॥ ॥ अथास्मिंभनेनानीता चन्द्रस्योत्तरखंडानि शेषास्तथाऽङ्कच ॥ ॥ अनेनीत्तरखंडेन स्पुथिकृतं
 श्रुतः सूर्यसिद्धांतसमस्तलोभवति ॥ ॥ शेषाश्च भुक्तेनितभोग्यनिघ्नाद्यादिरविवत्कार्य ॥ भुक्खंडेनोनिनंभोग्यखं
 डं कृत्वा शेषाभोग्यांशका भवन्ति ॥ तेनभोग्यांशकेनशतभागशेषांकं संगुणयसनेन १०० विभज्य लब्धं भुक्खंडकेयो
 जयेत् ॥ चदस्पष्टफलं भवति ॥ तं फलं मध्यमचन्द्रे संयोज्य स्पष्टचदो भवति ॥ ॥ अस्मिन्दाहरणं ॥ ॥ दिनगारा १४८
 खनैदे २० संगुणय जानं १३१४० चन्द्रकवकं १८१.१ संयोज्य जानं १३२२१.१ पुनर्दिनगारा १४८ शनेन १०० गुणयेत् जा
 तं १४८०० केदुर्कवकं ४०३.२ संयोज्य जानं १५००३.२ अत्रषट्शरसप्रदस्ते २५५ भागाघ्नं ५ न्याज्यं शेषं १२२३१२०
 चन्द्रेऽस्मिन् १३२२१.१ भागशराद्विद्वे २४५० भागाघ्नं ५ शेषं १०३५१९८ दिनगारा १४८ अस्परखसूर्ये १२० भागाघ्नं २
 स्थानद्वयं १.१२ चंदु १०३८१ संयोज्य जानं १०३०.२२ चरार्द्धभागा ०.५ अनेनोनीतं तातं १०३१३ पुनर्दिनगारा १४८
 अस्मागारोपुति ५० विभज्य लब्धं २.५५ केदुं १२२३१२० संयोज्य जानं १२२५१२२ एतेदेवमध्यमकेन्दुः अस्पष्टानेन विभज्य लब्धं १२
 द्वादशो भुक्खंड २९ भोग्यखंडा १०० अनयो रंतं १० अनेन केन्दुशेषं २५.२२ संगुणय जानं ४४८.१४ शनेन विभज्य ४ शेषं
 ४८.१४ षष्ठ्या संगुणय जानं २८८४ पुनः शनेनाघ्नं २८ एते स्थानद्वयं फलं ४.२२ मध्यमचन्द्रे स्मिन् १०३८३०

संयोज्यजातं १०४०. ५ पुनः भुक्तखंड २१ संयोज्यजातं ११३१. ५२॥ एतदेव स्फुटचंद्रो जातः ॥ ॥ अथ चंद्रखंडेन स्फुटचंद्र
स्योदाहरणं ॥ ॥ द्विगुणा १४८ खनंदै २० संगुणपजातं १३१४० चंद्रवक्र १८१. १८ संयोज्यजातं १३३२१. १७ पुनः द्विगु
णा १४८ शक्तेन संगुणप १०० जातं १४८०० केन्द्रवक्र ४०३. २० संयोज्यजातं १५००३. २० अथ चंद्रशरसप्तदशे २०५८
भागां प्र ५ न्याज्यं ० शेषं १२३. २० चंद्रे १३३२१. १८ आश्रयं द्विदशे २४५७ भागां प्र ५ न्याज्यं ० शेषं १०३८१. १७ गणा
१४८ अथारयस्यै १२० भागां प्र १. १३ चंद्रे १०३८१. १८ संयोज्यजातं १०३८. २८ एतच्चंद्रमध्यां ॥ चरार्द्धभागां ०. ५२ अनेनो
नीतं जातं १०३८. ३० पुनर्द्विगुणा १४८ अथगणरोष ५० विभज्यां प्र २. ५५ केन्द्रे १२३३. २० संयोज्यजातं १२२८. २२ केन्द्रे मध्यां
तत् ॥ ॥ अथ शक्तेन १०० विभज्यां प्र १२ द्वादशमो भुक्तखंड २०. ३ भोगपरवतु १००. ० अतयोरंतरं ५८. ५३ अनेन शतभागा
शेष २८. २२ संगुणपजातं ४४८. ५५ शक्तेनां प्र ४०० वि ४. २८ चंद्रे १०३८. ३० संयोज्यजातं १०४०. ५ पुनः भुक्तखंड २०. ३ संयोज्य
जातं ११३१. १ एतदेवोत्तरगतेन खंडे स्फुटचंद्रो जातः ॥ १२ ॥ अथ चंद्रभुक्तिः स्फुटिकरणां तिथ्यादिभ्यां नयनं
ह ॥ ॥ खंडोत्तरेण केन्द्रे भुक्तिमिसां १०० संगुणप ० शततभागा १०० प्रसप्तखंडां नरतं भवति ॥ ॥ अतएव श
तानंदने ॥ ॥ भुक्तिर्न च त्वां चित्तभोग्यमिन्दोपितिकृतं ॥ नवति २० श्रुं उभयमध्यामभुक्तिः ॥ मध्यामभुक्तो भोगपरखंडां

नरसंयोज्यचंद्रस्यभुक्तिर्भवति ॥ अस्योदाहरणं ॥ चंद्रस्यसध्यामभुक्तिः ५० खंडान्तर् ५७ अथोसंयोगः १०५॥ ५७
इस्यस्युदाभुक्तिः ॥ अथोन्नरभोगास्युटिकरणं चंद्रस्यसध्यामभुक्तिः २० खंडान्तर् १६५ अनयोसंयोगः १०८. ५२ स्थो
चंद्रस्यस्युदाभुक्तिः ॥ अर्कोनचंद्रत्रिधयंखनंदैरिति ॥ अर्केनेतिताचंद्राखनंदैर्भागाप्रतिधयभवति ॥ अयं
सध्या ॥ ॥ स्युटचंद्रस्यापानवसध्यास्युटस्यैवशेषः यदाचंद्रेअर्कोनपतततभागापहत्याप्रतिधयोभवति ॥ १२४ ॥

भुक्तिरवत्यान्येनभोग्यमिन्दोरर्कोनचंद्रानिधयःखनंदैः ॥ शेषेनखंकागगनांगनिध्याभुक्तां
तराप्राघटिकाभवन्ति ॥ १३१ ॥ खंनंदभागशेषंखनंदैःसंयोध्यगम्यंभवति ॥ गतगम्यौष स्या ५० संगु
राप • सवर्णारविः ॥ भुक्त्यानीतचंद्रभुक्तासर्वीगतयासर्वीगोनचंद्रभुक्तेःसर्वीगोनरिविभुक्तेचंद्रभुक्तेरिविभुक्तिंशं
शोतेनभागहृत्यसतिथौघटिकाभवतिविभजेत ॥ गतादागतंगततिथे • फलंभवति • गम्यदागतगम्यतिथिफलं
इति • गतफलं • उदयेकालिकत्वात् ॥ षष्टिभिश्चेशोध्यगततिथिघटीकाभवति • गम्यफलंषष्टिभिश्चेशोध्यजप्तसएव
गम्यतिथिघटीकाभवति ॥ अस्योदाहरणं ॥ स्युटरवि १०५२ • स्युटचंद्रेस्मि ११३१. ५२ संशोध्यजातं ७२. ५२
अत्रखनंदैः २० भागाप्रं • एतेदेवमावास्यागतादगतागम्याभुक्तिपरि • खनंदशेषं ७२. ५२ खनंदैःशोध्यगम्यंजा

तं १०. ८ एतज्जम्पंगतं ७२ ५२ षष्ठा ६० संगुणपजातं ४७२२ सर्वाणि तं जातं २६७५२० शिवभुक्ति ०. १८ चंद्रभुक्ति १०० ३
 नयोऽन्तरं २२ ४२ सर्वाणि तं जातं ५२८२ अनेन भागमपहृत्पाप्मं ४८ २ गतन्वान् षष्टि ६० मिश्रसंशोध्य जातं ११. ५०
 एतदेव अमावास्या ० गतं तिथिभुक्तिः ॥ गम्यं १०. ८ षष्ठा ६० संगुणपजातं ६०८ सर्वाणि तं ३६४८० सर्वाणि तेः स्फुट
 भुक्तं तेरेणाप्यं ८ ५ गम्यन्वान् षष्टि षष्ठे संशोध्य षष्टेरपास्य सप्त वनवति ८ ५ एतत्प्रतिपद जम्पनिधिभुक्ति १३ ॥

शताप्रमत्तं शतशोधितां शाः षष्ठाहताभुक्तिभुक्तिहताप्रनाथः ॥ राशिः शशांकाहृजानि

लघुनक्षत्रनक्षटिकाश्च शेषाः ॥ १४ ॥

अथ नक्षत्रानयने राशिनक्षयोः संक्रान्तिला नयनमा
 हः ॥ स्फुटचंडे शनेन १०० भागमहृत्पाप्मां कसमं २४ स्थितादिनो गतनक्षत्रशेषां शाशनेन १०० विशोध्य भाशा
 का भवन्ति ॥ गतगम्यो षष्ठा ६० संगुणपसर्वार्णं ० सर्वाणि तच्चतुस्फुट भुक्ता विभज्या घटिकाधिकं गतगम्ययोर्नक्ष
 त्रयोः फलं भवति ॥ गतं षष्टि ६० मिश्रे संशोध्य गतनक्षत्रस्य घटिका भवन्ति ॥ गम्यफलं षष्टि ६० मिश्रे सद्योजग
 म्यनक्षत्रस्य घटिका भवन्ति ॥ ॥ अस्मिन् दाहरां ॥ स्फुटचंडे स्मिन् ११३१. ५२ संतेन १०० विभज्याप्यं ११ एतदेव गता
 दापूर्वाफालुगो नक्षत्र गम्यादुत्तर फालुनी शतभाग शेषं ३१. ५२ विशोध्य जातं ६८. १ एतज्जम्पंगतं ३१ ५२ षष्ठा

० स्यात् १५० संगुणपजानं १५० चंद्रसूरभक्ता १५० सर्वाणानं जानं १५० विभज्याप्रं १५० एतदेवगनफलं
गम्यं १५० १ वर्या १५० संगुणपजानं ४०८९ सर्वाणानं जानं २४८८८ चंद्रसूरभक्ता १५० विभज्याप्रं ३८ ८ एतद्
म्यफलं गनफलं १५० ५ वर्या मिश्रे १० संशोधय जानं ४२ ४ एतद् जनादागना पूर्वफालुनी नक्षत्रस्य घटिका वर्या मिश्रे
संयोज्येष्टे रपास्य सप्तव भवति ॥ ३८ ८ एतद् जम्प इन्द्रफालुनी नक्षत्र घटिका जानं ॥ ॥ सप्ताप्रमृक्षमिति ॥ ॥ सु
रवि १०५२ अनेनाप्रं १०० गतादागता मद्यागम्या पूर्वफालुनी ० शतभाग शेषं १५० ५ वर्या संगुणपजानं ३१ २० वर्या
न्त्रि १५२ सर्वाणिता ४३ ८ अनेन विभज्य लघुं दिनादिदिन ० विशोध्य जानं १३ ८ इत्यकालिकत्वात् घटिकादि कं
षष्टिमिश्रे १० संशोध्य दिनादि दिन १३२ घटि ४२ च ४९ एतस्मिन् दिने इयं न्या वेलायां सूर्यः पूर्वफालु राणां जानं ॥ ॥
सर्वाणिता ० सूर्यसूरभक्ता ४३ ८ विभज्य लघुं दिनादि दिन ८ घटि ३५ च २२ अहर्गणोत्तमिन् १४८ दिन संशो ज्य जानं
१५२ घटिकादि कं षष्टि १० मिश्रे ॥ संयोज्य दिनादि घटि ३५ च २२ एतस्मिन् दिने इयं न्या वेलायां सूर्योत्तरफालु
न्यां या स्याति ॥ ॥ अथ नाशः सकुमरां ॥ ॥ सुररवि १०५२ अत्र मध्ये शर जातिभि २२५ विभज्याप्रं ४ गतालघु
कर्कट राशि शेषं १५२ ३ शरा कति २२५ अत्र मध्ये विशोध्य जानं ०२ ५३ एतद् जम्प अत्र गतं १५२ ० वर्या संगुणपजानं

२१२० सर्वाणि तं रविभुक्त्वा **४३०** विभज्या प्रांदिनार्धदिन **२०** घटि **५६** च **०** दिनाग्नौ स्मिन् **१४६** गनत्वा स्रग्धंदिन **२०** संशो
 ध्यजानं **१२६** उदयकालिकत्वा घटिकादिकं घटि मिश्रे **६०** संशो ध्यजानं **४०** दिनाग्नौ भस्मि **१४६** घटि **४** एतस्मिन् दिने
 श्यत्वा वेलायां सूर्यः कर्कटराशौ प्रविष्टः गम्यं **७२** **५३** घट्या **६०** संगुण्यजानं **४३०** सर्वाणि तं सूर्यस्फुटभुक्त्वा **४३६** विभज्य
 लघुं दिनादि **०** दिन **१०** घटि **४०** अहर्गणौ स्मिन् **१४६** गम्यत्वा दिनं संयोज्यजानं **१५६** उदयकालिकत्वा घटिकादिकं
 घटि **६०** मिश्रे संयोज्य दिन **५०** घटि **५०** एतस्मिन् दिने श्यत्वा वेलायां सूर्यसिंहेया स्थितिः **॥** नैष्ठापमिह नान
 स्मिन् दिवसे तात्कालिकमहर्गारां कत्वा तस्मीदाहगारात्पुनरपि स्फुटग्रहं तस्मात्स्फुटग्रहान् पुनः कालानवशो
॥॥ एवं प्रकारेण राशि नक्षत्रयोः ग्रहस्य संक्रांतिकालानयनं कर्तव्यं **॥॥** शक्रांकादिन्युपलक्षणा मात्रं नक्षत्रा
 दिकानां स्फुटग्रहाणां शशि नक्षत्रयोः संक्रांतिकालानयनमतेन प्रकारेण बोद्धव्यं **॥ १४ ॥** अथ विष्णु
 कदियोगनयनमाह **॥॥** सूर्यं च चंद्रयो र्योगं कत्वा तत्र मध्ये श्रोतेन **१००** विभज्य लघुं कसंख्यं निविष्णुमादि
 गतयोगो भवन्ति **०** शतभागशेषं शनित **१००** विभज्य ध्यगम्यं स्यात् **०** गतगम्ययो घट्या **६०** संगुण्यपरविचंद्रयोः **॥**
 स्फुटभुक्तिर्योगेन सर्वाणि तं विभज्य गतादागतगतयोगं फलं भवति **०** गम्यादागतं गम्ययोगफलं रमिति मम

फलं षष्टिः संशोध्य गतयोगस्य घटिका भवन्ति ० गम्य फल षष्टिः मिश्रे संयोज्य गम्य योगस्य घटिका भवन्ति ॥ ॥
 अस्योदाहरणं ॥ ॥ स्फुरत् १०५२ ७ स्फुरत् चन्द्र ११३१ ५ अनयोर्योगजातं २१८४ ६ अस्य शतेन १०० भागांश्च २१८४
 दागनसिद्धियोगः गम्यात्साध्यं ० शतभागशेषं ८४ ६ शतेन १०० विंशोध्य १५ ५४ एतत्तुल्यं जातं गतं ८४ ६ घट्या संगु
 राप ६० जातं ५०४ ६ सर्वाणि तं ३०२ २५ रविभूक्ति ७ १ चन्द्रभूक्ति १०० अनयोर्योग ११४ १ सर्वाणि तं जातं ६८५ ६ अने

एवं रवीन्दोर्युतिनश्च पागाः सप्तान्विता चन्द्र गतिस्तु हारः १४ x

न विभज्या प्रं ४४ ६ एतत्तुल्यं गतत्वात् षष्टिः ६० मध्ये विंशोध्य जातं १५ ५१ एतत्सिद्धियोगस्य घटिका भवन्ति ०
 गम्य १५५४ घट्या ६० संगुण्य जातं ६५४ सर्वाणि तं ५०२४ सर्वाणि तं रविचन्द्रयोर्भूक्तियोग ६८५ रविभज्या प्रं ८ २१ गम्य
 त्वात् षष्टिः ६० मिश्रे संयोज्य सप्तकं भवत् २१ एतत्साध्ययोगस्य घटिका जातं ॥ १४ x ॥ अथ निधुर्भोगस्य
 चलकरागस्यानयनमाह ॥ ॥ स्फुरत् चन्द्रे स्फुरत् सशोध्य तत्र मध्ये पंच चत्वारिंशत् ४५ हीनं कार्यं ० पंच
 चत्वारिंशत् ४५ भागमपहत्य लघुं नो ७ शेषं तत्तस्यां क समं ववदिगनकरां भवति ॥ ॥ ववदिनियथा ॥ ॥

नथाचश्रीपति॥॥ववाहृत्यंवालवकोलवाख्येततोभवेन्नैतिलमामधेयंगरीभिधानंरिजंरुदिरित्याहुरार्या
करणातिसप्रशति नत्रवद१वालव२कोलव३नैतिल४गर५वीणाजं६रुदिरं७शतिसप्रकचलकराणि॥१५५॥
अथस्थिरकरणात्याह॥॥शक्रति१चनुष्यान्२नाग३किंस्तुघ्न४शतिक्रमेणानिथ्यहुभोगास्तु॥स्तानिचन्ता

अर्कोनचन्द्राच्चशराद्धिहीनततोवसिष्टाचशराद्धिलक्षं सप्तावशेषंकरांवावाद्यंनंनाडिका
यास्तिथिवद्भवन्ति १५५ परेदलेकस्तचनुदशीतस्तिथ्यहुभोगाशक्रतिचनुष्यान्
नागंचकिंस्तुघ्नशतिक्रमेणचत्वारिंशान्करणातिनिन्य १६ x १६ x

चत्वारिकरणातिनिन्यस्थिरारिंशान्नानियात्॥॥नद्यथा॥॥रुद्रचनुदश्यामन्तराहुशक्रतिनामकर
णां१अमावास्यापूर्वाहुचनुष्यान्नामकरां२अमावास्यायाद्विनीयाहुनागकरां३शुक्रप्रतिपदपुष्यमाहुकिं
स्तुघ्नकरां४शतस्थिरकराणि॥॥स्तंनाडिकायास्तिथिवद्भवन्ति॥॥चरकरास्यनाडिकातिथिवदानेनथा
॥॥अयमर्थ॥॥पंचचत्वारिंशताभागशेषं०पंचचत्वारिंशता४५नत्रमध्येदुनंकार्यगम्यस्यात्॥॥गतगम्योपस्था

६० संगुणपसर्वीरांतरविमिनचन्द्रसूरभुक्तासर्वरीतायाविभज्य० लङ्गुगतगम्योफलंभवति॥ गतफलंषष्टि६०
 मध्येसशोधोपानकरास्यघटिकाभवति० गम्यफलंषष्टि६० मिश्रसंशोधोपगम्यकरास्यघटिकाभवति० शरा
 द्विभिर्भागहनेयोंकोलभनेतस्यसप्तभिर्भागमपहत्ययोंकोवष्टिष्यतेतस्यांकसमंववादिकरांज्ञातव्यं॥ ॥
 ॥ ॥ अस्पादाहरणं॥ ॥ दिनागारा१४९ रविस्फुर१०१५४ रविस्फुरभुक्ति०१२ चन्द्रस्फुर६९२ उन्नरचरदलं११३ अ
 कोनचन्द्र२२२०१३ अत्रमध्येसराद्विभि४५ स्तंजानं२२५२ अस्पाशराद्विलङ्गु५० अस्पासप्तभिश्चोषितेशेषं१ प्र
 मववास्विकरांशेषं२१८ षष्ठा६० संगुणपजानं१२८ सर्वरीतांतरविचन्द्रयोभुक्तिरंतरासर्वरीतानेन५८२८
 विभज्यलङ्गु१०२८ गतत्वान्षष्टिमिश्रसंशोधजानं५८३ सत्रत्रिशताविभज्यशेषं२८३२ अस्मिन् दिवसे
 त्रिंशान्घटिकापर्यंतदष्टितामकरांतदुर्णिष्टिका२८३२ ववनामकराघटिकाज्ञाता० शेषं२१८ पंचच
 त्थरिंशता४५ अत्रमध्येसंशोधजानं४२४२ स्तजम्यफलं० षष्ठा६० संगुणप२५५५ सर्वरीतानं१०३०२० सर्वरीता
 तस्फुरभुक्तांतरा५८२८ भजेलङ्गु२०१२ गम्यत्वान्षष्टिमिश्रसंशोधजानं२०१२ स्तद्वैवकरास्यघटिकाजा
 ना॥ ॥ अकोनचन्द्राश्चशराद्विहित्यादितागोप्तदारायानिकराणात्यागतानितानिचरकराणि॥ ॥ गणित

विनामिथिविभागाद्यतिकरणातिज्ञानव्यातिज्ञानितितित्यंस्थिरकराणि॥ १६॥ × ॥ अथाहर्गणः सूर्यचन्द्रकेसराणांप्रतिदिवसमध्यमानयनमाह॥ ॥ प्रत्यहर्गारो रूप १ मेवं संयोज्य ० द्वितीयदिनस्याहर्गारो भवति॥ ॥ पुनरप्येवं संयोज्य द्वितीयदिनस्य हर्गारो भवति॥ ॥ एवं चतुर्थदिनदिपुवोधव्यं॥ ॥ सप्तेव सूर्यो न॥ ॥ मध्यमसूर्ये सप्त्र ० संयोज्य द्वितीयदिनस्य मध्यमसूर्यो भवति॥ ॥ पुनः सप्त्र संयोज्य तृतीयदिनस्य मध्यमसूर्यो

दिने दिनेऽहर्गारा रूपयुक्तं सप्तेव सूर्यस्य खनंदमिन्दौ खरेव उकेन्द्रे न्युपतं प्रकृत्याश्रायस्युर्दिनितप्रशाव्य २१

भवति॥ ॥ खनन्दमिन्दोरिति॥ इन्दो ० चन्द्रस्य द्वितीयदिनस्य मध्यमचन्द्रो भवति॥ पुनः खनन्दं संयोज्य तृतीयदिनस्य मध्यमचन्द्रो भवति॥ ० खरेव उकेन्द्रे ति॥ ॥ खरेवं उः शंते कं १०० संयोज्य द्वितीयदिनस्य मध्यमकेन्द्रे भवति॥ पुनः शतं योज्य तृतीयदिनस्य मध्यमचन्द्रो भवति॥ प्राग्बत्सुतीकार्यमिति तत पूर्ववत् स्फुटिग्रहं कृत्वा पुनरपि दिने दिने तिथ्यादि कमानयत्॥ इत्यमुना प्रकारेण प्रसाध्यं॥ ॥ नस्य उदाहरणं॥ ॥ इष्टदिने १ हर्गारा १४५ १४५ रूपेण केन युक्तोयं १४७ दितियदिनस्य १ हर्गारा जातः॥ इष्टदिनमध्यमार्क १०२४ २ सप्त्र मि ०

उक्त १०३१. २ एतदग्निमदिवसमध्यमसूर्यो जातः ॥ मध्यमचन्द्र १०३२. १ नवत्या २ संयोज्य १०३३. १ एतद
ग्निमदिवसमध्यमचन्द्रो जातः ॥ मध्यमकेन्द्रे १०३३. २ शतेन १०० युक्ता १०३३. २ एतदग्निमदिनस्य मध्य
मकेन्द्रो जातः ॥ १ ॥ x ॥ ॥ इति श्रीवसन्तात्मजवल्लभप्रदेवज्ञविरचितायां भास्वतिटीकायां वा
लवोधिस्तान्तिधिनक्षत्राशानयनाधिकारतृतीयध्यायः ॥ ३ ॥ अथ भौमादितागुहस्यसुदीकरणाध्यायो
व्याख्यायते ॥ नत्रादौ भौममध्यमानयनमाहः ॥ शुगुणां स्वरैः सप्तभिः ० संगुण्य ० कवेः चतुर्भिः ४ भागां मेकां

भौमस्वरघ्ना ० दिगुणां कृता प्रः पुनः द्विष्टदाविशता प्रहीनः ॥

नस्थापयेत् ॥ पुनः दिनगुणां स्थाप्य तत्र मध्ये शानत्रयेन २०० भागां प्रस्थान नवयफलमेकां नेस्थापिता के विशो
ध्या ॥ तत्र मध्ये भौमधुं वकं संयोज्य मध्यम भौमो भवति ॥ अथ भुक्मानयनमाहः ॥ तथा चोत्पलभट्टः ॥
॥ रूपदिगुणां कृत्वा गुणकारैर्भागहारकैः कथिनैः ॥ शोधं छेपविवर्ज्यं ग्रहस्पृष्टां दिवसभुक्तिं ॥ यथाऽह
र्गणान् ग्रहस्योभीयते तथारूपमेकं १ मंस्कं शुगुणां भरुगणां कृत्वा भुक्तिरनियः कथमुच्यते ॥ गुणकारैर्भागहारकैः कथि

ते शोधस्पग्रहस्य योगाकारः क्रोयश्च भागहारः यथार्कसप्त ७ गुणाकारकः भागहारो नास्ति ० बंदस्पखनंद २० गुणाकारः
 कः भागहारो नास्ति ० कंदस्पशनं १०० गुणाकारकः भागहारो नास्ति एवं ग्रहभुक्त्वा हर्गणां तद्गुणाकारगुणानेन ज्ञागहारेनैव
 विभजेत् ॥ किंतु शोधशेषविवर्ज्यं ग्रहस्य यः शोडकोयश्च शेषकः स भुक्तिर्नकार्यः ॥ अथ भौमस्य मध्यमभुक्त्वा र्थरूपं १ अहर्
 र्गणां एतत्ससभिः ७ संगुण्य जातं ० कृते श्वनुभिः ४ भागां प्रस्थानद्वयं फलं १० ४५ गुनः दिनगता १ अस्पशनेन ३०० भागे

अष्टाष्टशेषः खखरामनिघ्नः पक्षाक्षिभिः सोमसुनस्पशीघ्रं १

किंचिन्नलं शुनो भौमस्य मंदभुक्तिरेतन् १. ४५ ॥ ५ ॥ अथ बुधशोघ्ननयनमाह ॥ ॥ दिनगता ॥ अष्टाधिकेना
 शीत्या ८८ शेषं स्तू ॥ ॥ अष्टाष्टशेषं यदि शून्यं स्यात् ॥ तदा शशीतिरेव खखरामे गुणानीय ॥ अथ वा शुभमेघं शीघ्रं ध्रुवक
 यत्तु बुधशोघ्रकाय ॥ ॥ तदुक्तं ॥ ॥ अष्टाष्टशेषशून्यजो आहः तव पठितकरश्काहः ॥ अग्निं लेख्वा फेरिले भर्मे तहा के कीजि
 ले अगिले कर्म ॥ ॥ अष्टाष्ट ८८ शनयेन ३०० संगुण्यः पक्षाक्षिभिः २२ द्वाविंशतिभिः भागमपहत्य यत्तु भर्मे तत्र मध्ये ठ
 धशीघ्रं ध्रुवकं संयोज्य बुधशोघ्रमप्यमो वदति ॥ अन्तर्धर्महर्गणां ॥ अष्टाष्टशेषे स्ते देव भवति ॥ खखराम ३०० अनेन

गुरोर्गानं जानं ३०० व्यक्षाक्षिभि २२ भागाप्रंस्थानद्वयं १३. ३८ एतदेव वृधशीघ्रभुक्तिः ॥ १ ॥ अथ जीवमध्यमानयन
माह ॥ ॥ दिनागारां गुरोर्गोष्टिभि ३ संगुणपः दशभि १० भागाप्रमेकांते स्थापयेत् ॥ पुनर्दिनागारां वेदादि चत्वारिंशद्
भिभागमपहृत्वा प्रं ४४ लक्ष्मं स्कांते स्थापितं के शंशो ध्यजीवमध्यमो भवति ॥ ॥ भुक्त्यर्थ ॥ अहर्गारा १ एतद्गुरो ३ संगुण
जानं ३ दशभि १० भागाप्रंस्थानद्वयं फलं ०. १८ पुनर्दिनागारा १ अस्य वेदादि ४४ भागाप्रंस्थानद्वयं ०. १३ अनेनोतीतं ०. १३

गुरुगुराध्यायगारादशाप्रोवदादिभिलक्ष्मिविवर्जितश्च ॥ वेदा हतो धो गुराभागयुक्तः शीतसाशीघ्रं सहितः शशकैः ॥ २ ॥
एतदेव जीवमध्यमभुक्तिः ॥ १४ ॥ अथ शुक्रशीघ्रानयनमाह ॥ शुगरो वदै चतुर्भि ४ गुणानीयः अर्धद्विस्थः का
र्य ॥ गुरोर्गोष्टिभि ३ भागाप्रमुपरिजोर्जयेत् ॥ शीतशीघ्रसहितश्च शशकैः सहितः ॥ पुनर्दिनागारां एव शक्रचत्वारिंशदधिक शनैवेत्
१४० तत्र मध्ये शुक्रशीघ्रकृत्वकं संयोज्यः शुक्रशीमध्यमो भवति ॥ भुक्त्यर्थमहर्गारा १ एतदेव ४ संगुणपजानं ४ द्विस्थं
४ गुरोर्भागाप्रं १. २० परि संयोज्य जानं ५. २० पुनर्दिनागारा १ अस्य खशकैः ४० भागानि किंचित्तल दं ० अतः शुक्रस्य शी
घ्राभुक्तिरेतन् ५. २० ॥ २ ॥ अथ सौरसमध्यमानयनमाह ॥ ॥ दिनदृष्टान्नभि २ भागमपहृत्वा प्रं ० शनिक्

वकं युक्तं दृष्ट्वा सौरमध्यमो भवति ॥ १ ॥ ध्रुवचिन्नं तेति सर्वत्र बाधव्यं ॥ १ ॥ भौमादीनां पंचनाराग्रहाणां दृष्टिदिनागणादागतानं
 मध्ये स्वकीयं कुर्वकं संयोज्य दृष्टिदिनमध्यगणग्रहं भवेत् ॥ एते मध्यमारव्युदयस्य भवति ॥ सूर्योदयकालिका भवतीत्यर्थः ॥
 एते भौमजीवसौराणां मध्यममध्यमा भवति ॥ २ ॥ ध्रुवशुक्रौ शीघ्रो भवति ॥ अथ भुक्त्यर्थं मर्हर्गणा १ ॥ अथ नवीमि २ भागां प्र
 ० ७ ॥ सौरस्य मंदो भुक्तिः ॥ ३ ॥ अथ भौमादिनां ग्रहाणां शीघ्रोच्चमंदोच्चानयनमाह ॥ ॥ दिनं दं दं दं

शनिशुक्रद्वयान्नवमं क्रतुं ध्रुवाच्चितारव्युदयस्य मध्यमा ॥ भवति जीवार्कजभूमिपुत्रात्तभागवौ शीघ्रा नी भवतां ॥ ३ ॥
 भि १० संगुणपन्नं मध्ये घनसप्तदश १० एते उतः कार्यः पृथक् दिश्य कार्यं ० खनौ गोसप्तत्या भागा प्रमुपरि संशोधयत
 त्र मध्ये त्रिभि भागा संवृध्रुक्रौ मंदग्रहो भवतः ॥ शनिर्जीवानी शीघ्रो च स्यात् ॥ अथ भुक्त्यर्थं मर्हर्गणा १ एत
 र्दिकं ध्रु १० पतौ तितं बासि ० पृथक् १० खनौ गोभागा प्र ० २ एत उपरि संशोधय जानं १ ५ १ अत्र क्रिमे ३ भागा प्र ३ १० २८
 एतं भौमजीवसौराणां शीघ्रोच्चमंदोच्चानयनमाह ॥ ॥ अथैकस्मिन्नेहर्गणो मध्यशीघ्रानयनमाह ॥ ॥
 अस्मिन्नेहर्गणं ॥ ॥ दिनागणा १ दशभि १० संगुणपन्नं १० वीपरीतयानादिति ० घन १० अत्र मध्ये विपरीतं शोधनं क

त्वज्जानं ७ एथक् ० खनौ ० भागा ० ५ सनदुपरिसंशोध्यजानं ५ ४ ३ अस्पत्रिभि ३ भागा २ २ सनत्खरवा
के संशोध्यजानं १ १ २ ० ४ सनदेवैकस्मि मर्गरो मद्य शीघ्रं ॥ ४ ३ ॥ अथ नौमादिनां ग्रहाणां मंदोच्चासाहः ॥

दिष्टा घनो नौ नवनगां शहीना त्रिभिर्भृगुजोर्किं कुजे ज्य शीघ्रं ३ ३ दिष्टा घनो ना विपरीत
पानान्वांगां शहीना त्रितयेन लक्षं त्याज्यं खरवार्केषु यद्व्यशेषः तस्माद्भृगुजोर्किं कुजे ज्य शीघ्रं ४ ३
अष्टेषु षड्द्वचनः शताढ्यः एथक्यहाः षड्गतेष्वेके द्वाः ५ कुजादिमध्यमग्रेहे सते
मंदोच्चायो ज्या ॥ १ ॥ तत्राष्टशतैर्भौमस्य ॥ १ ॥ पंचशतैर्बुधस्य ॥ १ ॥ षट्शतैर्जीवस्य ॥ १ ॥ नवशतैर्शुक्रस्य ॥ १ ॥ चतुशतैर्सो
रस्येति ॥ १ ॥ अंकेनापि यथा ॥ १ ॥ षट्भांगतैर्व्येकादिति ॥ १ ॥ मंदकेंदं यदा षट्पराश्रपुनं भवति तदा गतान्क लानयनं का
र्यं ॥ १ ॥ नंदसरा केंदं भवति ॥ १ ॥ अथ च मंदकेंदं यदा षट्पराश्रपधिकं भवति तदा गतान्क लानयनं कार्यं ॥ १ ॥ नंदनं केंदं
भवति ॥ १ ॥ अथ सूर्यसिद्धांतां नुसारं गोक्षसमार्गं गतान्क लान्क लानयनं कार्यं ॥ १ ॥ रसा
ग शौला ० ५ ५ शरवट्समुद्रा ४ ५ वस्वाश्विषट्का ५ ५ शिखिरामचंद्रा ३ ३ ॥ तदा विद्यो ४ ९ ९ भूमिसुता

दिमंदाशयं शकोश्चेति भवति सर्वे ॥ ॥ रसांगशलाः षट्षस्यधिकं सप्रशन्नं भौमस्य ॥ चतुःशतं पंचषस्यधिकं व
क्षस्य ॥ षट्शतं अष्टाविंशत्यधिकं जीवस्य ॥ नवशतं त्रयस्त्रिंशत्यधिकं शुक्रस्य ॥ चतुःशतं मेकादश्याधिकं सौरस्येति
॥ अंकेनापि ॥ ५ ॥ अथ भौमादीनां ग्रहाणां मंडलकर्मसाधनखंडान्याह ॥ प्रथमखंडः सूर्या एकादश्या ११ द्विती
याखंडः नवेदू कोनविंशति १२ तृतीयखंडः विषमाद्विंशति २२ चतुर्थखंडः नवेदु एकोनविंशति १८ पंचमखंडः

रुदानवेंदुहियमानवेंदुरुदाश्वभोग्णेनवयुक्तहीन

एकादश ईकेनपि अथ भौमादीनां ग्रहाणां मंदकर्ममाहः प्रथमतः कर्मभूमौ मध्यमग्रहं स्थाप्य
तत्र मध्ये अष्टशतदिकं स्वकीयं मंदोच्चायोजयेत् ॥ तं मंदकेंद्रं भवति ॥ तं मंदकेंद्रं द्वादशशतदिकं यदा भ
वति तदा द्वादशशतानां १२०० विशेषं कुर्यात् न्यदा वक्रे द्वादशशतानां १२०० विशेषं ध्यशतेन १०० भागमपहृत्या प्र ॥ रुडा
नैवेदुरित्यादीनां मंदखंडे च शते ॥ भुक्खंडे भोग्यखंडे योरंतरं कृत्वा तेनांतरेण शतभागशेषं संगुण्य ॥ शतेन भाग
मपहृत्या प्र स्थानि द्वयं फलं ० भुक्खंडे धनार्णो कार्यकटेऽचाने ॥ यदि भोग्यखंडे भुक्खंडः पतितं न दानं धन

यनसुनस्थान ॥ ६॥५॥

यत्

यत्

भवन्ति॥ न फलं षट्परास्युने मंद के दे मध्यमाग्रहे ऋणां कार्यं॥ षट्पराश्रपाधिकवन्मिति० हिन वने च मध्येति च च
नान्॥ एवमेते मंद कर्मस्युटो ग्रहो भवन्ति॥ ६॥ अथ शीघ्र कर्म माह॥॥ मंदस्युटग्रहं पृथक् स्थाप्य० तत्र
मध्ये स्वकीय शीघ्राच्च विशेषं० शीघ्र के नुं भवन्ति॥ तं शीघ्र के दं उदयास्तक क्रमार्गज्ञानाय घट्टक रक्षणी
य० तं शीघ्र के दं षट्शाना ६०० दम्पद्विकं यदा भवन्ति नदा० चक्रे द्वादश शतैः १२०० विशेषः शतैः १०० भागा
प्रं स्वकीय शीघ्र खंडे केन्यसेत्॥॥ भुक्तखंडे भोग्परखंडे यो रत्नं कृत्वा तेनां नोरा शान भागो संशंगुणपशने
न भागा प्रं॥ स्थानद्वयं फलं मंद कर्म वशीद्युं खंडे न धनरां वा कार्यं॥॥ कदस्यु चने॥॥ यदा भोग्परखंडे भुक्त
खंडे पतति नदा भुक्तखंडे युक्तः कार्यः॥ यदा भुक्तखंडे भोग्परखंडे न पतति॥॥ नदा भुक्तखंडे हीनं कार्य० एवं क
ने शीघ्र फलं स्फुटं भवन्ति॥॥ न स्फुटं शीघ्र फलं षट्पराश्रपाश्रीघ्र के दे मंदस्युटग्रहे ऋणां कार्यं॥ षट्पराश्रपाधी
के धनमिति॥ उनयुत कार्यः॥॥ स्फुटस्यादिति वचनोत्॥॥ एवं कने स्फुटग्रहो भवन्ति॥॥ षट्त्रिंशदिति॥ य
दा शीघ्र के दे पंच सतं षट्शानं वा भवन्ति॥ नदाराशि वर्जितं मकां त्रिगुणात्कुर्या॥॥ उक्तं च॥॥ पंचराशि स्थि
तं यत्र त्रिंशं नैवैव कारयेत्॥॥ ७॥ उस्मिन्नर्थे चास्मदीय श्लोकः॥॥ शरराशि संख्या इति॥ यदा शीघ्र के दं ष

अथ शतं ६०० भवति तदा द्वादशशतात् १२०० द्वापत्यकर्मकाले पंचशतं भवति ॥ अत एवोक्तो धने शराशिसंख्येति ०
 रिशोधनेति रिशोशतभागे पंचराशिर्भवति ० धने द्वादशशताद्वापत्यकर्मकाले पंचराशिर्भवति ० एवं यदि
 ग्रहो वक्त्रो भवति तदा संभवति ० यदा शीघ्रकेंद्रं द्वादशशतं ६०० परिमितं संपूर्णं भवति न किंचिदवशिष्ये
 तदा शीघ्रफलस्याभावो भवति ॥ अथ भौमादिनां ग्रहानां शीघ्रखण्डाः ॥ १ तत्रादौ भौमस्य ॥ ॥ प्रथम
 ग्रहास्वशीघ्रो नितकायदास्याऽरीशोधने वा शराशिसंख्या ॥ राशिं विनां कातृविश
 णात् प्रकुर्यात्तदा ततः शीघ्रफले प्रसाध्यमिति ॥ ७ ॥ ५ ॥ भौमस्य खाब्धिनगशप्रवेशादैवेव उज्जाति ॥

खण्डा खाब्धिचत्वारिंशत् ४० द्वितीये सप्तसप्तति ७७ तृतीये खेशादशो धिकशतं ११० चतुर्थे देवे १३३ त्र
 यविंशत् धिकशतं ॥ पंचमे जाति १२२ द्वाविंशत् धिकशतं षष्ठे अंगगोशप्रवति २७ सप्तमे नगार्था सप्तप
 चासत् ५७ ॥ ८ ॥ अथ बुधस्य शीघ्रखण्डाः ॥ ॥ प्रथमखण्डे रिक्षसप्तविंशति २७ द्वितीये अमिषु त्रिपंचास
 त् ५३ तृतीये कुसप्त एक सप्तति ७९ चतुर्थे वत्स्वरायत् सप्तति ७९ पंचमे त्रिपंचत्रयपंचासत् ५३ षष्ठे अग्रागु

इति शतार्थः ॥

सप्तविंशत् ३० सप्तमेन वेदव एकोनविंशति १२ ॥ ८ ॥ ७ ॥ अथ नीवस्य सि ध्रुवगात्र प्रथमखंड नृपाद्योदस
 १५ द्वितीयेखाग्नयस्त्रिंशत् ३० त्रितीये गजत्रयं स्रष्ट्रिंशत् ३० चतुर्थे षट्त्रयः षट्त्रिंशत् ३० पंचमेशम
 यमात्रयोविंशति २३ षष्ठे नृपा १५ षोडश सप्तमे अंकानव २ ॥ ८ ॥ अथ शुक्रस्य खंडः ॥ प्रथमखंडः ॥ द्विवेदा ४२
 द्विचत्वारिंशत् ४० द्वितीये कुगाजा एका उरसि ८९ त्रितीये खसूर्या १२० चतुर्थे योमाहसाहु शत १५०

तस्य धर्ममगीषुकसप्तषष्टिरानन्तस्त्रिपंचागगुणा नवेदवः ८३ ध्रुवो नृपांवाग्निगजात्रयं च षट्त्रयं
 नृपांवाग्निगजात्रयं च षट्त्रयं ८३ नृपांवाग्निगजात्रयं च षट्त्रयं ८३ नृपांवाग्निगजात्रयं च षट्त्रयं ८३
 शनिर्दिशो वा कुयमानवेदु द्विभूमयो मंगलमयय १०

पंचमेनागेदुअष्टचत्वारिंशदधिकश
 नं १४८ षष्ठे भूमसप्तविंशत्याधिकशतं १२० सप्तमे विंशत्यास्त्रिंशत् ३० ॥ ८ ॥ अथ सौरस्य शीघ्रखंडः ॥ ॥
 प्रथमखंडादिशोदश १० द्वितीये अष्ट सप्तदश १० तृतीये कुयमा एकविंशति २९ चतुर्थे नवेदु एकोनविं
 शति १२ पंचमे द्विभूमय द्वादश १२ षष्ठे मंगलान्नष्टौ ८ सप्तमे अष्टयः शतार ४ ॥ १० ॥ अथ सूर्यादीनां

ग्रहाणां मध्यम भुक्ति लिख्यते ॥ सूर्यस्य मध्यम भुक्ति ० चंद्र भुक्ति २० केन्द्र भुक्ति १०० भौमस्य १.४५ बुधस्य ३.१०
जीवस्य ०.१० शुक्रस्य ३.१० सौरस्य ३.० पानस्य ०.२४ भौमशीघ्र भुक्ति ३.१० बुधशीघ्र भुक्ति १३.३ जीवशीघ्र भु
क्ति ३.१० शुक्रशीघ्र भुक्ति ५.२० शनिशीघ्र भुक्ति ३.१० सर्वदेव श्लोक दत्तेनाह ॥ १२ ॥ अथ भौमादिनां ग्रहाणां

रवेस्वरारथं न वनिख मिंदोः केन्द्रे शनं भस्त्रमसः रविसिद्धा ॥ पादोन रव राम घना रवमेघौत्रं
दोरवः संप्रावनि जादिकानां ॥ १२ ॥ त्रयो घना विश्व इमानर्ने च त्रयो घनाः पंच नखा गुणा
दा ॥ कुजादिशीघ्रस्य च भुक्तयो मरुक्ताः सती शोर्गारो न प्रवीरो ॥ १२ ॥ ॥ ॥

भुक्ति स्फुटि करणमाह ॥ मध्य कर्मणि मंडखडयोर्भोग्यांते रराग्रहस्य स्वकीया स्वकीयामंड भुक्ति संगुणप पुनः
घनागनागेत्यादिना स्वकीयमंड स्फुट फलं भवति ॥ अथ वा रव डान्ते रराग्रहस्य स्वकीया स्वकीयामंड भुक्ति संगु
णप शतेन भागा प्रभुक्तेः स्वकीयं स्वकीयं मध्यमं दफलं भवति ॥ तं फले ० घन नाग नागेत्यादिनाग्रहस्य स्वकीय
फलं गुणकारेण संगुणप दशभिर्भागा प्रभुक्तेः स्वकीयमंड स्फुट फलं भवति ० भुक्ते स्फुटी क्रियमाने यदाग्रह
३ गुणकारेये ॥ तत्र मध्य रव शतेन शहस्रैकं न १००० भागा प्रभुक्ते स्वकीय स्वकीय

न

स्पमंदस्फुटफलंखंडेनदाभुक्तेस्फुटफलंमंदभुक्तेऽक्रांकार्यं॥यदाखंडेअक्रांकृतंनदाभुक्तेधनंकार्यं॥एवंकृते
मंदकर्मस्फुटाभुक्तेभवति॥१३॥अथश्रीध्रकर्महः॥मंदस्फुटाभुक्तेस्वर्गेति॥धुक्तेसंशोध्ययदानप्रतिनदा
मंदस्फुटेभुक्तेश्रीध्रभुक्तेशोधाः॥॥श्रीषश्रीध्रखंडंतिररासंगुणपशनेनभागाप्रग्रहेस्फुटिक्रीयमानेय

घनागनागत्रिविधभुक्तेभोगेहतायच्चशनाप्रलब्धंउनेतुखंडेसहिदान्यथोनामंद
स्फुटाभुक्तेरियंकजाट १३ मंदस्फुटाश्रीध्रगतौविशोधाप्राग्वन्तनाभोगपह
नाशनाप्रा बहुलभोगेखक्रांयथास्यावक्रानिचारेविपरीशोधा १४

दाश्रीध्रफलंखंडेदत्तंनदामदस्फुटभुक्तेधनंकार्यं॥यदाशोधितंनदाक्रांकार्यं॥एवंकृतेश्रीध्रकर्मस्फुटाभुक्तेभ
वति॥१४॥अथभौमादीनांग्रहाणांस्फुटीकरणास्योदाहरणं॥॥नत्रादौभौमस्य॥॥धुगराः१४॥भौमस्वर्गादि
नि॥सप्तभिः७संगुणपजानं१०२२चतुर्भिः४भागाप्रां२५५॥३पुनर्द्विवंदगणा१४५अस्यशतत्रयेरा३००भागाप्रां०॥२२
एतन्नांशोध्यजानं२५५॥१अत्रभौमध्रवकं२३१॥५संयोज्यजानं११५॥६एतदेवभौममध्यमः॥॥भौमस्यमंदोच्चंअथ

मौमशीघ्र

४०
७०
११०
१३३
१२२
२७
५७

शतं ८०० संयोज्य जातं १२८६ द्वादशराशि अधिकत्वात् चक्रे १२०० शेषिते शेषिते ०८८ ८ स्तंभं केन्दुं ० षट्शिकम् अधि
कत्वा दत्तधनं केन्दुं द्वादश चक्रे १२०० विशोध्य ४९३ ५४ अस्य शतेन भागा प्रं ४ खडानां स्थाप्य चतुर्थं भुक्तखंडं ८ भोगखंड
९९ अनयोरंतरं ८ अनेन शतभागा प्रं शेषं १३ ५४ संगुण्य जातं ११९ १२ शतेन भागा प्रं ९ शेषं ११ १२ घट्ट्या ८० संगुण्य जा
तं ८७२ तथा प्रं ९ स्थानद्वयमेतत् ११ ७ भुक्तखंडे अस्मिन् १२ कृतात्वा तस्य शोध्य जातं १७ ५३ एतन्मध्यममंदफलं ॥ घनागना
गेत्यादिना मौमस्य गुणाकार १७ अनेन संगुण्य ३०४ १९ अस्य द्वादशभिः १० भागा प्रं स्थानद्वयं ३० २४ एतदेव स्फुटमंदफलं व
न केन्दुत्वा तस्य ग्रहे अस्मिन् ११ ८६ ३ संयोज्य जातं १२९८ २० द्वादश शेषं १८ २ एतदेव मंदकर्म स्फुटमौलो जातः ॥ ॥ अथ
शीघ्रकर्म ॥ दिघ्राद्युनोनेत्यादि ॥ दिनगरा १४ ८ दिग्भिः १० संगुण्य जातं १४ ८० घनोत्तं १७ जातं १४४ ३ पथक १४
४३ खनगैर्भागा ७० प्रं स्थानद्वयं २० ३ एतदुपरि संशोध्य जातं १४२२ २३ अस्यात्रिभिः ३ भागा प्रं ४७४ ८ एतदेव
मौमस्य शीघ्रोच्चं ० मंदस्य ग्रहे अस्मिन् १८ २० शीघ्र अधिकत्वा द्वादश शतानि १२०० संयोज्य जातं १२९
८ २ अत्र मध्ये शीघ्रोच्चं ४७४ ८ विशोध्य जातं ७४२ १२ एतदेव शीघ्रकेन्दुषट्शत अधिकत्वात् चक्रे १२००
विशोध्य जातं ४५७ ४९ अस्य शतेन १०० भागा प्रं ४ शीघ्रखंडानां स्थाप्यैव ० भुक्तखंडं चतुर्थं ४ खंड

मंडखंड

११
१२
२२
१२
११

१३३ भोग्यखंड १२२ अथ यो रंतरं ११ अनेन शत भागा प्रशेषं ५० संगुणय जातं २४ शतेन भागा प्रशेषं ३४ ३५ यथा ६०
 संगुणय जातं २० ११ पुन शतेना प्र २१ स्थान द्वयं फलं ८ भुक्तं खंडे अस्मि १३३ अणुत्वात् संशो व्यजातं १२ ३ एतत्तत्सुत शिघ्र फलं
 ॥ यत्तु शताधिक शीघ्र केन्द्रत्वात् नन्दस्फुट भौमस्मिन् १६ २ संयोज्य जातं १४ ६ एतत्तत्तु देव भौमस्फुटो जातः ॥ ॥ अथ भुक्तिः
 दीकरणा मारु ॥ ॥ भौमस्य मन्द भुक्तिः १ ४५ एतत्तु भुक्ति मन्द खंडात्तरेण ८ संगुणय जातं १४ ० सतेन भागा प्रस्थान द्वयं ८ ए
 तन्मन्द फलं घनै १ ९ संगुणय जातं २ २ २ अथ दशाभि १ ० भागा प्रस्थान द्वयं ० १ ४ एतन्मन्द स्फुट फलं ॥ अथ वा ० मन्द भुक्तिः १ ४५
 खंडात्तरेणानेन ८ गुणयित्वा १४ ० घनागनागत्रि विघ्र भुक्ति रित्यादिनां घनै १ ० संगुणय जातं १ ३ शतेन भागा प्रस्थान द्वयं
 २ २ २ अथ दशाभि १ ० भागा प्र ० १ ४ एतन्मन्द स्फुट भुक्ति फलं ० खंडे रिनत्वा नन्द भुक्ता चास्मि १ ४ ५ संयोज्य जातं १ ५ ६
 एतन्मन्द स्फुट भुक्तिः ॥ ॥ अथ शीघ्र कर्म ॥ भौमस्या शीघ्र भुक्तिः ३ १ ० अथ मध्ये मन्द स्फुटा भुक्ति मिम २ ५ संशो व्यजातं १
 १ ६ एतत्तु शीघ्र केन्द्रस्य भुक्ति शीघ्र खंडात्तरेनानेन १ १ संगुणय जातं १ ४ १ शतेन भागा प्रस्थान द्वयं ० ८ एतत्तु शीघ्र स्फुट
 फलं ॥ ग्रहे स्फुति क्रिया मारो शीघ्र खंडे नत्वात् मन्द स्फुट भुक्तौ १ ५ ६ संशो व्यजातं १ ५ ९ एतत्तु भौमस्य स्फुट भुक्ति
 ॥ ॥ अथ उधस्य स्फुट करणं ॥ ॥ दिन गन १ ४ ६ दिव्या घनेनादिनां अनिता व धस्य मध्यम ४ ० ४ अथ पंच शत ५ ० ०

७१
२०
५३
७१
७८
५३
३०
१८

संयोज्यजान २०४ ८ एतधनकेन्दुं ० घटशानाधिकत्वाद्वा दशशने १२०० विशोध्यजानं २२५.५ अस्य शनेन भागाप्र २ भुक्त
खंडे १८ भोगपरवड २२ अन्योरतरं ३ अनेन शानभागादेशं २५.५२ संगुणपजानं ०० ३६ शनेन भागाप्रस्थानं दयं ० ४८ भुक्त
खंडे स्मिन् १८ धनत्वात् संयोज्यजानं १८ ४८ एतदेव फलं ॥ घनागनोगेन्यादिना बुधस्य गुणाकार ७ अनेन मंदफलं
१८ ४८ संगुणपजानं १२८ २४ दशभि ११ भागाप्रस्थानं दयं ३५ ५० एतं मंदस्फुटफलं ० घटशानाधिकत्वात् केन्दुस्य मध्य
ग्रहे स्मि ४४ ८ संयोज्यजानं ४४ ५० एतदेव मंदस्फुटो बुध ॥ ॥ अथ शीघ्रं ॥ ॥ अष्टाष्टशेषेति ० गुणा १४८ अष्टाष्टश
घने जानं ५८ खखराम ३०० अनेन संगुणपजानं १७४०० पक्षाभिभि २२ भागाप्रस्थानं दयं ० २३ अथ बुध शीघ्रं कवकं २८८
३३ संयोज्यजानं ३३ ३३ दशधिकत्वा चक्रे शोध्यजानं ५० ३३ एत बुध शीघ्रोच्चं ॥ ॥ मंदस्फुटग्रहे स्मिन् ४८०.५० शी
घ्रस्याधिकत्वाद्वा दश शानानियोज्यजानं ४८० ५० अथ शीघ्रोच्चं ५० ३३ विशोध्ययातं १११० ३२ घटभाधिकत्वात् दश
शने १२०० शोध्यजानं ८ २८ एत शीघ्रकेन्दुं ॥ ॥ अस्य शनेन भागाप्रं शीघ्रखडानोस्थापनं शानभागा ० अथ भुक्तखं
डस्याभाव न्ययमखंडेन २ शेषं संगुणपजानं २४५३ शनेन भागाप्रं २४ ५३ भुक्तखंडस्याभावदनदे वशीघ्रकेन्दु बुधस्य स्फुट
फलं २४ ८ घटभाधिकत्वात् केन्दुस्य मंदस्फुटबुधे स्मिन् संयोज्यजानं ८ एतदेव बुधस्फुटग्रहो भवति ॥ ॥ अथ

बुधभुक्तिस्फुटीकरणां ॥ ॥ बुधस्य मंदभुक्ति ३१० खंडांतरेणानेन ३ संगुणपजानं २०५२ पुनः घनागनागेना बुधस्यगुणी
 कार १३ अनेन संगुणपजानं ६८५ खंडानेन भागा १००० भागाप्रस्थानद्वयं ०४० खंडे धनत्वाद्ब्रह्ममंदभुक्तौ ३१० संशोध्य
 जानं ३१३ एतं मंदं बुधस्फुटीकामवति ॥ ॥ अथ श्रीधुभुक्ति कर्म ॥ ॥ बुधस्य श्रीधुभुक्ति ३३८ अत्र मंदस्फुटभुक्तिमि
 मां ३१३ संशोध्य जानं १०२ एतं श्रीधुभुक्ति ० श्रीधुखंडांतरेणानेन संगुणपजानं २०११५ शानेन भागा २४८ खंडे धनत्वात्
 मंदस्फुटभुक्तौ ३१३ संयोज्य जानं ६१ एतदेव बुधस्य स्फुटभुक्ति ॥ ॥ ॥ अथ जीवस्य स्फुटीकरणां ॥ ॥ एतदेव बुधस्य स्फुटीकरणां ॥ ॥ एतदेव बुधस्य स्फुटीकरणां ॥ ॥
 न्यादिनाः ॥ दिनागारा १४६ विभिः ३ संगुणपजानं ६३८८ विभिः १० भागाप्रस्थानद्वयं ४३४ पुनः दिनागारा १४६ अस्य वेदा
 विभिः ४४ विभिः ३ संयोज्य जानं ४० ॥ अत्र जीवस्य स्फुटीकरणां ॥ ॥ अत्र जीवस्य स्फुटीकरणां ॥ ॥ अत्र जीवस्य स्फुटीकरणां ॥ ॥
 मध्यं ० अष्टौषष्टं नदनेन्यादिनाः जीवस्य मंदोच्चं ६०० संयोज्य ४६६ वादत्राचक्रे अवशेषितं जानं २६८ २४ अस्य श
 नेन भागा २ सुदानेन न्यादिना भुक्त खंड १२ भोग्य खंड २२ अनयोरंतरं ३ अनेन शान भागशेषं ६८२ संगुणपजानं
 १२२ १२ शानेन भागा १५२ भुक्त खंडे १२ धनत्वात् संयोज्य जानं २०५ एतं मंदफलं ० घनतागेन्यादिना जीवस्यगुणा
 कार ८ अनेन मंदफलं संगुणपजानं १६०५२ दश १० भागा १८४ एतदेव जीवस्य मंदस्फुटफलं ० घनतागनागनामंदकेतुत्वान्न

१८
 २०
 ३८
 ३६
 २३
 १६
 ६

धमजीवेस्मिन् ८६२ २४ संशोध्य जानं ८५२ २ एते देवमंदस्फुटजीवः ॥ अथ शीघ्रकर्मदिष्टा घनोनेत्यादिना आनीने जीव
स्य शीघ्र ४७४ ८ मंदस्फुटजीवे स्मिन् ८४२ ३ संशोध्य जानं ४७४ २ एत शीघ्रकेदं ॥ अस्य शतेन १०० भागाग्रं ३ शीघ्रखंडा
नां स्थापनं ० नतीयो भुक्तखंड ३० भोग्परखंड ३६ अन्धोरंतरं २ अनेन शतभागशेषं ७५२ संगुरापजानं १५० शतेन भागा
ग्रं स्थानद्वयं १ ३० शीघ्रखंडाकराणां भुक्तखंडे संशोध्य जानं ३६ ३० एव शीघ्रस्फुटफलं ० सट्टरास्पुन शीघ्रकेदुत्वा
मंदस्फुटजीवे स्मिन् ८४२ ३ संशोध्य १३ ७ एते देवजीवस्य स्फुटोजानं ॥ अथ जीवस्फुटभुक्तिकराणां ॥ जीव
स्य मंदभुक्ति ० १० मंदखंडानेराणां संगुरापजानं ० ५१ पुनः घनागनागेत्यादिना जीवस्य गुणाकारं अनेन संगुरापजा
नं ६ ४० खडानेन १००० भागेन किंचित्त्विलक्षं अतएव मंदस्फुटभुक्तिरेतत् ० १०॥ अथ शीघ्रभुक्तिकर्म ॥
जीवस्य शीघ्राभुक्ति ३ १० अग्रमंदस्फुटाभुक्ति ० १० संशोध्य जानं ३ ० ॥ एत शीघ्रकेदस्य भुक्तिः ॥ शीघ्रखंड
डानेरेणातिन २ संगुरापजानं ६ शतेन भागाग्रं स्थानद्वयं ० ३ शीघ्रखंडेकराणां मंदस्फुटमुक्तौ ० १० संशो
ध्य जानं ० १४ एते देवजीवस्य स्फुटाभुक्तिः ॥ ६६३ ॥ अथ शुक्रस्य स्फुटिकराणां ॥ दिनगारा १४६ दिष्टान्तरघने
नेत्यादिना आनीने शुक्रमध्यम ४७४ अष्टेषु इत्यादिना शुक्रस्य मंदोचं २०० संयोजपजानं ३७४ द्वादशशतश्री

धनश्रीधं ४८० घट्टास्युनन्वादेनन् क्राराकेडं ० अस्पशनेन भागाप्रं १ शुक्रखंड १ भोगपरं ५ अनयोरंतरं ८ अ
 नेनशानभागाश्रीधं ४८० संगुरापजानं ५८३ ४ शनेनाप्रस्थानद्वयं ५ ५ धनन्वाभुक्खंडेस्मिन् ११ संयोज्यजानं १८५ ५
 एतशुक्रस्यमंदफलं ० घनागनागेन्यादिनाशुक्रस्यागुराकार ३ अनेनसंगुरापजानं ५०४८ अस्पदशभि १० भागाधं ५ ५
 एतदमंदस्यस्युटफलं ० घट्टास्युनमंदकेदेत्वा मध्यग्रहे अस्मिन् ४०४ ८ संयोज्यजानं ४८८ ३ एतदेवमंदस्युट
 शुक्र ॥ अथश्रीध ॥ वेदाहुतेन्यादिनादिनगरा १४८ वैदे ४ संगुरापजानं ५८४ द्विस्थ ५८४ गुरौ ३ भागा
 प्रं १२४ ४ एतदुपरिसंयोज्यजानं ३०८० पुनः युगा १४८ अस्पस्वशत्रै १४० भागाधं १ २ ॥ एतदुपरिसंयोज्य
 जानं ३०८ ४ अत्रशुक्रश्रीध चध्रवक २८ ३ संयोज्यजानं १००८ १ ॥ द्वादशशानधिकत्वाद्वादशराशाराशोसंशो
 ध्यश्रीधं ५०८ १ ५ एतशुक्रश्रीधं ॥ एषकस्वश्रीधोनिर्तेति ॥ मंदस्युटग्रहेस्मिन् ४८८ ३ श्रीध्रस्याधिकत्वाद्वाद
 शशानानि १२०० संयोज्यजानं १८८ ३ अस्मिन्श्रीधोचि ५०८ १ ५ विशोध्यजानं ११६० ४८ एतन्वट्टाश्याधिकत्वा
 धनश्रीध्रकेदे ० द्वादशशान्तोविशोध्य १२०० जानं ३२ १ २ शनेनभागाप्रं ० श्रीध्रखंडखंडानांस्थापनं ० भुक्खंडस्या
 भावाप्रथमखंडयेव ० खंडांतरं ४२ अनेनसप्तभागाश्रीधं ३२ १ संगुरापजानं १८८ ३ शनेनभागाप्रं १८८ भुक्खंडस्याभा

वातदेवशीघ्रस्फुटफलं॥ षट्शतधिकत्वाशीघ्रकेन्दुत्वामंदस्फुटशुक्लेस्मिन्४६२३ संयोज्यजातं४५५३१ एतदेवशु
क्रस्फुट॥ ॥अथशुक्रभुक्ति॥ ॥ शुक्रस्यमंदभुक्ति३१३ एतत्खंडांतरेणानेन ८ संगुणपजातं२११ घनागनागेत्यादि
ताशुक्रस्फुटगुणकार३ पुनःसंगुणपजातं०८४ खड्गतेन भागाप्रं०५ खड्गैःकरात्वा नृमदभुक्तावस्मिन् संयोज्यजातं३
२२ एषामंदस्फुटशुक्रभुक्ति॥ ॥ अथभुक्तेःशीघ्रकर्म॥ ॥ शुक्रस्यशीघ्रभुक्ति५२० अत्रमध्यमंदस्फुटभुक्तिमिसां३२२
संशोध्यजातं१५ एषाशीघ्रकेन्दुस्यभुक्ति॥ ॥ शीघ्रकेन्दुखंडांतरेण४२ संगुणपजातं०३३ शतेन भागाप्रस्थानद्व
यं०४२ शीघ्रखंडैधनत्वान्मंदस्फुटाभुक्तिअस्मिन्३ २२ संयोज्यजातं४ ११ एषाशुक्रस्यस्फुटाभुक्ति॥ ॥
६००॥ ॥अथशौरस्यस्फुटकरसां॥ ॥ शनिशुद्धेत्यादिना॥ दिनागरोस्मिन्१४६ नवीमे २ भागाप्रं१६१३ अत्र
मध्येसौरखंडवकं२८४४ संयोज्यजातं२८०१३ एतत्सौरस्यमध्यम॥ ॥ अवेष्टेत्यादिनासौरस्यमंदोच्चं४०० संयोज्यजा
तं६८०१३ एतद्धनमंदकेन्दु॥ षट्शतधिकत्वाचक्रे१२०० विशोध्यजातं५१२०४३ अस्यशतेन१०० भागाप्रं५ भुक्तेखंड
५११ भोग्यखंडस्याभावाद्भुक्तेखंडेखंडांतरं११३ अनेनशतभागशेषं१२०४३ संगुणपजातं२३३३ शतेन भागाप्रं२१०
स्थानद्वयंखंडकरात्वाभुक्तेखंडेस्मिन्११ संशोध्यजातं८५० एतत्संदफलं० घनागनागेत्यादिनासौरस्यगुणा

कार १२ भवेत्सगुरापजानं १०८ दश १० भिभागा १० ३८ स्तनमंदस्युरासौरफलं ॥ फलषट्माधिकमंदकेन्दुत्वान्मध्यग्रेहे
स्मि २५० संयोज्यजानं २२० ४२ अथ शीघ्र ॥ ॥ दि प्राचनोनेत्यादिता आनीनोयं शीघ्र ४१४ ८ मंदस्युराग्रेहेस्मि २
२० ४२ शीघ्रस्याधिकत्वाद्वा दशानं युक्तं १४२० ४३ अत्रमध्यो शीघ्रं ४७४ ८ विशोध्यजानं १०१४ ८ स्तनधन शीघ्रकेन्दुं
दशताधिकत्वाद्वा दशाने विशोध्यजानं १८३ ४३ शतेन भागा ११ शीघ्रखंडानां स्थापनं प्रथमो भुक्तखंड १० भो
गखंड १० अनयोरंतरं ७ अनेन शतभागशेषं ८३ १२ सगुरापजानं ४३ १३ शतेन भागा ११ स्थानद्वयं ४ ५५ खंडधन
त्वा भुक्तखंडे स्मिन् ११ संयोज्यजानं १५ ५५ स्तनस्युरा शीघ्रसौरस्यफलं षट्शतधिकत्वात् शीघ्रकेन्दुमंदस्युरा
सौरस्मिन् २२० ४२ संयोज्यजानं ३०८ ३२ स्तनदेवस्युरासौर ॥ ॥ अथ सौरस्य भुक्ति ॥ ॥ सौरस्य मंद भुक्ति ० ७ खंडा
न्तरेणातेन ११ सगुरापजानं १ १३ घनागतागेत्यादिता सौरस्य गुराकार १२ पुनः अनेन सगुरापजानं १५ २४ खंडा
नेन १००० भागा ० १ स्थानद्वयं खंडे अरामत्वात् मंद भुक्तौ ० ७ संयोज्यजानं ० ८ स्यामंदस्युरा भुक्ति ॥ ॥ अथ
शीघ्रकर्म ॥ ॥ सौरस्य शीघ्र भुक्ति ३ १३ अत्रमंदस्युरा भुक्ति निमां ० ८ संशोध्यजानं ३ २ स्यां शीघ्रकेन्दुस्य भु
क्ति ॥ शीघ्रखंडान्तरेणातेन ७ सगुरापजानं २२ ३ शतेन भागा ० १३ खंडे धनत्वात् मंदस्युरा भुक्तावस्मि ० ८

श
१०
१७
२१
१२
४

३४

संयोज्यजानं० २१ एवांसौरस्पष्टाभक्तिः ॥ ॐ ॥ १४ ॥ ॐ ॥ अथ नक्षत्रादिकानां स्फुटग्रहाणां राश्यादिकर
णां राश्यादितो नक्षत्रादिकरणां नक्षत्रराश्यादिकयोगेश्वराश्यादिकरणां माहः ॥ ॥ नक्षत्रादिकं स्फुटग्रहः चतुर्भिः ४ सं
गुणपन्नवभिः २ भागाप्रंशेषं च ५० संगुणपजानं पुनः नवभिः भागाप्रंस्थानद्वयराश्यादिभवनती राश्याधिकस्फुट
ग्रहभवति ॥ ॥ राश्यादिकं नवतिसंगुणप २ चतुर्भिः ४ भागाप्रंस्थानद्वयं नक्षत्रादिभवति ॥ ॥ भौमादीनां राश्यादिस्फुट

भादिद्वनद्योक् हनोयहस्यराश्यादिरं वै गुरोतः कनाप्रः भादिभवे ज्ञादिषु
राश्याहारः शरावतीराशिमुखेशानं चः १५ १५ १५

भुक्तिरपि नवीभि २ संगुणपचतुर्भिर्भागांश्च ४ नक्षत्रादिस्फुटभुक्तिर्भवति ॥ ॥ भादिषुरादिहारशराकृतिनी ॥ ॥
नक्षत्रगतस्फुटग्रहे शराकृतिनापचीवंद्रान्यधिकशतद्वयेन २२५ भागमपहत्याप्त ॥ राशयो भवन्ति ॥ शेषत्रिं
शतसंगुणपशराकृतिना विभज्या प्रांशका भवन्ति ॥ तैश्चषष्ट्या संगुणप शराकृतिना विभज्या प्राकला भवन्ति ॥
शेषषष्ट्या संगुणप तेनैव भागान् विक्ला भवन्ति ॥ ॥ राशिमुखे राश्यादिके ग्रहे शत ५०० भागमपहत्याप्त राश्या

या भवन्ति ॥ शेषं त्रिंशत्ता संगुण्य १०० भागा प्राप्ताऽंश भवन्ति ॥ अंशं शेषं षड्भा संगुण्य शतेन भागा प्राक् कला भवन्ति ॥ कला शेषं
 षड्भा संगुण्य शतेन भागा प्राक् विकला भवन्ति ॥ ३ अष्टाशतं संतरं ॥ ॥ ग्रहगुण्य द्वा ३ द्वाभिर्भाग १० राश्यादिदिकं स्युः ग्रहं
 त्रिभिः ३ संगुण्य पदद्विभिर्भागा प्राप्ताऽंश भवन्ति ॥ अत्रावशेषं षड्भा संगुण्य पदद्विभिः १० भागा प्राक् कला भवन्ति ॥ कलावशेषं ष
 षड्भा संगुण्य पदद्विभिर्भाग प्राक् विकला भवन्ति ॥ अत्रावशेषं त्रिंशत्ता भागा प्राप्ता राशयो भवन्ति ॥ एवं राश्यादि विकलांता षड्भागे
 न स्युः ग्रहा भवन्ति ॥ ॥ नत्र सर्वेषां ग्रहाणां द्विविधा गतिर्भवति ॥ कला विभागः क्षेत्र विभागश्चेति ॥ कला विभागः प्रणादि
 कं ० तदुक्तं सूर्यसिद्धिंति ॥ ॥ षड्भिः प्रारो विनंति ॥ स्थानं च क्ष्यानादिकाः स्मृताः ॥ नाडीष्वध्यानुनाक्षत्रमहोरात्रं प्रकी
 र्तिनं ॥ १ ॥ इत्यादि ॥ क्षेत्र विभागो भगसाक उच्यते ॥ ॥ षड्भिः द्वादशमासास्त्रिंशदि वशा भवन्ति ते मासाः ॥ षड्भिर्ना शो
 दिवशास्त न्च षड्भिः विनादिकाः ॥ तादिः २ एवं काल विभागः क्षेत्र भागस्तथा भगसादि ॥ ॥ अथेतेषां तु द्वाहराणां द्वा
 रा प्रकटीकरणां क्रियन्ते ॥ ॥ तक्षत्रादिकं स्युः सूर्यो १०५२ ७ चतु ४ भिः संगुण्य जानं ४२०८२ तवभिर्भागा प्राप्तेन उ
 राश्यादिकः स्युः सूर्यो भवति ४९३ ३१ अथ चतुः स्युः चतुः ११३९ ५२ चतु ४ भिः संगुण्य जानं ४५२० ५ तवभिर्भागा प्राप्ते
 तद्वाश्यादिकं स्युः चतुः जानं ५०३ ६ २ राश्यादिकं स्युः भौमो मासं १४३ १२ तवभिर्भागा संगुण्य जानं १२८८ ४ चतु ४ भिर्भा

गात्रं स्पन्तक्षत्रादिकः स्फुटभौमो जान ३२२. १२॥ ३ अनेन प्रकारेणा नीता बुधादय बुधस्फुट ११५२१ जो वस्फुट १८
२२. ३० शुक्रस्फुट १०२२. ३१ सौरस्फुट ६६२. ५८ अथ नक्षत्रादिकानां स्फुट ग्रहाणां राश्यादिकं करणां स्फुट रवि
१०५२. ७ अथ शरजातिना २२५ विभज्या प्राशय ४ शेष १५२. ७ त्रिशता ३० संगुणप जान ४५६३. ३० शरजातिना
विभज्या प्रा २० अंशा ॥ ११ अंशा शेष ६३. ३० घट्या संगुणप जान ३८१० शर विभज्या प्रा १६ कला ॥ कला व शेष २१० पुनः
घट्या संगुणप ६० जान १२६०० शर २५५ विभज्या प्रा ५६ विकला ॥ ॥ एतदाश्यां शकादिको रवि ॥ ॥ एवं प्रकारांतरे रा
नीत वंडादय कोट्ट कलिष्यते ॥ ॥ राशिमुवेशते च ॥ ॥ राश्यादि स्फुट भौम १४३. १२ अस्मिन् शतेन भागा प्रा १ राशि ०
राशि शेष ४३. १२ त्रिंशता संगुणप जान १२२६ शतेना प्रा १२ अंशा ॥ अंशा व शेष २६ घट्या संगुणप जान ५०६० शतेना प्रा
५० कला ॥ कला व शेष ६० पुनः घट्या संगुणप जान ३६०० शतेना प्रा ३६ विकला ॥ ॥ अनेन प्रकारेणा नीता राश्यां शकादिका स्फु
ट ग्रहा पर्वानीतै सहस विदित जाना ॥ ॥ अथ भौमादिनां ग्रहाणां वक्त्रे केंद्रा यद्यत्संख्या कैसा सै चक्रा द्वे केन्द्रं भवति
॥ ॥ चक्रा द्वे केंद्रा यत्संख्या कैसा सै चक्र केन्द्रं भवति ॥ ॥ नक्षत्र ॥ ॥ यस्मिन् दिवशे एतत् कस्व शीघ्रेति तत् केन्द्रेति शीघ्र
केन्द्रं पश्यातं ६०० भवति ॥ ॥ तस्मान्प्राक् त्रयोदशभि १३ मासैर्भौमस्य चक्र केन्द्रा १२०० मभूत तस्माद्गुणरि

त्रयोदशभिर्मासे चक्रैकैर्द्वारिविष्यति॥ चक्रकेडात्रावद्भिरेवमासे भौमस्य प्रागपर्यो चक्रार्द्धकेडो भवनः
॥ एवं द्वाभ्यां बुधस्यागुरोरष्टभिः ८ शुक्रस्पृष्टशभिः १० घट्ट ८ सौरस्येति॥ अंकेनपि भौममास १३ बुधमास ३
जीवमास ८ शुक्रमास १० सौरमास ६॥ ^{१५३॥} अथ चक्रादिना न्याह ॥ ॥ श्री अकेन मडकाद्वा षट्शतानि ६००

विश्वाश्विगंधर्वदशांगमासे चक्रार्द्धकेडा शितिजातिगण्यं ॥ १५३॥ षट् बहू यो द्वादश
राशभार्था वेदाश्विनौ सप्ररसाक्रमेण ॥ स्वशीकेत्युत्पत्तुमं उलार्द्धात्पूर्वोपरावक्रगताशराः स्युः १६३॥

यस्मिन् दिवसे भवन्ति तस्मात् प्राक् षट्त्रिंशद्दिने भौमो वक्रगतः स्यात् ॥ एवं परस्मादपि षट्त्रिंशति ३८
भिरेव दिने मार्गगतः स्यादिति ॥ एवं बुधद्वोदशभिः १२ गुरोषट्पंचासत् ५६ भिः शुक्रस्पृष्टचतुर्विंशतिभिः ॥ शनेः स
प्रषष्टिभिरीति ॥ अंकेनपि ॥ ॥ भौमदिन ३६ बुधदिन १२ जीवदिन ५६ शुक्रदिन २४ शनिदिन ६० पूर्वापराव
क्रगताशराः स्युरिति चक्रादिना रभ्यावत् मार्गदिनं तावद्ब्रह्म वक्रो भवति ॥ ॥ यद्यप्याचायेन षट् बहू य इत्यादि
ता भौमादिनां वक्रमार्गयोर्दिवसाः कथितास्तथापि सूर्यसिद्धान्तानुसारेणोत्तरमार्गे जानीता भौमदिनां ग्रहारां

भौमदिन ३४ घन ३२ वृधदिन ११ घ ३५ जीवदिन ५५ घ २५ शुक्रदिन २४ घ १८ सौरदिन ६० घ १२० १६५ ॥
 अथ भौमादिनां ग्रहाणां चक्रमार्गगतिरुचिता ॥ सूर्यचन्द्रमसौ शुक्रशुक्रोच्चाभावावक्रगतिरिति ॥ ॥ ननु
 सूर्यसिद्धांते ॥ दूरस्थितः स्वशुक्रोच्चाग्रहः शिथिलरस्मिभिः सवनराक्षसनेमानुभवेद्वक्रगतिस्तदेति ॥ ॥
 अथ भौमादीनां ग्रहाणां उदयास्तज्ञानमाह ॥ ॥ स्वशुक्रोच्चाग्रहचक्रसमः द्वादशज्ञानं १२०० यस्मिन् कृदिने

पश्चाद्विभूपां कगुराः कुदस्माश्चक्रादिनः प्राक्परतोस्तगः स्यात् ॥ १७ ॥

भवति तस्मादवगतेष्वभिदिनैर्भौमस्य पश्चादस्तमदः स्यात् ॥ एवं परतोदपि पश्चाद्विभूपां कगुराः कुदस्माश्चक्रादिनः प्राक्परतोस्तगः स्यात् ॥ ॥
 एवं वृधस्य षोडशभिदिनैः प्राक्परयोरेवास्तमयोदयो स्यातां ॥ एवं गुरोः षोडशभिदिनैः पश्चादस्तमयः प्रागुदय
 इति ॥ ॥ अथेनापि ॥ ॥ भौमदिन ६० वृधदिन १६ जीवदिन १६ शुक्रदिन ३२ शनिदिन २१ अथ उत्तरमार्ग
 भौमादिनां उदयास्तोदितानियथा ॥ भौमदिन ६० घटि ३२ वृधदिन १६ घ २५ जीवदिन १५ घ ३९ शुक्रदिन ३६ घ
 ५५ शनिदिन २९ घटि ० ॥ ॥ अथ चक्राद्वापानुदयास्तमयो वृधशुक्रयोर्विद्वेषमाह ॥ ॥ ततोश्च वृधशुक्रयोर्विद्वेषमाह ॥ ॥
 १७ ॥

क्रं॥ प्रागूनभुक्तिरूनो दृश्यो दृश्यो र वेरधिकभुक्तिः पश्चादृश्योधिगगतिरधिको दृश्यो ग्रहो ल्यागतिरिति॥ सूर्योऽप्यरि
 कच्छस्थिताग्रहास्थिताग्रहाऽनभुक्तिका कच्छा ज्ञानं च सूर्योऽसुद्धां ने यथा॥ मंददेवेऽप्यभ्युन्नसूर्य शुक्रं दुर्जेय॥ परिभा
 मंन्यधो धरच्छाः सिध्या विद्या धराऽवः॥ अनस्योऽप्यरि कच्छा यस्थिता भौमजीवसौराः सूर्योऽनभुक्तिरुक्त्यां सदैव
 पश्चादस्तमयः प्रागुदयः॥॥ वृषशुक्रौ मध्यं कच्छा स्थितौ सूर्योऽधिकभुक्तिः कौ॥ तयोः सर्वदेवप्रागस्तमयपश्चा

एवं भगवोर्वसुपंचषट्प्रागूनखेटः परतोधिकोर्कोन् आदिन्यादूनभुक्तिः ग्रहः प्रागस्तंगदूनपश्चादुदयः

रुदयेति॥ यदा वृषशुक्रौ वक्रगतौ तदा सूर्योऽनभुक्तिः कौ भवतस्तस्माच्चकार्द्वयात् प्रागस्तमयपश्चा
 दस्तमया॥ अस्तमये रवितैः पश्चात्प्रागुदयः॥ शुक्रस्य पंचभिर्दिनैः पश्चादस्तमया॥ ५॥ पंचभिर्दिनैः पश्चा
 त्प्रागुदय इति॥ अपवर्तद्भिन्नसूर्यादिनो ल्यः खेटः स्फुटग्रहः प्रागुदयस्तवायेति॥ अर्कोऽधिकः परतो
 स्तमुदयं वायांति॥ अंकेत्तापि॥ वृषदिन ८ शुक्रदिन ५॥ अथोत्तरमार्गोऽग्रावृषशुक्रयो लक्षस्तौ दयोऽदिनादियं
 यथा॥ वृषदिन ८ धाटि २ शुक्रदिन ४ धाटि ५ यद्यदपि षडहो यो षष्ठादिभ्यां केत्यादिना वक्रमार्गो दयास्तज्ञा

२६

२७

नार्थोद्वसाः कथितास्तथापि नैपुण्यकर नार्थयन्तार्यापरिमितश्रीघ्रकेंडेभौमादीनां ग्रहाराणां वक्रमार्गावस्तो
 द्वयोर्भवन्तस्तस्योक्तद्वयेनाह ॥ ११ ॥ ॥ भौमो ह्यतिशति ॥ १८ ॥ २० ॥ वक्रमार्गोकोष्टकैः ॥ शनिमुद्युक्त

भौमजस	७. अस्त	८. अस्त	९. अस्त	शनिम	लक्ष्मणशुक्रलक्ष्मण	भौ. प. उ	७. प. उ	८. प. उ	९. प. उ	शनिप	७. प. उ	८. प. उ	९. प. उ	शनिप	अस्तउदय
२३	१००	४८	८०	६६	६८३	६९०	११००	५१७	११५४	५२०	११३४	१०३०	११२०		
अस्त	अस्त	अस्त	अस्त	अस्त	अस्त	अस्त	अस्त	अस्त	अस्त	अस्त	अस्त	अस्त	अस्त	अस्त	अस्त

भौमो गच्छति वक्रतां शुचि शरास्तदप्यत्र खशीघ्रोतिने ॥ तद्वच्चन्द्रमुनेस्य योद्धामुने
 नीवेरिष्यपर्वने ०६६ ॥ ११२ ॥ शुक्रे रवेः पुरसे ८५० खराशुतनयो वहीं हुनागे ८१३ पुनः ॥
 कोटिल्यं परिहेन्यपुष्कलातिर्भोगो भवेच्छोधितः ॥ २० ॥ भौमो संदहनग्रहे २३ खजले ६०० सोमो रवे
 दे ४८ गुरुबोमाषो ८० भगुजो. तथा रिपुरसे ८८ केडुथशीघ्रोतिने ॥ लक्ष्मणशुक्राशुक्रोतिपन्नगरसे ८८३ का
 शरिषौ ८९० भार्गवसिन् चक्राशोधिते समुदयं यांति ध्रुववेचरा ॥ २९ ॥
 योलक्ष्मणयो ॥ ११ एते भौमादीनां वक्रमार्गोदयास्तध्रुवकेडा ॥ ११ अस्मिन्संनिवृष्टस्वकीयं श्रीघ्रकेंडांतरं कृत्वास्त

कीय शीघ्र भुक्ता विभज्या प्रदिना ति फलाफलं ॥ दिनगरो धनार्गा वेपशि मितं कार्यं ॥ ग्रहे वक्रगते मार्गे पाते वक्रार्द्धके
तथा ॥ अस्तोदये धनार्गा स्थाङ्कुरय जमपार्गा चक्रके शितवचनान् ॥ २१ ॥ अथ वक्रमार्गकोष्टके ॥ ३१

भौमवक्र	ध्रुववक्र	गुरुवक्र	शुक्रवक्र	शनिवक्र	भौममार्ग	ध्रुवमार्ग	गुरुमार्ग	शुक्रमार्ग	शनिमार्ग	आगस्त्योद
६५३	७१३	७६६	८५०	८१३	५४०	४८७	४३४	५५०	३८७	यज्ञानमाह
वक्र	वक्र	वक्र	वक्र	वक्र	मार्ग	मार्ग	मार्ग	मार्ग	मार्ग	:

पलप्रभातत्व हतारखवांक युक्ता स्पुटर्के रासमायदा स्यात् ॥ याम्पातदा स्यादुदये निसंते
मुरोरास्य सुगारि हंतु ॥ २२ ॥

पलप्रभातत्व हता ॥ स्ये स विषुवच्छाया पंचविंशत्या संगुराप ॥
तत्र मध्यखरवांकं नवशतं २०० संयोज्यः तादृशः स्पुटार्को दये स्मिन् दिने भवति स्मिन् दिने दक्षिणा स्यादि
शितिशान्ते उषसि आगस्त्योदयः स्यात् ॥ तमेवोदयं वक्रवक्रं चक्रार्द्धकं स हि त्रयोदश शते १३५० शोशोश्च
तादृशः स्पुटार्को यस्मिन् दिने भवति तस्मिन् दिने तत्र न्यामस्तमयः स्यादिति ॥ ॥ अस्तोदा हरां ॥ ॥ पलप्रभा

७३ पंचविंशत्या २५ नैनसंगुणपजानं १०६१५ भद्रमध्येनवशतं २०० संयोज्यजानं १०७६१५ स्तदेवोदयकृत्व
कंताः सुयकोयस्मिन्दिने भवति तस्मिन्दिने अगस्त्यादयः स्यात् ॥ निशांतेनमेवोदयकृत्वकं १०७६१५ चक्राद्
ध्रुवकेस्मिन् १३५० संशोधयजानं २७३४५ स्तदेवास्तध्रुवकं ईदृशः सुयकोयस्मिन्दिने भवति तस्मिन्दिने गस्त्या
नमयः स्यात् ॥ शरजात्यादिभिषाप्रौराश्यादिकोऽयस्यास्तध्रुवको यथा ॥ सिंहस्य सार्द्धं त्रयोविंशति येन शो
गस्त्योगयो भवति ॥ वृषस्य सार्द्धं खडांशगस्त्यारतमयस्यादिति ॥ २२ ॥ अपराह स्फुटटीकरां

ध्रुवं दमष्टा हतमत्रादिभिर्लक्ष्मं ध्रुवं युगदलितं नुचक्रान् ॥ संशोधयने राहुरविप्रतीयात्र
क्षत्रगोराशिगतश्चतद्वत् ॥ २३ ॥ दिनयंदः अक्षभिः संगुणपदशभिः १० भागमपहत्य यत्न
भते तवमध्ये पातध्रुवकं संयोज्य चिठ्वा चक्रत्वा चक्रान् २७०० संशोधय पातस्फुटो भवति ॥ स्फुटपाते चक्रा
द्ध्रुवकं सार्द्धं त्रयोदशशतं १३५० संयोज्य केन स्फुटो भवति ॥ कर्त्तव्यम् ॥ पातध्रुवार्द्धं युगुणाद्वनघ्रादृशा
ययुक्तं भगणोज्यतु ॥ राहुः सदा वक्रगतिः स्फुटस्याज्ञादिश्च चक्रार्द्धयुतं लुप्यते ॥ खैवैपरित्यज्य नराहो गतिः ॥

ज्ञेया ॥ सूर्यस्य सौंदर्यशोभागतिः ॥ राहोस्तु सौंदर्यवक्रागतिरित्यर्थः ॥ राशिगनस्तु सौंदर्यदिति ॥ राशादिकरोगो
शंशकाकादिकरोगान्नदन्त्यावन्कार्यभादिकनृत्पादिकर्तव्यं ॥ ॥ अस्मिन्नाहं ॥ दिनागण १४८ अष्ट
भि ८ संगुणपजातं ११८८ दश १० भिभागां ११८८ अत्र मध्ये पातयुक्तं ३३८४ ५ संयोज्य जातं ३४८९ ४ अ
स्यार्द्ध ११४० ५ चक्रा २०० संशोध्य जातं २५८ ९ एतदेव सूर्यापातः ॥ ॥ चतुर्भिः संगुणपजातं ३८३८४ सर्वाभिः २

मध्वं चक्रवर्केऽऽस्पादित्वे चंद्रसूर्याग्रहं ॥ ध्रुवशोभांतरं कुर्यात्सूर्यभुक्त्वा विभाजितं ॥ २४ ॥
लक्ष्मणं फलीदिनादि स्यादधिके ध्रुववर्केऽको ॥ धनं दिनागणो कुर्यात्तुरां शोधधिके पुनः ॥ २५ ॥
ग्रहे वक्रगते मार्गपाते चक्रार्द्धे केतथा ॥ अथोदयो धनसिंसाद्यत्ययं परा चक्रवर्के ॥ २६ ॥
ध्रुवको चक्र १२०० चक्रार्द्ध ६०० उदयास्तध्रुवौ तथा ॥ वक्रमार्गध्रुवौ ज्ञेयौ कथितौ ध्रुववर्केऽको ॥ २७ ॥

भागां ४३८९ एतदाश्यादिराह सूर्याजातः ॥ ॥ राशिमुखैश्चातं वेति ॥ अथ शतैत १०० भागां ४ राशि शेषं
३५९० त्रिंशता ३० संगुणपजातं ०८८ शतैनां ७ शेषं ८८० षष्ठा ६० संगुणपजातं ५३४० शतां प्राकला ५३ शेषं ४० ष

३२

स्यासंगुणप जातं २४० शनिनाश्रं २४१ विकलाः राश्यादि ४७. ५३. २४ यद्यपिराशिः शशपंकान् ॥ सनाप्रनक्षत्रा
 दिना राशिनक्षत्रयो ॥ २३ ॥ संक्रांतिकालनयनं प्राक् प्रदर्शितं तथापि बालबोधनार्थं मोक्षार्थं समक्षया
 त्रयं श्लोका ॥ ॥ राशिनक्षत्रत्रयोः संक्रांतिकालनयनार्थं द्वयं केन्द्रसंज्ञका को वृत्तैर्लिख्यते ॥ ॥ अथ कुव

००	२२	४५	६८	९०	११२	१३५	१५७	१८०	२०२	२२५	२४७
४	६	८	१०	१२	१४	१६	१८	२०	२२	२४	२६

केन्द्रं संज्ञका राशिध्रुवका यथा एकशतसंख्या
 १०० एकनक्षत्रस्य भोगा पंचविंशत्यविकंशतद्वयं
 २२५ स्वराक्षो भोगयस्य नक्षत्रस्य यस्य राक्षो वांशं

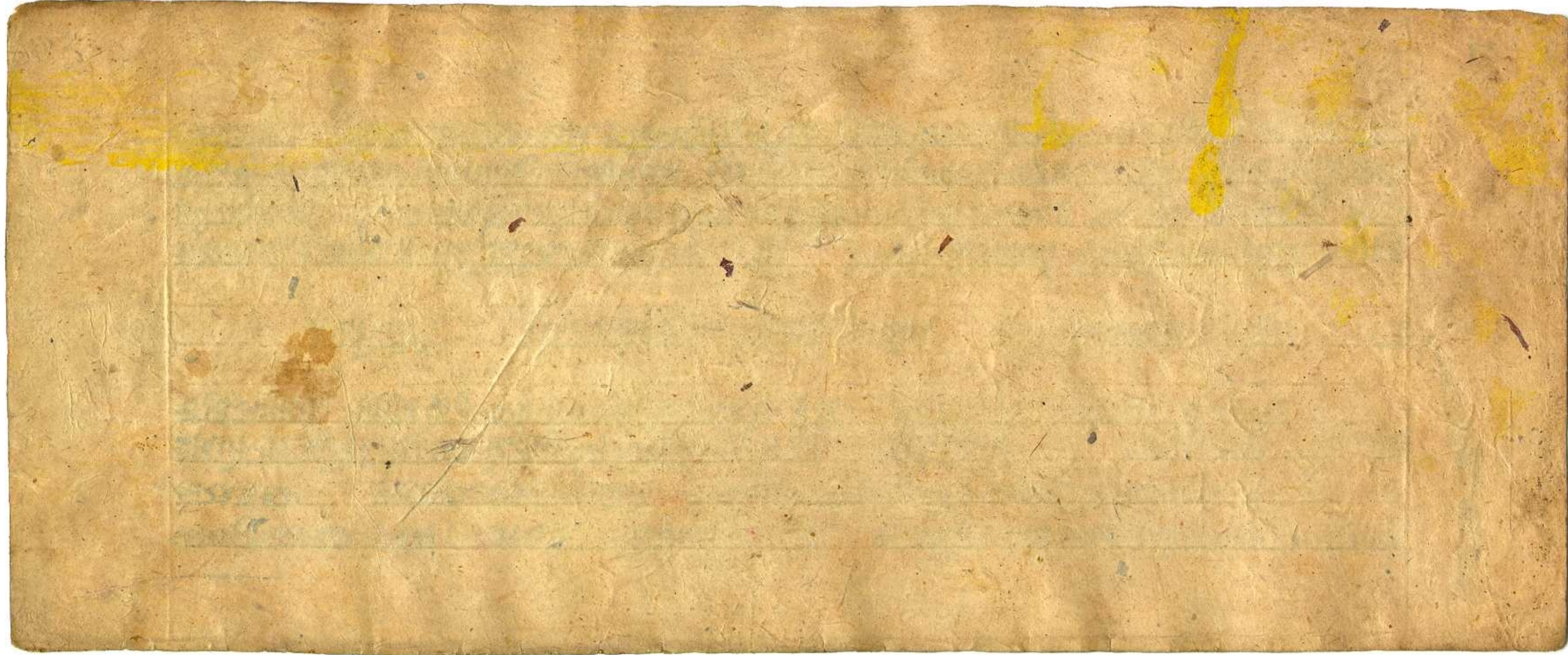
क्रमराभा नयनं मेषातेन स्याद्वयं केन्द्रस्य तिकटस्य ग्रहस्थाप्य शीघ्रं केन्द्रसंज्ञकं स्युः ग्रहं कुव केन्द्रयो
 रंतरं कार्यं ॥ ॥ शेषग्रहस्य स्वकीयात्फलभुक्त्वा विभज्य लब्धं ॥ ॥ कुव केन्द्राद्विद्यु केन्द्रं कुनेदिना गारो ध्रुवं कार्यं ॥

२३००	२४००	२५००	२६००	२७००	२८००	२९००	३०००	३१००	३२००	३३००	३४००	३५००	३६००	३७००	३८००	३९००	४०००	४१००	४२००	४३००	४४००	४५००	४६००	४७००	४८००	४९००	५०००	५१००	५२००	५३००	५४००	५५००	५६००	५७००	५८००	५९००	६०००	६१००	६२००	६३००	६४००	६५००	६६००	६७००	६८००	६९००	७०००	७१००	७२००	७३००	७४००	७५००	७६००	७७००	७८००	७९००	८०००	८१००	८२००	८३००	८४००	८५००	८६००	८७००	८८००	८९००	९०००	९१००	९२००	९३००	९४००	९५००	९६००	९७००	९८००	९९००	१०००																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ	अ

अधिकैर्बुधकेन्दुकेधनं॥ धनदिनागरोकर्यादिगोशोधधिकंपुनरिति वचनात्॥ एवं कतेयदिनादिकं भवति तस्मिन्दि
 ने तस्यावेलायां ग्रहस्पसंक्रमणां भवति॥ ॥ असोदाहरणं॥ ॥ सधत्रादिस्पुर्जीव १८२२३ सधत्रादिजीवस्पुर्जीव
 क्रि० ३९ नामलनक्षत्रस्थित्वकें ३९०० अनेयोरंतरं २२३३ दैवार्थः षष्ठा ६० संगुरापजातं १०७९ भुक्ति० ३९ षष्ठा
 संगुरापजातं ३९ अनेन भागां प्रदिनादिदिन ५७ घ० च ४४ शीघ्रकेन्दुस्याधिकत्वादिनागरो १४६ दिनं ५७ संशोध
 जातं २३ इत्येकालिकत्वात् घटिकादिकं षष्टिमिश्रे संशोधजातं दिनादिनं ६२५२९ एतस्मिन्दिने इत्यन्यावेला
 यां जीवो मूलनक्षत्रे प्रविष्टः॥ ॥ क्वशीघ्रयोरंतरं २२३३ अनेन १०० विशोध ७०२ एतन्मप्यदिनार्थः॥ षष्ठा ६०
 संगुरापजातं ४२२२ सवर्गितं स्पुर्भुक्त्वा ३९ विभज्य लब्धदिनादि १३६२५ २ अहर्गरो अस्मिन् १४६ गम्यत्वात्
 संशोधजातं २६२ घटिकादिकं षष्टिमिश्रे स्मिन् ६०० संयोज्य जातं दिन २६३२५ २ एतस्मिन्दिने इत्यन्या
 वेलायां जीवः पूर्वाषाढानक्षत्रे यावति॥ ॥ एवं प्रकारेण ग्रहस्परात्रोश्च संक्रमणा कत्तव्या वक्रगते भागो
 ने गेहेरात्रौ च धनरां विपरितं कार्यं॥ ॥ चक्राद्भुचक्रदिन जानार्थं चक्रं १२०० चक्राद्भु ६०० ध्रुवकेन्दुपरिकल्पा
 वक्रमार्गो दयास्त जानार्थं वक्रमार्गो दयास्त ध्रुवकंध्रुवकेन्दुपरिकल्पा॥ ॥ पृथक् पृथक् स्वशीघ्रितितेत्यादिना

श्रुः स्याः समस्तं दृष्टुं भयो ॥ १ ॥ शुक्रादिनीयायां यदा मीनमेष योरन्यतमेराशौ चंदो भवति नदा दक्षिणास्यां दिशि
 चन्द्रस्य श्रृंगोच्चं दृश्यते ॥ समस्तो दृष्टुं भयो रन्यतमेराशौ यदा चंदो भवति नदा दक्षिणास्यां दिशि श्रृंगोच्चं दृश्यते ॥ अन्ये चोत्तरश्रृंगो
 स्थितिर्दिशि ॥ मिथुनकर्कटसिंहकन्यातुला वृश्चिकधनिमकरा रागामन्यतमेराशौ यदा चंदो भवति ॥ नदा उत्तरे
 श्रृंगोच्चं दृश्यते ॥ ॥ अस्मि फलं ॥ ॥ विज्वरं स्यात्समं चंदे दुर्भिक्षं दक्षिणां जते ॥ श्रुतिरोगभयं चैव दुर्भिक्षं चो
 त्तरे च तर्जते ॥ १ ॥ श्रुतिश्च वसंतात्तमजवलभदुर्दैवज्ञविरोचनायां भास्वति टीकायां वालवेधिन्यां
~~हस्त्युदीधेकारश्चतुर्थ टीकासमाप्त~~

४ ४ ४ ४ ४ ४ ४ ४ ४ ४ ४

श्रीमहागरापनयेनमः॥ ^{वा}अथ त्रिस्त्राधिकारो रूपायते॥ अत्र केनेत्रयः प्रह्ला उच्यंते लग्नं छाया च राव्या
 स्वयः प्रह्ला॥ **॥**अथ लग्नकालं छायेति॥ **॥**कालः छाया तथा लग्नं त्रिः प्रह्लाभिः प्रह्लासभिधीयति॥ **॥**त
 त्रादावेनां शकं विना चरदलादिकं कर्म न सम्यक् स्फुटं भवति॥ **॥**तदुक्तं सूर्यसिंघाते॥ **॥**तत्संस्कृतग्रहाकांतिः छाया
 चरदलादिकं॥ स्फुटं दृक्तेन्यतां गच्छेदयने विषुवदये॥ इति॥ तस्मादयति शकानयने समदीयः श्लोके॥ ० ॥

रूपाधि वेदै ४२९ रहितसकादा विशेषयो धून्यनभोग ३६० शमैः॥ स्वल्पास्वकीयार्ध युताधि २ भक्ता

शकादाशककाला रूपाधि वेदै रेका विंशतिधिकचतुशतै ४२९ अभिस्त्रै के शिनं कार्य॥ हीने यद्येवं तत्र मध्ये शंखन भंग
 शमै यत्त्रिंशतै ३६० भागमपहृत्य यशे वंगतं भवति गतं सट्त्रिंशत् संशोध्य गम्यस्यात्॥ गतं गम्यो यदलं सट्त्रिंशत्॥ अल्पे
 स्वकृयार्धसंयोज्य शतेन भागमपहृत्य शका भवति॥ अंशा शेषं यस्यां संशुण्य शतेनाप्यं कला भवति॥ कलाव शेषं यस्यां सं
 उंशय शतेन १०० भागां प्र वि कला भवति॥ एा शिस्थाने शूर्य येवं अंशा दि वि कलां ता सूर्यनां श का भवति॥ अथोदाहरणं

शतेन लब्धो मयः नोदकस्य

१

४२

॥ ॥ शाक १४५५ रूपक्षि वेदै ४२९ रेभिरं वै उन्नं जानं १०३४ शुचनभोगरामै ३६०० अनेन भागेन पुनति अ
नये वशेषंगन संज्ञं षट् त्रिंशति छेत्ते ३६०० गतं विशोध्य शेषं २५६६ रामग ३ म्यस्तेन २५६६ रातगम्य योगं तस्य
त्यं १०३४ अस्यां ५१७ संयोज्यं जानं १५५९ अस्पशनेन १०० भागा प्रां शाभक्ति ॥ अं शा शेषं ५९ षट्प्या संगुण्य जानं
३०६० शनेन भागा प्रां ३० कला ॥ कला शेषं ६० षट्प्या संगुण्य जानं ३६० शनेन भागा प्रां ३६ वि कलाराश्यादि ॥ ॥ स्ते

युद्धं नो गाष्ट कुभिर्गजां वै १६० स्वल्पैर्गते रव्यो त्ररदक्षि रोष ॥ ततः खरामं ३० क्रमशश्च दद्या
त्सोर्द्धं ४५ सषष्ट्यं ३५ सदला १५ चराद्धं ॥ २ ॥ पलप्रभाद्यं शरषट् यमापं २६५ पेचं न १५ स्त
त्समं रां च गोलान् ॥ अहर्दलं व्यस्तमनो निशाद्धं न योगं तै ध्यान्तरितो नितं च ॥ ३ ॥

अयनां शका ॥ १ ॥ अर्थ ॥ ॥ युद्धे दिनगरो अयनां शका संयोज्य तत्र मध्ये अंगाष्टकुभिः सप्तसिन्याधि
कशने के त १६० विभज्य शेषं दक्षिणा गोलयदा भागेन य तति तदोत्तरगोले आगत्य संगको दिनगरो भवति ॥
सद्युगगा अशकुभि मध्ये विशोध्य गम्य संज्ञको भवति युगगा ॥ ॥ अंगाष्टकुभि भाग शेषं दक्षिणा गोलगत सं

०
१५
३०
३६

शकोद्युगरोभवति॥ सः युगरोगजां वृद्धैरष्टसप्तत्यकशैनेकां॥ ३८ शशो ध्वदिक्षिगोलैगंमसंज्ञको भवति युगरोभ
 वति॥ दक्षिणोत्तरगोले व्यागतगम्योयदल्पनत्रमधोरवर्गमि॥ ३० भागमपहतयदि शुच्यं लभ्यते तदा यच्छेषं तस्माद्दश
 षांके संयोज्य मध्यचरो भवति॥ अथ वरगमै भागे हते यद्यकोले भवते तदा सार्धं पंचचत्वारिंशता ४५ भवति॥ शेषाक
 म्पस षष्ठ्यष्ट भागशेषांके संयोज्य तदुपरि पंचचत्वारिंशता मध्ये योजयेत्॥ मध्यचरो भवति॥ अथ वरगमै भाग हते यदि
 षे लभ्यते तदा सार्धं पंचचत्वारिंशता॥ स षष्ठ्यष्ट पंचत्रिंशत् ३५ एकत्र संयोज्या शीति ८० भवति॥ शेषाकस्पदलमसीति म
 ध्ये संयोज्य मध्यचरो भवति॥ अथ वरगमै भागमपहतयदि त्रिंशति लभ्यते तदा सार्धं पंचचत्वारिंशता ४५ स षष्ठ्यष्ट पंचत्रिंश
 त् ३५ दलं पंचदश १५ एकत्र संयोज्य पंचनवति भवति॥ शेषाकस्पार्धं तत्र मध्ये संयोज्य मध्यचरो भवति॥ यद्यप्याचार्येण
 पंचनवत्यंशात्मको भुजो भिहितसामान्येन नवत्यंशाधिको भुजो भवति॥ अनेन हेतुना त्रितय वरगमस्य त्रितीयांशमशी
 ति मध्ये संयोज्य मध्यचरो भवति॥ पलप्रभाप्रामिति॥ पलप्रभा च सायनविषुवन्नध्याने द्वादशांगुलशंको द्वायावि
 षुवद्वायादिनरात्रिसाम्या॥ तद्विषुवद्विधेय उत्तरदक्षिणां च॥ एवसायनेष संक्रांति उत्तरविषुवत्॥ सायनरुता सं
 क्रान्ति दक्षिणविषुवत् तदिनमध्याने द्वादशांगुलशंको द्वाया पलप्रभा॥ तयारवदेश पलप्रभाया तत्तमध्वे चरसंगु

अदिनाहुयारंतराग्रतं भवति
यद्वकालेदिनाहुयारंस्यान्नदात्र

रायशरषतरमे^{२८५}चयस्याधिकशतं दयेर्भागा त्रघटिकादिस्थानद्वयंचरं भवति ॥ मध्यममर्थ ॥ पंचदशस्था
प १५ तत्र मध्ये चरदलं मे योज्य उत्तरगोले दिना र्च भवति ॥ निसार्धदिनार्धध्यसं विपरितं कार्यं ॥ यदुत्तरगोले
भवति तदा चरदलं पंचदशे सं सोध्य निशार्ध भवति ॥ यदि दक्षिणगोले भवति तदा चरदलं पंचदशे सं सो
ज्य निशार्ध भवति ॥ दक्षिणोत्तरगोले वा दिना र्धं दिगुणं कार्यं दिनमानं भवति ॥ राधुं दिगुणं कृत्वा रात्रिमा
नं भवति ॥ तयो गतेष्वंतरितं न तं च ॥ मध्याह्नमध्याह्नयो र्नता भाव ॥ तयो दिना र्धं रात्र्या र्धयो रिष्ट काला गत
गं मय्यो न्तरितं संताप्य न तं संजं भवति ॥ सूर्य ग्रहने यदेष्ट कालादिना र्धं तौ स्यान्तं देष्टकारं मपरान्तमिति ॥ च
उग्रहो रात्रिमाणां च उदिनं परिकल्प्य ॥ तदध्वं च उदिना र्धं च उग्रहो यदेष्ट कालो रात्र्या र्धं तौ पूर्वस्या तदा रात्र्ये र्ध
इष्ट काले यो रंतराग्रतं भवति ॥ यदेष्ट कालो रात्र्या र्धं तौ पूर्वस्या तदा तदंतराग्रतं मपरान्तं भवति ॥ सुनेन लवनत
कल्पानयनं कार्यं ॥ अन्यत्र मध्यमलमानयने कालवला नयने च ॥ १॥ दिना र्धं दिनं तातो नं दिने पुर्वं न तं प्रतं
॥ ताते दिनदले नो नं मपरं च तं दिने ॥ रात्रिहो वे गते वर्ग यदि ना र्धं तु तं न तं ॥ प्राक्य पश्चाच्च न तं तस्य क्वा त्रिं
शतः शेषमुत्र तमित्यादि कार्यं ॥ २ ॥ दिना र्धं दिनं तातं विसो ध्यं दिनपूर्वं न ते भवति ॥ यदि न तातो दि

नार्धपतति तदा यद्येदिनेऽपरनतं भवति ॥ एवंदिने ॥ १॥ अथरात्रौ ॥ रात्रि शेषे तशति चरात्रौ गत रात्रौ वा तयो यद
लतेन युक्ते दिना र्धकार्य ॥ अर्धरात्राद र्वाक् अपरनतं भवति ॥ अर्धरात्रा उपरि प्राग्नतं भवति ॥ अर्धरात्रा उपरि मध्या
ह्नावत् प्राग्नतं भवति ॥ मध्याह्नुपरि अर्धरात्रया वदपरनतं मिति ॥ सिध्दोत्ते उक्तं ॥ प्रामतं अपरनतं वा त्रिंशता
मधेशं सोधशेषं उन्नतं भवति ततो नतो वकालवत् नयनमुपयोगो ॥ ॥ तउक्तं ॥ श्रीधरे ॥ ॥ उन्नतं
दिनविर्यागात् तने रात्रिवलीयसा मित्यादि ॥ ॥ अथ रात्रौ ॥ ॥ दिनगन १४६ अयनांशा १५.३०.३६ संयोज्य
जातं १६९ अत्राऽगाष्टकुभिर्भागेन पतति ० तस्मादेवोत्तरगोलं १६९ एतद्भूम्यं ॥ अगाष्टकुभिर्भागेन १६९ अत्रमध्यगतं
१६९ संयोज्य जातं २६९ एतद्भूम्यं ॥ अल्पत्वाद्भूम्ये स्मि २६९ रात्रौ ३० भागे हतेन किंचित्प्र ०.२६ पंचदशे चरदलं संश
यं अस्मा र्ध १२ संयोज्य जातं २६९ एतद्भूम्यं ० संयोज्य जातं २० अथ यद्येमे २६९ भागां प्रस्थानं
मे १.२२ तउत्तरचरदलं ॥ उत्तरगोलत्वात् तं दश १५ संयोज्य जातं १६.२ येतादिन पंचदशे सोधशेषं जातं १३.५८
येतडा अर्धदिगुशितं ० दिनप्रमानं ३२.४ रात्रिप्रमानं २०.५६ अथ तत्रादिवसस्युटिका र्थो चरदला
नयनं ॥ ॥ अथ यनांशा यस्या संयोज्य ० अष्टभिर्भागां प्रस्युटसूर्य संयोज्य सायनसूर्यो भवति ॥ ॥ तस्मि

सूर्येशरतातिनां विभक्त्या प्राक संख्या चरदलखंड ७ वा शेषं श्रमु धखंडे न शेष गुणयशरतातिना विभक्त्या
पंच ७ कखंडं क संयोत्त संयोगे षष्ठ्या भागात् चरदलं भवति ॥ यदा पंचमप्रत्यधिक षड्सता ६०५६ धि
कसाधन स्फुट सूर्यो भवति तदा सार्धत्रयोदशशते १३५ संशोधयदा सार्धत्रयोदशशताधिक स्फुट सूर्यो
भवति तदा पंचविंशति अधिक सहस्रध्या २०२५ संशोधयदा पंचविंशत्यधिक सहस्रधिकः सूर्यस्फुटो भव

षट्छत्रं चराद्ध दशभागहीनं १० याम्यो हिरामांश ३ युनंदश १० प्रं ११ नक्षत्रे हीना क्षियुतं प्र

युनं भो तोरुदक्षिरानः प्रभास्यात् ॥ ४ ॥ ति ॥ नदा मचत्रे २०० शान्तिं विंशत्या शने संशोधय पूर्वव

न चरदलादिनयनं कार्यं ॥ शार्दुत्रयोदशशताह नशायने स्फुट सूर्यो भवति ॥ नदोत्तरचरदलं भवति ॥ अधिके
दक्षिणा चरदलं शति ॥ ३ ॥ अथ सूर्यस्य मध्यम प्रभासयनमाह ॥ ॥ मध्यचरं षड्भिः संगुण्य ६ यदुत्तरं भवति
तदा दशांशे १० नः कार्यः षड्भिः गुणितं मध्यचरं एष्व स्थाप्य दश १० भिर्भागां उपरि शोधयेत् ॥ यदा याम्यं
चराद्धं भवति ॥ तदा षड्भिः ६ गुणितं मध्यचरं एष्व स्थाप्यः रामांश युनं कार्यं त्रिभिर्भागां उपरि योजयेत् ॥

दक्षिणोत्तरगोले वा दश १० भिर्भागा प्रतन अक्षिहीनाक्षिवियुक्तयुक्तकार्यं ॥ अयमर्थ ॥ चन्द्राश्विनिघ्न्यादि
 नाश्विनिवाक्षिमध्ये दो २ विशोध्यहीनाक्षिभवति ॥ अक्षिसुतिन्यसे देवयाम्यजाति ॥ उत्तरगोले हीनाक्षिमध्ये
 विशोध्य दक्षिणगोले योजयेत् ॥ भानोसूर्यस्य उत्तरदक्षिणानुप्रभास्या भवेत् ॥ उत्तरमध्यचरादागता उत्तरप्रभा
 दक्षिणमध्यचरादागता दक्षिणप्रभाभवति ॥ अस्मादाहरणं ॥ मध्यचर २३४ निसंगुणपज्ञान २३४ एषव २३४
 दशभि १० भागा प्र २३. २४ उत्तरगोलत्वा उपरिहीनं जातं २१०. ३६ दशभि १० भागा प्र २१. ३ चन्द्राश्विनिघ्न्यादि

द्वाया दश १० द्वा शनै संयुता च मध्यप्रमोना भवती ह शकुः शनाहता हर्दलनस्तथा प्र
 महर्गतेरवो घटिका दिकाल ५

नाश्विनितास्वदेशाक्षि ७४. १ अवाक्षि २ भिहीना ७२.
 १ उत्तरगोलत्वा द्वा मध्ये हीनं जातं ५०. ५८ स्यात्सूर्यस्योत्तरमध्यप्रभा ॥ ४ ॥ अथ दिनागतशेषघटिका
 नयनमाह ॥ सलिलसमिकतायामवतौ द्वादशागुलेन शंकु द्वायाया ह्या १ सा द्वाया दश १० द्वा तत्र मध्ये
 शनैकं १०० योजयेत् तत्र मध्ये पर्वानिना मध्यप्रभा संशोध्य शंकु भवति ॥ दिनाहुं शनै न १०० संगुणपशंकुना

४

४५

विभजेत॥ अहोअहर्गनेषोघटिकादिकालघटिकादिकालश्रुति॥ लघ्नामध्याह्नादूर्वागतघटिकाभवंति॥ मध्याह्ना
दुपरिशेषघटिकाभवंतीत्यर्थः॥ शेषघटिकादिनप्रमाणमध्वे संशोध्य दिवसगतघटिकाभवंति॥ ॥ अथोदा
हरां॥ ॥ इष्टछाया ८ शब्दभिः १० संगुणप ८० शतं १०० संयोज्य १८० मध्यप्रभा ५० ५५ पुनीतं जातं १२२ एतच्छु
दिनाङ्क १८२ शतेन संगुणप जातं १८०३२० सर्वाशितं जातं २८२०० सर्वाशितं बं कुना २४२ विभज्य लघ्नां १२२५ एतदेव मध्या
ह्नपर्यन्तान् गतघटिका जाना ॥ ५ ॥ अथ दिनगतशेषघटिकातः कुद्वेष्टायां गुलान् यत्नमाह ॥ ॥ दिनाङ्क

खरेवेन्दुनिष्ठा १०० द्विदलाद् नैष्य नाशा प्रमध्यप्रभया समेत ॥ शतेनितं नष्टशभिर्विभक्तं
लघ्नांगुलाया भवन्ति ध्रुवाभाः ॥ ६ ॥ शतेन संगुणप दिनगतशेषघटिकाभ्यां विभजेत् ॥ ल
घ्ने पूर्वातीतां मध्यप्रभां संयोज्य तत्र मध्वे शते १०० संशोध्य दशभिः १० भागां प्र ॥ अंगुलव्यंगुलात्मकामका इष्टछा
या भवंति ॥ ॥ अथोदाहरां ॥ ॥ दिनाङ्क १८२ शतेन संगुणप १८०३२० सर्वाशितं २८२०० दिनगतघटिका १२२५
सर्वाशितं २४५ अनेन विभज्य लघ्नां १२२७ अत्र मध्वे मध्यप्रभा ५० ५५ संयोज्य जातं १८० ५५ शतं १०० पुनीतं जातं ८० ५६

शभिभागां प्र. ० स्यादृष्टया ॥ ॥ ६८ ॥ चरार्द्धमित्यादीनां सूर्यद्वया नोदिनगतशेषघटिआसीत् ॥ ६८ ॥ रात्रौ स
~~र्यद्वयाभावदश्विन्त्यादिनक्षत्रविभागेन रात्रौ गतघटिका नयनमाह ॥ ॥ असिन्धुक्षे सूर्यतिष्ठति तस्माद्योमम~~
~~ध्यस्थमध्याकासी स्थितयोगनाराख्यं नक्षत्रयावन्नक्षत्रसंख्या एव त्रकार्या ॥ तत्र मध्ये सप्त ७ सशोध्यशेषं नखैर्घंका~~
~~र्यविशत्या २० गुरायेत् ॥ नवभिभागाप्रा रात्रौ गतघटिका भवन्ति ॥ शेषं षष्ठासंगुण्य नवभिभागाप्रा च षका भवन्ति ॥ ० ॥~~

नराणां योममध्यस्थ नक्षत्रं च न गेति न ॥ नखध्वं नवभिर्भक्तं रात्रौ च गतनाडिका ॥ ७ ॥

खेतारागणामध्ये यानारादृश्यतेऽतिदीप्ततारा ध्रुवविधेयौ तस्याः कथितौ सानारा योगनाराख्या ८

~~योगनाराख्यलक्षणा माह ॥ ॥ अश्विन्त्यादिनक्षत्रस्वकीयनारागणामध्ये यानारास्थूला अतिदिप्ततारा दृश्यते सा यो~~
~~गतारा तस्यास्तारा जघ्रुवविह्वेयौ कथितौ ॥ ८ ॥ अथ खमये नक्षत्रादुदयनक्षत्रज्ञानमाह ॥ ॥ मध्यको~~
~~दये मध्याकाशे यदा मृगा रावर्तते तदा रेवति नक्षत्रस्योदयो भवति ॥ अन्ये मूर्द्धिगतैरपि ॥ अन्ये नक्षत्रे मूर्द्धि~~
~~गतैः अष्टमनक्षत्रस्योदयो भवति ॥ अश्विनि मध्यगते पुष्यस्योदयो भवति एवमध्वेषां बोधव्यं ॥ सूर्याक्रान्त~~

क्षत्रस्पप्रवेशनिर्गमो भवति विचार्य **॥** मध्यकाशस्थितनक्षत्रचन्द्रनधिकतं विचार्य वैराशिकेण रात्रौ संस्प
कस्फुटघटिकाद्यानयनं कार्यं **॥ ६ ॥** ~~अथ लग्नयनमाह ॥~~ **॥** सूर्योदयतः सूर्योदयकालान् स्वभोदयैः स्व
दशमघादिलंग्रखंडे सौरदिनानुपातत्रैराशिकालां प्रशाध्य **॥** दिनशब्दे नाशा काट ह्यंते **॥** त्रिंशदंशोत्तको रा
शिः सूर्यसिद्धान्ते अष्टादशमिली प्राशते **८००** एक राशे भोगे **॥** भास्वत्यांतस्याष्टभो भागो **२२५** राशे भोगः कतः स्यात्क्षि

मस्तको ददयेत्सोमले सर्वमोदयमादिशत् अत्रैर्मर्द्दिगतैवाचाः अष्टमस्यादिति स्मृतं **६**
लग्नं न सूर्योदयतः प्रसाध्य स्वभोदयौ सौरदिनानुपात **॥ ६॥३॥ ॥ ६॥३॥ ॥ २॥३॥**

वैदिरित्यादिना नीता भयनांशका घट्या संगुणपगजै रक्षिभि **८** भक्ता आप्रता कलिकस्फुटसूर्यसंयोन्यनीत्स्मिन्
सूर्यशरजानि न विभज्या मेघादिभुक्तखंडे सखंडलभ्यंते **॥** आत्रानुपातः यदि न त्वास्वियं मेः परास्मिन्ने मा
यनस्य सूर्यस्वदेशभुक्तलग्नखंडे कोलभ्यंते नदा शरजानि भागशेषा कैः कीरति **॥ ॥ अत्रस्त्रं ॥ ॥** वैराशि
के प्रमारां फलमिच्छाद्यंतयोः सदृशराशिश्छापले न गुणिता प्रमारा भुक्त्वा फलं भवति **॥** फलसंज्ञकेन भु

ऋखंडेनेछासंज्ञकं॥ शेषांकसंगुणप्रमाराभुक्ते वाश्विनाविभज्याप्रां॥ मेघादिभुक्तागतरवंडानेक
 त्रसंयोज्यतन्त्रमधोयोज्येन॥ वक्ष्याभागाप्रंघटिकादिर्भवति॥ तत्रमधोसंयोज्यादिगतनदिभिभुक्तेक
 वक्ष्यागुणेन॥ तत्रमधोमेघादित्तरवंडासंज्ञोध्ययावनसंख्याखंडाः सुध्यानेनावत्संख्यालग्नस्यरा
 शिर्भवति॥ अत्राशानयनेपुनरनेराशिकयद्यभुक्तराशिप्रमाणानि त्रिशदशकाः स्युः॥ तदाशेषांकैः
 कसिरिति॥ फलसंज्ञकेन त्रिशते श्रुत्वा संज्ञकं॥ शेषांकसंगुणप्रमाराभुक्तेनाशुद्धखंडेनभागाप्रांशकाभ
 वंति॥ कलानयनार्थेपुनस्त्रैराशिकं॥ यद्यभुक्तराशिप्रमाणानि षष्टिघटिकासुश्रुतदंशाः शेषांकैः कीर्त
 रिति॥ अत्रफलसंज्ञकेन षष्टिश्रुत्वा संज्ञकं॥ शेषांकसंगुणप्रमाराभुक्तेनाशुद्धखंडेनविभज्याप्रांशक

संगुणप्रवक्ष्यायनसंज्ञकांशागर्जैर्विभजेदृष्टवौप्रयोज्यं शराश्वियुगैर्विभजेत्प्रलब्धामं

कान्क्षिपेत्सोदयकान्क्षयादीन् १०

लाभवति॥ कलावद्विकलानयनं कार्यं॥ तस्मि

नृणामेव अयनांशकेन संज्ञोध्यता कालिकस्य दलग्नो भवति॥ २३॥ अत्र त्रैराशिकस्य षष्टिघटिकासु श्रुतदंशाः शेषांकैः कीर्त

८

४७

~~यत्नसंस्कारं लग्नानयनं चास्मादीयचतुश्लोका ॥ ॥ प्राग्वाख्यानेन गतार्थमिदं श्लोकचतुष्टयं ॥ ॥ अस्मि~~
~~दाहसंज्ञा ॥ ॥ दिनागताः १४५ घटि १२ च २५ रविः कुवा २ २ अस्यावेलायां नात्कालवेलायां नात्कालिकस्य एरवि~~
~~१०४५ २० अयनां शका १५ ३० ३५ अस्यासंगुणपजातं ३० ३५ अरुभि ५ विमज्याग्रं १५ २३० नात्कालिकस्य~~

संगुराभोग्योदयकेशोर्विभज्यपचाश्वियमैः प्रलब्धं ॥ भुक्तोदये क्वे सहितं प्रकुर्यात्सव्या
विभज्याप्रफलेन युतः ॥ ११ ॥ सूर्योदयाद्याद्यटिका प्रकुर्यात्सव्याधिकोनः खरसैः प्रगुरणः ॥
तत्रक्रियादानुदयाप्रशोध्य भुक्तोवनुलोदयमं विधेयं ॥ १२ ॥ शोषं खवव्यादिगुरां वि
भज्याभोग्योदयाप्रभवतीष्टलानां ॥ लग्ने प्रयोज्य रसमेविलग्नं जाभिन्नसंज्ञं कक्षितं मुनिन्दे ॥ १३ ॥

सिन्धु १०४६. २० संयोज्य ज्ञानं ११६२. ३२१^{३०} अत्र शरा श्वियुग्मे २२५ भागां पञ्च ५ सप्रांगुला परिमिति विषुव
छाया लब्धा ॥ १॥ स्वदेश लान्तर खंडा यथा पंचमो भूतखंड ३५६ भोग्य खंडे न शेष ३४८ शेष ३७. ३२. ३० संगुण्य
ज्ञानं १३९०५. ६० नत्वा स्थिति २२५ भागां पञ्च ५. ७. २०. मेषादि सिंह पर्यन्तं न भूतलान्तर खंडा संयोज्य ज्ञानं १४

५२ ॥ ॥ अत्र मध्ये लक्ष्म ५५.७.२०.४८ संयोज्य जानं १४५२.७.२० संयोज्य भागाप्रं २५.१०.७.२० संयोज्य दयदितागतघटि
 १२.२५ संयोज्य जानं ३०.३५.७.२० संयोज्य भागाप्रं २२५५.७.२० संयोज्य संप्रलगतखंडाभुका ३१.५.४.८ संयोज्य
 धाशेषं १००.२.२०.४८ विज्ञाता ३० संयोज्य भागाप्रं २२.१० भोगपरवे डेन ३५.८ भागाप्रं २ अंशा अंशा शेषं संयोज्य
 संयोज्य जानं ८०० भोगपोदया प्राः कला २ कला शेषं ८८ पुन संयोज्य संयोज्य जानं ५३२८ पुन भोगपोदया प्रां ५४ वि

लकोदये पूर्ववदेव साध्यः सर्वे विभज्ये ततथोदितं तत् ॥ स्यात्प्राक्कपालेन ननेन हीनं युक्तं
 नुक्त्या परे कर्तते च ॥ १४ ॥ न शुभ्यते यत्र नतं प्रयोज्यः धीष्ट पुनः सत्र नतं विशोध्यं ॥ लं २
 कोदयेः सत्र पुनः प्रशायां विलग्नं प्रथमोक्तमार्गं ॥ १५ ॥ मध्ये विलग्नं सभं प्रजो ज्यं पातलानं
 पुनयो वदति ॥ लातुं च नुर्थां च शुभं कलत्रा मध्या च यामित्रकं विशोध्यं ॥ १६ ॥ स्वमं विल ॥
 नं च विशोध्यं शेषं त्रिशं स्वकीयं क्रमनः प्रयोज्यं भावद्वयो योगदलस्तु संधितं स्थितः स्यादफलौघे
 कलामेकादिभुक्तखंडसंख्या राशि सदा श्यादिकं इष्टलानं जानं इष्टलाने अयनांशकाः संशोध्यतां कालः

तिरादिक्रमेणारवडरवायेकेनृत्यंस्पादिति ॥ अथचरवडरवायेके ॥ ॥ शास्त्रिभिरुक्तंहीनायुगाणा
नृवर्त्तमानाजितादाप्रविष्टंशेकभुनिभिर्भक्तसाधनवर्षाधिपोकीदि ॥ अत्रकेचिन्मनेअवगणा
त्समभक्तावशेषेयंयोज्यःमासपानयनेपुनःसप्तभक्तावशेषंपंचयोज्या ॥ नहुक्तं ॥ समाग

शाकोनवादींदुकशानुयुक्तःकलेर्मवत्यदगणानुयुक्तः ॥ वियन्नभोलोचनवेदही
नःशास्त्राद्यपिंडःकथितःसंख्य ॥ २ ॥

नेवर्षपतौप्रदद्यात्रयंतथापंचमासंथाइति
॥ २ ॥ अथमासविधानयनमाह ॥ शास्त्राद्यपिंडोकींदादशभिः १२ संख्या ० रविमासस्तु
भास्करमोणाद्भवति ॥ इतिज्ञेयं ॥ मेषाश्विनमासस्यांकसंख्यातत्रयोज्येत ॥ तथथा ॥ मेष १ वृष
२ मिथुन ३ कर्कट ४ सिंह ५ कन्या ६ तुला ७ किश्कि ८ धनु ९ मकर १० कुम्भ ११ मीन १२ इति सप्तभिः
७ भागापंत्यज्यशेषाज्ञागशेषाकींदाविमासनाथाज्ञेया ॥ तेचज्ञाशुक्रसूर्यारसुरेज्यसौरिचन्द्रा इति ॥ ॥

एकशेषेनोद्युक्तमासाधिपतिः॥ द्वितीयशुक्रः॥ तृतीयशुक्रः॥ चतुर्थेभौमः॥ पंचमेगुरुः॥ षष्ठेशनिः॥ शुन्येनचंद्र
॥ एवंक्रमेणसौरमासमाधिपभवन्ति॥ युगादिति॥ युगान्तकालिवामासपानयनकार्यं॥ भाव्यासौरमा
सपानयनं कथिता॥ सावनमासतो न्यक्षितिः॥ प्रत्येऽत्रवर्षगुप्रादयः सावनमासावर्षपमासपानयन
कथिता॥ ॥ मासपानयनेयः॥ ॥ इतिमूर्तिहानास्त्रिंशद्विभाजितात्कलंभहर्णादिगुणासैकं संप्रविभक्तं

अद्योर्कनिष्ठारविमासयुक्तः सप्रावशेषारविमासनाथा जशुक्रसूर्यारसुरेज्यसौ
रिचन्द्रायुगान्सावनमासतो न्ये ३ सावनमासाधिपौर्कादिः॥ ॥ सूर्यसिद्धान्तेय
था॥ ॥ मासाद्यदिनसंख्याप्रं द्वित्रिघ्नरूपसंयतं॥ संप्रावृतावशेषेणुविज्ञेयामासवर्षपौ॥ ॥ प्रयोजनं चानयोः
कालवलातयनेऽपिती नोक्तं॥ पादवर्षेथदलस्यमासेपक्षेस्वकीयेवरणानरूपमिति॥ ॥ अनयोऽनुक्त
हरां॥ ॥ अद्यपि ४३४ अस्य संप्रभिः ७ शेषेते शेषं ७ शुक्रेद्युवाचस्पतिः कृत्वा दीना संप्रभो भौमो वर्षाधिप
तिर्जातिः॥ कलैर्वति॥ ॥ कलौगानवर्षाणि ४६३४ अस्य संप्रभिः ७ विभज्य शेषं ७ स्तदपि नौमजानः॥ इत्या

सप्तमलागे चतुर्थलागे विशोध्य ॥ ॥ भागाप्रद्वितीयक्षेपकः ॥ एवं प्रकारेण भावचक्रं ॥ ॥ दशमलागे
सप्तमलागे विशोध्य ॥ ॥ त्रिभिर्भागाप्रद्वितीयक्षेपकः ॥ २४ ४० ४२ दशमलागे सप्तमलागे विशोध्य त्रिभिर्भा
गाप्रद्विभिर्क्षेपकः १. १. १२. ११ दशमलागे प्रथमलागे विशोध्य त्रिभिर्भागाप्रचतुर्थक्षेपकः ०. २५ ४० ४२
प्रथमक्षेपकद्वितीयो भवति ॥ द्वितीये त्रितीय ॥ चतुर्थद्वितीययोऽप्यपंचमषष्टौ भवति ॥ सप्तमे त्रि
तीयक्षेपकं संयोज्य अष्टमनवम भवति ॥ दशमे चतुर्थक्षेपकं संयोज्य सप्तकादश द्वादसी भवति ॥

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४
३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४	४५	४६
४७	४८	४९	५०	५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८
५९	६०	६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०	८१	८२
८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०	९१	९२	९३	९४

एवं प्रकारेण भावकरां ॥ ॥ अथ संधि कर
रां ॥ ॥ प्रथमद्वितीयलाग्योयोगः ॥ द्विती
यां कृत्वा प्रथमसंधि ॥ द्वितीयभावयोर्योगादि
॥ द्वितीभावसंधि ॥ ॥ एवं प्रकारेण त्रिती
यादिषु बोद्धव्यं ॥ प्रथमद्वादशलाग्यार्यो
गः संधिः द्वादशप्रथमभावयोः संधि भवति ॥

एवं प्रकारेण पुनः पुनः कर्तव्यं ॥ संधिस्थितो यही कि फलो भवति ॥ शुभपाप फलं न भवति इत्यर्थः ॥ अथ ना
कालिदादश लया संधि सहितः ॥ कोट्यै परितः लिख्यंते ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ अथ स्वदेशा साः ॥ य
नमाह ॥ ॥ पूर्वानीता पलप्रभा विषुवच्छाया एकविंशत्या २१ गुरायेत् ॥ तस्या द्वेद्वलं कापर्यं नंदशिराभि
भवति ॥ ॥ अस्मिन् दहुरां ॥ ॥ विषुवच्छाया ७ एकविंशत्या २१ सगुरापजाते १४ अस्यां ७३.३ द्वा दश शिराभिः ॥ १८ ॥

चन्द्राश्चिन्ति घ्रापलभा द्विनाचलं कावधिस्यादि हृदशिरां भाः ॥ १८ ॥ द्विगुरा विषु
वच्छाया विभजे कुमशसिधाः अकोहः षड्गुणैः लघु चरखंडु विनादिका ॥ १९ ॥

अथ स्वदेशा लया रवदानयनं ॥ ॥ स्वदेश विषुवच्छाया दिगुरा कार्यः ॥ सा द्विगुरा विषुवच्छाया स्थान
त्रयस्याप्यः ॥ ॥ अकोहः षड्गुणैः लघु रवि ॥ प्रथमस्थाने अर्क द्वादशभिः १२ भागः द्वितीयस्थाने अर्कः पंच
दशैः १५ भागः ॥ तृतीयस्थाने षड्गुणैः षड्गुणैः द्विभिः ३६ भागः लघु चरपलानि भवति ॥ ॥ अस्मिन् दहुरां ॥
विषुवच्छाया ७ दिगुरा १४ अवमये अवे १२ भागाः ७० एतत्प्रथमखंडः ॥ विषुवच्छाया दिगुरा १४ पंचदशैः

२

१५ भागाप्रं ५ द्वितीय चरखंडः ॥ विषुद्धाया ४ षड्विंशति ३६ भागाप्रं २३ त्रितीय चरखंडः ॥ १८ ॥ ॥
अथ लकोट्य खंडानामेकं नमो नमो खंडानयनमाह ॥ ॥ प्रथम लकोट्य खंड वस्वर्क्ष शतद्वय मष्टसप्त
त्यधिक २० ८ द्वितीय खंड अंत्य नंदस्थित शतत्रये मे कोलं २९ ८ त्रितीय खंड भिरदं शतत्रयं त्रये विंशत्य
धिकं ३२३ चतुर्थ खंड त्रिदं ३२३ पंचम खंड अंत्य नंदस्थित २९ ८ षष्ठ खंड वस्वर्क्ष २० ८ अकेन ॥ ॥

वस्यर्क्षमन्त्रपनंदाश्विस्त्रिरदचक्रमोत्तुमात् चरखंडो नितं पुत्रं विनाशो जादिको दयात् २०॥
 स्तेलं कोदयखंडा ॥ ॥ क्रमोत्तुमा चरखंडो नितं पुत्रमिति ॥ लंकोदयखंडे चरदरखंडक्रमेणामेषादि
 राशिप्रयोजनीनं कार्यं ॥ उक्तमरा कर्कटादि राशिप्रयोज्यं पुत्रकार्यमिति ॥ स्तुतं भवति ॥ प्रथमलंको
 दयखंडे प्रथमचरदलखंडं विज्ञेया ॥ स्वदेशीनमेव प्रमारा चषका भवति ॥ द्वितीयलंको
 दयखंडे द्वितीयचरदलखंडं विज्ञेया स्वदेशीनमेव प्रमारा चषका भवति ॥ तृतीयलंकोदय
 खंडे तृतीयचरदलखंडं विज्ञेया स्वदेशीनमेव प्रमारा चषका भवति ॥ क्रमो

नितमिति वचनात् ॥ चतुर्थलंकीद्वयखंडे चरदलखंडे संयोज्य धन्यैकिकटयो भवन्ति ॥ पंचमलंकीद्वयख
 ण्डे द्वितीयचरदलखंडे संयोज्य सिंहकश्चिकयोः प्रमाणा चषका भवन्ति ॥ षष्ठलंकीद्वयखंडे प्रथमचरदलखंडे
 संयोज्य कन्यातुल्योः प्रमाणा चषका भवन्ति ॥ उक्तमोयुक्तमिति वचनात् ॥ सप्तांगुला विबहाया लब्धा
 ॥ स्वदेशचरदलखंडालंकीद्वयखंडे क्रमेणानितमुक्तमेरायुक्ता स्वदेशलागवखंडाकोष्कलिरवन्ते ॥ २० ॥
 मितमेव २४ ॥ वषकुंभ २०० मिथुनमकर ३४६ कर्कधनु ३५६ सिंहकश्चिक ३४६ तूलकन्यके स्नेहवयस्ये
 नाह ॥ २० ॥ श्लोक ॥ छाया सप्तांगुलाय क्रतुवरखंडा श्वराहुजा ॥ खड्गशैलाः शैलविषयाः स्थिताः कथिताः स्वयः ॥
 ॥ २१ ॥ माने मेवे वसुनखो द्विजिनाद्वषकुंभयोः ॥ त्रिशनामकरे कामिषडङ्गुलि धनु कर्कट ॥ २२ ॥ खड्गशैल
 हौकीटे वसुवेदगिति शेषयोः ॥ चरद्वेन संसिद्धालागवखंडाः प्रकीर्तिना ॥ २३ ॥ ॥ क्षेते वसंतात्मजवल
 मयुदेवत्रिविरीचिताया भास्वनीटीकायां चालवो धन्यां त्रिप्रह्लादिकारः पंचमः ॥ ५ ॥ ॥
 अथ चतुष्टयहाराधिकारो व्याख्यायते ॥ ॥ तच्च भूराया भवति ॥ तच्च सूर्यसिद्धिने ॥ ॥ भूराया प्रायस्वखंडो
 विशान्य भवदसा विनि ॥ अत्र शुक्रचतुर्दशः ॥ हर्गाराः कार्यः ॥ तस्मादहर्गाराः सुनउत्तरविधानेन संभुक्ति कार विचंद्रपाना ॥

सुखाकार्या॥ ततो रविचतुर्योगस्य पौर्णमासी नमानीय॥ स्वउपकरणानि कृत्वा॥ १॥ अथ द्विः ~~त्रिः~~ चतुर्नयन
भाह॥ ॥ सुटसर्वद्विभां २ संगुणपगम्य परिणामा भुक्तौ चतुर्भिः ४ भागाप्यं स्थानद्वयं फलं द्विगुणसूर्यसंयोज्य
द्विरेवैर्भवति॥ ॥ द्विभिस्तमोश्च घृमिभिः॥ ॥ द्विनगरा अष्ट ८ भिसंगुणपदद्विभिर्भागाप्यं १० पानं कृत्वा कंतत्रसं
योज्य तमो भवति॥ तमद्विरेवै तमसं संयोज्य तत्र मध्ये रवरवभे २७०० शप्रविंशति शनैर्भागमपहृत्य यदि स

द्विघोररविः पर्वकृता प्रयुक्तो द्विभिस्तमोश्च घृदिना कृत्वा द्याः तमो युता कान्तरवभाप्र
सौम्ययाम्यः शरोल्या स्वदशां शहीन १ त्वं लभ्यते तदा सौम्यं यदा त्रीणि लभ्यते तदा याम्य
॥ यदा एकं तदा याम्य॥ यदा द्वयोः लभ्यते तदा सौम्यं त्रीणि याम्य॥ सौम्यं उत्तरया सौम्यामे दक्षिणान्॥ शप्रविंशति
ज्ञानभागभाग शेषं सप्रविंशति शनैर् २७०० संशोध्य शेषं गम्यं भवति॥ गतगम्ययो र्यदलं तत्प्राह्यं॥ ॥ त
जालापदयकस्याप्यद्विभिर्भागाप्यं उपरिहीनं कार्यं सुटशरो भवति॥ १॥ अथ मानाश्चान्वयनं॥ ॥
चतुःसुट भुक्तौ स्त्रिभिः ३ विशोध्य चतुर्मानं भवति॥ तच्चतुर्मानं दद्विभिः १० संगुणपचतुर्भिः ४ भागाप्यं तमोमा

नं स्यात् ॥ तयो चन्दुमानतमोमानयोगं कृत्वा मानयोगो भवति ॥ तस्यार्द्धमानयोगार्द्धमानयोगार्द्धस्युटशरं
संशोध्य सुटपर्वसंधौ पौर्णमास्यां ते चन्दुस्य ग्राशो भवति ॥ यदा मानयोगार्द्धशरो न पतति तदा ग्रहणा स्याभावः
॥ २ ॥ अथोत्तरभागे रासूर्य चन्दुतमोमानां तं सुटीकरा माह ॥ ॥ प्रागति तं रविमानं यथैकस्थाप्य

मानं हि माशोगतिर्गतिरग्नि हीनादि द्वाच्चतुभिश्च तमः प्रमारां तद्योगनोर्द्धशरवर्जितं च
ग्राससुधांशो सुटपर्वसंधौ २ स्वक्षादशांशो नितमकमानं स्वजातिभागो नितमि
दमारां त्रिष्टे बुभोग्याष्टनरवा न्वितार्क भोग्याग्निभागो न विवर्जितंगो ३

० तत्र मध्ये द्वादशभिः २ भागा प्रोत्परिहीतकार्यं सुटसूर्यमानं भवति ॥ ॥ स्वजातिभागो नितेति ॥ ॥ प्रागा
तीनं चन्दुमानं यथैकस्थाप्य द्वाविंशत्या २ भागा प्रोत्परिहीतकार्यं ॥ सुटचन्दुमानं भवति ॥ त्रिष्टे
बुभोग्येति ॥ ॥ सूर्यचन्दुमसोः सुटीकरो भुक्तखंडभाग्यखंडयोरंतरं भोग्येति नु च्यते ॥ ॥ चन्दुस्य भोग्यं वि
भिः ३ संगुण्य अष्टनरे अष्टाविंशति शतद्वये संयोज्य रविभोग्यं यथैकस्थाप्य अग्निभस्त्रिभिः ३ भागा प्रोत्परि
अष्टाविंशति शतद्वये योग्यं यथैकस्थाप्य रविभोग्यं यथैकस्थाप्य

हीनं कार्यं ~~शेषं~~ अथ नरवां निनेकं शंशोध्य अगोमानं भवति ॥ स्फुटनमोमानं भवत्यर्थः ॥ ३ ॥ ~~अथ स्थित~~
~~क्रीदिस्य शोमव्यमोक्षं करणामाह ॥~~ ॥ अगोराहनीमिंदुरवंडं रवपंचयुकरवंडेन विरवंडितं स्थितं भवति
॥ ॥ ~~अथ मर्थ ॥~~ ॥ ग्राशां द्विसं कृत्वा प्रथमस्थाने अगोराहनी ~~संगुराप द्वितीयं स्थाने रवपंचयुकरवंडं~~
तं ~~संयोज्य द्वयो रविवक्ष्या संगुराप द्विती न प्रथमं विभजेत् ॥~~ लघुं द्यौः कोटिकं स्थानं द्वयं स्थितं भ
वति

स्थित्यर्द्धमगाहनमिंदुरवंडं रवपंचयुकरवंडं विरवंडितं चः हीनं धनं पर्वति श्रीनरस्मैः

स्य शोथमुक्तिश्च तदिष्टकाल ४ ग्राशादिशानि गुराता स्फुटति जतिजमानेन भागाप्रविद्या भवति ४५

वति ॥ हीनं धनं पर्वति रापर्वदंडे दिनमानं विशोध्य शेषं द्विधा स्थाप्य एकस्मिन् स्थाने स्थित्यर्द्धं विशोध्य स्प
शकालो भवति ॥ ॥ अतस्मिन् स्थाने स्थित्यर्द्धं न योजयेत् ॥ मोक्षकालो भवति ॥ ॥ पौर्णिमास्थाने मध्यग्रह
राकालः ॥ ४ ॥ ~~अथ विस्वगुरातमाह ॥~~ ॥ चतुसूर्ययोः स्वकीययार्सं विंशत्या २० संगुराप आत्मोयस्फुट
मानेन तत्राप्रविद्या भवति ॥ ४५ ॥ ~~अथ सर्वग्रासे निमीलिते उन्मिश्रीने द्यौः कालं नयनमाह ॥~~ ॥

प्रासंग्राह्येन च दुमानेन हीनं कृत्वा शेषं स्थानद्वये स्थाप्य पर्ववत्प्रथमस्थानेष्वेद्वि **६** संगुणापि द्वितीयस्थानेयं चा
 शता **५०** संयोज्य द्वयोरपि सर्वांशं कृत्वा द्वितीयेन प्रथमं विभजेत् **॥** लङ्घी विमर्द्धान् भवति **॥** परिणामानि थिदं हे
 दिनमानं संशोधय शेषः द्विधा स्थाप्य एकत्र विमर्द्धान् संशोष्य निमीलनकालो भवति **॥** द्वितीयस्थाने विमर्द्धान्
 संयोज्य उन्मीलनकालो भवति **॥** इति चन्द्रस्य **॥** भान्वोरित्यनेन यदि सूर्यस्य सर्वग्राशो भवति **॥** तदा सूर्यप्रासे स

प्राह्येन खंडादसंगुणाश्च खपंचयुखडफलं विमर्द्ध्यिष्टे दिनं च हीनं धनं पर्वणा च
 दुभान्वोर्निमीलने न्मीलननाडिकासुः **५३**

सूर्यमानेन कृत्वा स द्विधा स्थाप्य **॥** एकत्र चतुर्भि **४** गुणे येन **॥** द्वितीये त्रिशता **३०** संयोज्येन द्वयोः स
 र्वांशं कृत्वा तेन चतुर्गुणितं विभजेत् **॥** लङ्घी विमर्द्धान् नयनं प्रदर्शितं **॥** **५३** **॥** अथ ग्रहसंभवान् **॥** १२
~~भयजानमहः~~ **॥** सूर्यचन्द्रादय यदोराह द्विधा दशो भवति **२. १२** अथ वाजामित्रे **७** सप्तमराशौ **॥** एकरा
 शौ **१** अथ वा सट्काय को **६** **॥** षष्टाष्टराशौ **॥** तदा सूर्यचन्द्रयोः ग्रहं भवति **॥** स्रुस्थानेषु पादवेधां विचा

तं

र्यग्रहरास्यसंभवासंभवोज्ञानव्ये॥ सप्तविंशतिनक्षत्रपादशंख्यया ५० अस्याहुः॥ सूर्या चन्द्रा द्वायदाः च
तुःपंचाशदंशदूरोराहुवर्त्तते॥॥ अथवा एकपादेवर्त्तते॥ नदासर्वग्रहरां॥ चतुःपंचाशदंशकादर्थवैक
पादा द्वायदापादचतुर्द्वयानोरितोराहर्भवति॥ नदाचन्द्रस्यस्य ल्यग्रहरां भवति॥ सूर्यस्यत भवति॥ पा
दत्रया चंद्रस्याधिकेग्रासः सूर्यस्यस्वल्पः पादद्वया चंद्रस्यसर्वग्रासः सूर्यस्याहुः अधिकं खंडग्रहराभिर्ति

दिवादशोच जामित्रिसमराश्रितेयवा नथाष्टकाष्टकेचैवग्रहरां चन्द्रसूर्ययो ६

ज्ञान॥ ६ ॥ अथचन्द्रस्यग्रहरास्योदाहरणद्वाराप्रकटीक्रियते॥ ॥ अथशाक १४६० मासे १२ मीनसंक्रा
नोरुहंगतदिनानि २६ वासरे २ तिथौ १५ अष्टवंद ४४ शुद्धि ५० चारदि ७ देशान्तरसंस्कृतरविधुवकं ५.२८ चन्द्रक
वकं ६६.४ केन्द्रकवकं १२२.२ पानकवकं ५१००.२ गुणा ३५६ रविस्फुट २६६०.१ रविभुक्ति ७.१० चन्द्रस्फुट २५१९.
३९ चन्द्रभुक्ति २९.० रविभोग ४ चन्द्रभाष ९ उन्नरचरदलं ०.२४ गम्पादागतपौर्णमासीतिथिघटिका ३८३३
नक्षत्र १३ घटिका २२ स्फुटरवि २६६०.१ द्वाभां २ संगुरापज्ञानं ५३२०.४ पर्वदंड ३८.२३ कृत्ते ४ भागाप्रं ९.३६

द्विगुणासुर्योस्मिन् ५३२० संयोज्यजातं ५३३० ० एतद्विरीति ॥ दिग्भिस्तमो ह्येति ॥ दिनागण ३५८ अक्षभि
 ८ संगुणपजातं २६०२ दशभिभागाप्रं २६० १२ पान ध्रुवकं ५१०० संयोज्यजातं ५३२४ २३ एतदेवतम ॥ दिरवोन
 मंसंयोज्यजातं १००२४ २३ खरवमै २१०० भागाप्रं ३ विषमन्वाद्याम्यशरोलक्ष ॥ शेषं २६२४ २३ सप्तविंशतिशतै
 २०० संशोध्यशेषं १५ ३० एतज्जम् ॥ अल्पन्वाजमेषोस्मिन् १५ ३० दशभि १० विभज्याप्रं ० ३३ उपरिहीन
 जातं ६८ ४ एतदेवस्फुरशरोद्याम्यशरोजातं ॥ ॥ मानंहिमांशोरिति चन्द्रभुक्ति २८ अग्रमध्यक्रिभि ३ विंशोध्य
 जातं २६ एतच्चन्द्रमानं ॥ ॥ स्यद्वादशांशोरिति तैरित्यादिता चन्द्रमानं पथक २६ वाविंशान्या २२ भागाप्रं ४ २४ प
 रिहीनं जातं २९ ३८ एतदेवोन्नरमार्गगानीतं स्फुरचन्द्रमानं ॥ मध्यमचन्द्रमानं २६ दशभि १० संगुणपजातं २६०
 चतुर्भि ४ भागाप्रं २४० ० एतन्मध्यतमोमानं ॥ ॥ त्रिद्येनुभोग्यति ॥ चन्द्रस्यभोग्य ८ क्रिभि ३ संगुणपजातं २० अष्ट
 नरैव २०८ संयोज्यजातं २३५ सूर्यस्यभोग्य ४ पथक ४ अगिभि ३ भागाप्रं १ २० उपरिसंशोध्यजातं २ ४० एतत्रिद्येनुभो
 ग्याष्टनखविद्येनेव २३५ शंशोध्यजातं २३२ २० एतत्सु एतमोमानं ॥ ॥ चन्द्रमसोतमो द्वयोर्योगमानयोगान् २३३ ५८
 एतन्मानयोगा ॥ तस्यार्द्धि १६९ ५८ एतदेवमानयोगार्द्ध ॥ ॥ अग्रमध्योपानीतस्फुरशरं ६८ ४ संयोज्यजातं २३ ५५ ए

तदेव च नृस्यग्रासः ॥ स्थित्यर्द्धमंगाहनेत्यादि ॥ एकत्र कत्र्याहं २३. ५५ धि ६ संगुणपजानं ५६२. ३० सवरी
 नं ३३८९० द्वितीयग्रासे २३. ५५ चाशतं ५ संयोज्यजानं ४३. ५५ सवरीजानं ६३५ अनेनोपरिभागापत्रं ३. ५५ एतस्थि
 न्यर्द्धजानं ॥ अथ विमर्द्धाद्भ्याहो नखं डेति ॥ ग्रास २३. ५५ च नृमानं २९. ३६ अत्रयोरंतरं २. १० एकत्ररसै ६
 गुरो नं जानं १३. ४२ सवरीजानं ८२२ द्वितीये पंचाशतं ५० संयोज्यजानं ५२. ९ सवरीजानं ३९३ अनेनोपरिभा
 गापत्रं ०. ९६ एतदिमर्द्धाद्भ्या ॥ हीनं धनं पर्वरी ॥ पर्वदंड ३. १३ अत्रमध्योदिनमानं २३. ४८ संशोध्यजानं ७. ३५ एतस्य
 टिनिथानं ७. ३५ ॥ स्थित्यर्द्ध ३. ५५ संशोध्यजानं ३. ४० सुसकालः ॥ स्फुटनिथानं ७. ३५ विमर्द्धाद्भ्या ०. ९६ संशोध्य
 जानं ७. ९२ निमीलनं ॥ निथानं ७. ३५ विमर्द्धाद्भ्या ०. ९० संयोज्य ७. ५९ उन्मीलनं ॥ स्फुटनिथानं ७. ३५ स्थित्यर्द्ध
 संशोध्यजानं ११. ३० मोक्षकालस्युटिनिथानं ७. ३५ मध्यग्रहराकालः ॥ शनिचन्द्रग्रहरा उदाहरमासमात्रं ६॥
~~अथपरिलिख्यधिकार्थीदेवग्रास उदाहरणं ॥~~ ॥ खरेवेन वेदेति ४९०० एभिर्कैरधिभास्करिद्विरविरीधिकृतामयो
 ज्यकं जानं २४३०. ० पूर्ववत्खरेभौर्विभज्यापत्रं ३ विषमत्वायाम्यशरशेषगतं १३३० भचवै संशोध्यजानं ५३३० एत
 त्पंगतगम्यो अल्पत्वात् गतं यथा १३३० आस्यदशभिः १० विभज्य १३३० उपरिहितं जानं ११२० एतथा

मदिशरः॥ अत्रमधोखाष्टभिर्भागाप्रं१४.५५ अस्य कति

१४	५५
१४	५५
५५	५५

 उपरिस्थितांकेन१४.५५ अत्रस्थितांकं सं
 एरापाधसख्याभागाप्रं उपरि युक्तं जातं२०.२३ द्वितीयेस्मि६६.४३ त्रितीयेस्मि६६.४३ चतुर्थीयेस्मि६६.४३ पञ्चमेशेषंमधो
 संयोज्यजानं२२४.१० एषांखाष्टभागाकतिर्याम्य॥ ॥ मध्वदिनेति॥ ॥ रात्रौर्कृति अस्मिन्१४.३६ स्फुटति

खरेवेदवेदा४१०० धिक्भास्करस्य प्राग्वज्जचक्राप्रदिशशरश्चः॥ तर्खाष्टभागस्य६० कति
 शुधाशौर्यथादिशं वृत्तमतः खराशौ॥ ७ ॥ मध्यादिना न्याक परतस्तु सौम्यं याम्यं
 नतं स्यादथतत्कतिश्च॥ कृत्योस्तु नृत्या न्यदिशोक्रमेरा योगांतरं वावल नारिवंदोः॥ ८॥

ध्यातं०.३५ संशोध्याजानं०.१ सतदेवरात्रौर्कृत्पर्वत्वात्सौम्यनत॥ अस्मन्नतस्य पूर्वोक्तन्यासेन कति४६.१४
 खाष्टभागाकतिर्नतकृत्योर्भिन्नादिशत्वादंतरं जातं१०४.४५ भाष्टभागकति अधिकत्वादेषावलनाजाना॥ ॥ मा
 नेशरायेति॥ ॥ ततेस्मि०.१ पंचमि५ भागाप्रं१.२४ दशभि१० विशोध्य६.३६ सतदेवहतांगुलं॥ ॥ सख्यासं
 एरापजानं५१६ सतदेवहतांगुलं छेदं॥ चन्द्रमानं२१.३६ सख्यास एरापजानं५४२६ हतांगुलं छेदं५१६ भा

गाप्रं १०. ३२ एतच्चन्द्रमानांगुलं ॥ स्फुटनमोमानं २३२. २० घट्यासगुरापजातं ३२४० ह्येतेन ५१६ भागाप्रं २०
 एतन्नमोमानांगुलं ॥ ॥ स्फुटशरं ६८. ४ घट्यासगुराप ४०८४ ह्येतेन भागाप्रं ७. ५४ एतद्याम्यशरोमानांगु
 लं ॥ ॥ ग्रासं २३ ५५ घट्यासगुराप ५६३५ ह्येतेन भागाप्रं १०. ५५ ग्रासांगुलं ॥ ॥ बलना १०४. ४ चन्द्रमानांगुलेन
 १०. ३२ गुरिनाजाता १८६१ १४ खखगे ३०० भागाप्रं २. ३२ एतद्याम्यबलनांगुला ॥ ॥ चन्द्रमानांगुल १०. ३२ स्थि
 त्यर्द्धरा ३. ५५ संगुरापजातं ४१ ४३ सै ६ भागाप्रं ३. ५७ एतच्छलाकांगुलं ॥ ॥ अथैष्टग्रासा ॥ अथयस्मिस्थि
 त्यर्द्धकाले ३. ५५ श्यद्रासांगुलं १०. ५५ तदास्फुत्तापुपरिश्यताकालेन १. ५० केषत्तग्रासांगुलं ग्रासांगुल १०. ५५
 प्रष्टकाले १. ४० संगुरापजातं १८. ११ सवरीति १०२ स्थित्यर्द्धरा ३. ५५ सवरीतिनेन २५५ विभज्याप्रं ४. ३८ एतन्प्र
 ष्टकालं छेन्नांगुलं ॥ ॥ प्रष्टकालं छेन्नांगुलेन ४ ३६ स्थित्यर्द्ध ३. ५५ संगुरापजातं १८. २ सवरीति १०८२
 ग्रासांगुलेन १०. ५५ सवरीतिनेन ६५५ विभजेलं १. ४० एतत्तद्विष्टिकादिस्फुद्रोष्टवेला ॥ यदिस्पर्सा उप
 रिश्यताकालेन ३. ५५ सर्पमोक्षः तदामोक्षान्त्रागीयताकाले १. ४० कियान्मोक्षग्रासांगुलं १०. ५५ प्रष्टका
 ले १. ४० संगुरापजातं १८. ११ सवरीति १०२ स्थित्यर्द्धेन २३५ एतन्मोक्षेष्टग्रासांगुलं ॥ मद्यग्रा

~~वज्रविरोचनाया भास्करीतिटिकायां बालवोचन्यां चन्द्रगुह्याधिकारपदम् ॥ - ६ ॥ ६ ॥ ॥~~
अथ सूर्यग्रहणाधिकारो व्याख्यायते ॥ न च मसः संयोगवशाद्भवति ॥ ॥ तथा च वराहः ॥ ॥ चन्द्रोऽपि
स्थगयति रविमेव दवत्संभागमः पञ्चमर्षतिटिकां मित्तास्त्रिंशद्वत्सां द्वाकरग्रहणमिति ॥ सूर्योऽसिद्धांते ॥ ॥
छादुवो भास्करस्योदुरधस्थो यत्पद्मेन ॥ भस्माया प्रभुत्वं चन्द्रो विरोत्यस्य भवेत्सर्विति ॥ ॥ अथ लवनमध्य

न तादृशं प्राप्तिनयुक्ता प्रतल्लवनं तेन युतं न तं च ॥ तत्र वां कथ्यन्ते भयते स्यान्मनोः
प्राची पृथी चोऽश्वशरप्रशाया ॥ १ ॥ शसनयनमाहः ॥ ॥ न तं द्विस्थं कृत्वा एकत्र दशभिः १०
गुराये चतुर्विंशत्या २४ संयोज्यते तत्पूर्वस्थितं दशभिः १० गुणितं विभज्यते ॥ लघुप्रथमं लंवनं भवति ॥ तेन प्र
थमं लंवेन युतं न तं कृत्वा पुनरपि लंवनं युतेन तत्तादृशं द्वा १० दत्वा यदि त्वादिनां पूर्वलंवनं कर्तव्यं ॥ पुनरपि
तेन लवनं तेन युतं कृत्वा तेन युतं न तं तत्पूर्व लंवनं कर्तव्यं ॥ एवं पुनः पुनः कर्तव्यं यावत् लंवनं भवति शेषं
भवति ० तं स्थिरीभूतं लवनमेकी फले स्थाने स्थापयेत् ॥ ॥ तेन स्थिरं लवनं तेन युतं न तं कृत्वा तं चरक्षेत्

नतस्तं ननं युगलव नं रं वं के न व न्या २० संगुण्य प्राची प्रती चो रि ति प्राग पर त न न व शा ही नं यु त च कार्ये
 ॥ ॥ एवं नत स भाने धि र वौ प्रा ची प्र ती चि दि क सं वं ची शरः प्र शा ध्य ॥ सूर्य ग्रह रो प्रा ची दि कौ म्य श्रेया
 ॥ प्रति ची याम्य गा ॥ ३ अर्थ ॥ ॥ यदा प्रा दू तं चे त्र दा रं वा क २० नि च्छि द्वि र वौ सं शो ध्य ॥ भय र तं चे त्र दा
 यो जयेत् ॥ ततस्तस्मा च्छु ग्रह रो क्त प्र कारेण शरः सा ध्य र व र भैः स प्र विं श ति शाने २०० वि भज्य यि द्य
 न्यं ल भ्यते तदा सौ म्यः यद्य को ल भ्यते तदा याम्यः यदि दौ ल भ्यते सा म्य यदि त्रीणि ल भ्यते तदा याम्य इति ॥
 गत गम्यौ क तान गो र्य द ल्यं स ग्रा ह्यं ॥ ॥ एतदुक्तं भवति ॥ स प्र विं श ति भाग शेषं ॥ सा द्वा त्रयो दश शाना
 १३५० दधिकं यदा भवति तदा शेषं श प्र विं श ति शं शो ध्य गम्यं भवति ॥ ग म्या त्सु दान यनं कार्यं ॥ गत ग
 म्या द्वा अल्यं दश १० भाग हीनं कुर्यात् ॥ अल्यं पथ क स्या प्य दश मि भागा प्र मु षी रि शो धयेत् ॥ समथ्य श
 रो भवति ॥ अत्र यनं वा क नि च्छि द्वि गुरो र वौ न प न ति तदा च नु प चा श छ न्ते ५० र कौ यु क्त कार्यः ॥ ॥ इ
 त् ॥ तत्र वा क नि च्छे नु त्र प रों धि के को द वे शत द्वा क्त यं च देया ॥ तत्र वा क ही ना द्वा वा क ही ना छे ध्यः श
 रो दि गुरो रानं यदा ल्य इति ॥ १ ॥ अथ अधिकं स्या द्वा नय न मा ह ॥ ॥ मध्य शरं पथ क स्या प्य शाने न
 ५४०

१०० विभज्य लघुमेकादशभिः ११ संयोज्य तस्याधिकरुद इति नामः ॥ नेनाधिकरुदेरा मध्यशरं विभजेत्
॥ तस्याधिकरुदभक्त इति संज्ञा ॥ शरवशाद्धोम्ययामादिग्विचार्य ॥ तदक्षियोगांतनंतं नतिः स्यादिति ॥
अक्षिरुतिन्यंदक्षिरासोम्येधिकरुदभक्तश्चेन्नदानिमक्षिमध्यपातयेत् ॥ यन्म्येधिकरुदभक्तश्चेन्नदाम
क्षिमध्यो योजयेत् ॥ तद्व्यक्षेधिकरुदभक्ते पतति तदा सोम्ये ति ज्ञेया ॥ अन्यथाप्याम्यः ॥ साश्रवन्नतिर्भवति

पथकुशातांशाधिकरुदभक्तस्तदक्षियोगांतरितो नतिः स्यात् ॥ तल्लवनं दिगुरितानं गु
णाप्रे हितं धनं प्राक्परयोः खरांशोः ॥ २ ॥ नतसमः सप्रयुताहरश्च शरावनत्यंतरयुक्तस्युदः स्यात् ॥ ३ ॥

॥ अस्मदेदोनु अवततिः सदाप्याम्य भवति ॥ उज्जयिनीतोदक्षिरादेद्रोयुक्ताच्चिदधिकरुदधिकत्वा
दुनरस्यादिति ॥ तल्लवनेति ॥ तस्मिन् रल्लवनं दशभिः १० सगुराप गुरौ स्त्रिभिः ३ भागां प्रमथ्या हादवा रुदिरवौ
हीतं कार्यं ॥ मध्याह्ने परियुक्तमिति ॥ तस्मिन् रल्लवनं दशभिः १० सगुराप गुरौ स्त्रिभिः ३ भागां प्रमथ्या हादवा रुदिरवौ
तद्वन्नंतरं दिग्भिस्तमोषघ्रादिना कुवाधेति ॥ मध्याह्ने हरांशोः प्रकारेणा नीते मनससा सहस्युदः खरांशु

सूर्यस्फुटिकरणाधमागता नुखंडेन युक्तावतीति २६ रवेः सूर्यस्य मानं भवति ३

योजयेत् ॥ नमो युताका नखराभाप्र^{२०००}सौम्यायाम्यां शरोल्या त्वदशां शहीनेत्यादि चंद्रग्रहणाध्याये क्र
प्रकारेणाशरसाधः ॥ शरावनन्यंतरयुक्स्फुटः स्फुटिनि ॥ शरावनन्योर्यदि शोयोर्गोभिर्न दिग्विभागः कार्यः ॥ ॥
शस्फुटशरा भवति ॥ ३ ॥ अथ मानायावत्तमाह ॥ ॥ सूर्यस्फुटिकरणी भुक्त्वरवंडेन भोग्परवडेयोरंतरेन योशु
णाकार उच्यते नजेन युक्ताखंडेवतीति २६ रित्यर्थः स्वच्छादशां शो नितमर्क मानेति तमर्क मानेति स्फुट

मानं रवे भोग्पयुतागन्तवान्नाहको धः स्थितयेव चन्द्र ४

सूर्यं नमान्तीय ॥ तद्नाहको धः ॥ स्थितस्वचन्द्रेति ॥ ॥ सूर्यस्याधः कस्त्वा स्थितचन्द्रमानं ॥ तस्मान्मानं ही
मां शोर्गतिरग्निरहीनेति ॥ स्यजति भागो नितमिंदुमानमिति ॥ स्फुटचन्द्रमानं ॥ सूर्यग्रहणो मर्यादाह्य
श्रुं दुःप्राहकः ॥ चन्द्रग्रहणो चन्द्रो ग्राह्यस्तमोग्राहकः ॥ ॥ तदुक्तं ॥ ॥ चन्द्रश्चंद्रग्रहणो ग्राह्यस्त्वा दको राहु रच्यते
॥ सूर्यः सूर्यग्रहणो ग्राह्यः छादको चन्द्रो भावेति ॥ तस्मान् सूर्यग्रहणो रवे चन्द्रो भावेति योगं कृत्वा तस्माद्भूमा
नयोगाद्भूमानयोगोद्गुपर्वतीति स्फुटशरीरवशो ध्यं सूर्यस्य ग्राहो भवति ॥ अथ यदि माने कार्यं शरणेति ॥

१७

५८

नदाग्रहरास्यान् ॥ यदि न पतति न स्याग्रहरा न स्यादिति सिद्धान्तः ॥ ४ ॥ ग्रासीद्विष्यं कल्पयन् चतुर्भिः
४ गुरायेत् ॥ द्वितीयं ग्रंथं ३० संयोज्य द्वितीयं प्रथमं विभजेत् ॥ लघुं धीट्कादिकं स्थित्यर्द्धं भवति ॥ मर्द
नाद्धंति ॥ उनाद्धं च विमर्दाद्धं कुर्यात् ॥ ॥ सूर्यग्रासं ग्राह्येन सूर्यमानेन हीनं कृत्वा सदिधा स्यात् ॥ एकत्र च
तुभिः ४ गुरायेत् ॥ द्वितीयं ग्रंथं ३० संयोज्य द्वितीयं प्रथमं विभजेत् ॥ लघुं विमर्दाद्धं भवति ॥ ५ ॥

ग्रासाच्चतुः ४ घ्रात्सविनुः खरा मैग्रासे कल्लं स्थिति मर्दनाद्धं ॥ इति ह सूर्यग्रहरो वि
शेषः शेषस्तु चंद्रग्रहवद्विचिंत्य ॥ ५ ॥ तल्लं वनं सौम्यमृगां विधाय याम्नां धनं प्र
वैशानि वृमानौ ॥ स्थित्यर्द्धं केहीनयुतं प्रकुर्यात्स्य शोथमुक्तिश्च भवति च न सेति ॥ ६ ॥

अथ लं वनसंज्ञानमाह ॥ ॥ तथा च सिद्धं तत्रैव मरौ ॥ ॥ यदि प्राग्लं वनं न दत्ति त्थांते शोथं ॥ अपरलं व
नं च त्रयानि त्थांते योजयेत् ॥ सस्फुटं तिथ्यंते भवति ॥ मध्याह्नादवा क प्राग्लं वनं ॥ मध्याह्नादुपरि अपरलं वनं
भवति ॥ तस्फुटं तिथ्यंते स्थानद्वये स्थाप्य ॥ एकत्र स्थित्यर्द्धं विशोध्य ० स्यर्द्रा कालो भवति ॥ अपरत्र योजयेत् ॥

मोक्षकालो भवति ॥ स्फुटतिथ्यंते मध्यग्रहराकालः ॥ न उक्तं सूर्यसिद्धान्ते ॥ १॥ स्फुटतिथ्यावशानेन मध्यग्रहरा
 मादिशेत् ॥ स्थित्येह नाडिकाहीने ग्रासो मोक्षसु संयुतः ॥ निमीलतो नीलतघटिकाहीने चानार्थे स्फुटति
 थ्यंते स्थाने ह्येष्ट्याप्य एकत्र विमर्दाद् संशोध्य आनिमोलनकालो भवति ॥ द्वितीययोजयेत् ॥ स उन्मी
 नकालो भवति ॥ न उक्तं सूर्यसिद्धान्ते ॥ तद्देवविमर्दाद् हीनसंयुते ॥ निमीलतो नीलतारव्ये भवेतां
 सकलग्रहेति ० अमुना प्रकारेण इह भास्वनी करो एतदेव सूर्यग्रहणो विशेषः शेषसु चन्द्रग्रहरादि
 चिंतयेत् ॥ द्विरेकितमः मध्यशरः चतुर्मासः मानयोगाद् ग्रासाश्चन्द्रग्रहरादि चिंतयेत् ॥ ॥ अथ सूर्यग्रहणा
 मोक्षहरां प्रकथयिष्यते ॥ ॥ अथ शाक १४४ मासे ५ ति ३ वारे ६ अष्टव ४४ शुद्धि ७५ वारादि ४ देशात्त्रसे
 स्तुतरे विधुवकं ७ ६ चन्द्रध्रुवकं १०३० वेदुध्रुवकं ३०४ ५०८ युगं १३५ रविस्फुटं २०७ ४० विमर्क
 ७ १२ रविभोग्य ३ चन्द्रस्फुटं ५२ ३ चन्द्रभुक्ति १५५ चन्द्रभोग्य १५ अमावास्याघटि ११ ४ नक्षत्रे १० च २३ ५ उत्तरचराद्
 १ २२ दिनादि १६ २२ तनादशद्युतिदिनाद् अस्मीन् १६ २२ अमावास्याघ ११ ४ संशोध्य ज्ञातं ५ १६ मध्याह्नात्
 वत्वादेव प्राप्नुते ॥ दशभिः १० संगुण्य ज्ञातं ५३ ० सर्वरितं ३१ ८० जिनयुक्त्तं २२ १८ सर्वरितं १० ५ ८ अने

ननेत्रवद्विनीयशुद्धोद्यनस्य स्वा कथा

नोर्णरिविभज्याप्रं १.४८ एतन्प्रथमलंवनं अनेन युक्तं नतं ७.८ एतद्विन्नतं दशभिः संगुण्य ७१.० सर्वरिक्तं ४२८० जिन
युक्तं २४ ननेन ३१.६ सर्वरिक्तं ७.८८ भजे लक्षं १.९ एतद्विनीयलंवनं ॥ अनेन युक्तं नतं ७ ३५ दशभिः संगुण्य जानं
७५५ सर्वरिक्तं ४५५० जिन युक्तं ३१.३५ सर्वरिक्तं न १८२५ भजे लक्षं २.२४ एतद्विनीयलंवनं ॥ अनेन युक्तं
नतं ७.४२ दशभिः संगुण्य जानं ७० सर्वरिक्तं ४६३० जिन २४ युक्तं ननेन ३१.४२ सर्वरिक्तं न २०२ भजे
२.२४ लक्षं २.२५ एतच्चतुर्थलंवनं ॥ ॥ अनेन युक्तं नतं ७.४३ दशभिः संगुण्य जानं ७०.९० सर्वरिक्तं ४६३० जिन
युक्तं ननेन ३१.४३ सर्वरिक्तं १२०३ भजे लक्षं २.२४ एतदेव पंचमं स्थिरलंवनं ॥ ॥ अनेन युक्तं नतं ७.४४ ए
न युक्तं नतं स्वांके २० संगुण्य जानं ६२६ द्विघ्नस्फुटसूर्य १२५५ अमावास्या ११.४ अत्र चतु ४ भिर्भागा प्रं २.
४६ द्विगुणास्फुटसूर्य संयोज्य १२५६ एतद्विरीविः ॥ ॥ अत्र मध्ये प्राग्नतन्वा तवां कनिधुं संशोधय जानं १२
६२.६ शप्रविंशति जानं २७०० शंशोधय जानं ४३०.५ एतद्विनीयं ॥ मत्पत्वा नतं पथक २६२ दसभिर्भागा प्रं ९
२६.९२५ परिहीनं जानं ११३५.५४ भजे नै भागा प्रं ० शुन्यलक्ष्मत्वादेवंतः ॥ ॥ मध्यमं ११ मध्यं शरं
पथक ११३५.५४ शतेन भागा प्रं ११.२९ अत्र मध्ये एकादश रुड संयोज्य जानं १२.२९ एतदेवाधिक रुड ॥ ॥

मध्यशरषस्यासगुणपट्ट५४ सर्वाणि तेनाधिकरुडेरा १३४१ भजे लङ्घं ५०. ४२ एतत्सौम्याधिकरुडभक्ता
 ॥ ॥ चंडाश्विनिघ्नेत्यामप्रागुला विषुहाय ७ यत्तद्वा दक्षिणक्षि ७३. ३० सौम्याधिकरुडभक्ता नन्दन
 रं जानं २२. ४१ अक्षे अधिकत्वादेन देवयाम्पावनीति ॥ नन्दनवेनेति ॥ ॥ स्थिरलंब २. २५ दशभिः संगुणपट्ट २४. २०
 गुरौ ३ भागापट्ट ८० प्राग्लंबनत्वादि रवौ १२५८. ६ संशोध्य जातं २४२. ५ एतत्सुट्टरवरांशु ॥ ॥ दिगिति १० एतमो
 व ८ छेत्वादिता आनीत सुट्टनम ६. ८६. २ अत्र मध्ये सुट्टरांशुः संयोज्य जातं २६३. ६. १२ पूर्ववत् खरवमे
 २००० विभज्य लङ्घं ० शोषं गतं २६३. ६. १२ भागा हरे २००० संशोध्य शोषं ६३. ४१ एतत्क्रम्य ॥ अल्पत्वागम्य
 थक् ६३. ४१ दश ११ भागापट्ट ६. २३ परिहीनं जातं ५७. १६ शुन्यलङ्घनत्वात् नन्दनत्सौमशरः ॥ याम्पावनीति २२
 ४१ अनेनोर्भिन्नदिशत्वादेन रं जानं ३४. ३ दश अधिकत्वादेन तत्सौम्य सुट्ट शरो जात ॥ ॥ मानं न वेति ॥ ॥ ३४
 ऊनदे २६ अत्र मध्ये रविभोग्य ३ संयोज्य जातं २२ एतत्तमध्यमरविमानं ॥ स्वदा दश शोनिनेत्यादि मध्य
 मरविमानं पथक् २२ दश ११ भाग विभज्यापट्ट ९. ५ अनेनोपरिहीनं जातं ६. ४५ एतत्सुट्ट सूर्यमानं ॥
 चंदमृत्ति १०५ अग्नि ३ हीना १०२ मध्यम चन्दुमानं पथक् १०२ जान्या २२ भागापट्ट ४. ३ अनेनोपरिहीनं जा

[illegible]

रविचक्रमांशं संस्थाप्य स्वस्थित्यर्थेन तं गुणपञ्चमं ग्रहणे चतुर्भिः भागां प्रचक्रणैः भागां प्रतेन भंगुने नवरात्रे दशं सत्यं संभोभो भवति प्रात्यर्हा पञ्चा
त्योभो भवति

कृत्योभिर्नादिशब्दादंतरं जानं ५.३० नत कृत्ये रधिक कृतादेषा सूर्यस्य सोम्यवलाना ॥ ११ माने शरादेति ॥ प्रा
ग्वनं ०.४४ अस्यापंचभिः भागां प्र ३३ दशभिः १० विप्रोध्य जानं ८.२० एत धृतांगुलं ॥ घष्या संगुणप ५००
एतदेवा ॥ हुतांगुल ६५ ॥ ११ सूर्यमानं २० ४५ घष्या ६० संगुणप जानं ५४४५ हुतांगुले ५०० भागां प्र १०.४४ एत
विमानांगुलं ॥ तज्राहको धः स्थित एव च देति च नुमान एव न मोमानांगुलं २०.३१ सुट शरं ३४.३८
घष्या ६० संगुणप २००८ छेदेन भागां प्र ४.५ एत सोम्य शरांगुलं ॥ ११ ग्रास ५२.२५ घष्या संगु
राप ३५६६ छेदेना प्र ०.२ एत ज्रासांगुलं ॥ वलना ५.३ सूर्यमानांगुलेन १०.४४ गुणिता जाना ५४.९२
खरगौ ००० विभज्या प्र ०.४ एत सोम्य वलनांगुलानि ॥ रविमानांगुलं १०.४४ स्थित्यर्थेन २.३ संगुणप
जानं २८.२६ चतुर्भिर्भागां प्र ०.६ एत न छलांगुलं ॥ ११ अथिष्ट ग्रासः ॥ ११ यथिस्मि स्थित्यर्थे काले २.३ इया
न ०.२ ग्रासस्तदास्य शरुपरिदृश्यता काले ३.३० कियान् ग्रासः ॥ ११ ग्रासांगुलं ०.७ प्रश्न काले १.३ सं
गुणप जानं १०.३३ सर्वांगाने ६३३ स्थित्यर्थेन २.३ सर्वांगाने १५२ एत त्र्यस्त कालं ६३३ नांगुलेन ३.५ स्थि
त्यर्थे २.३ संगुणप जानं १०.३३ सर्वांगाने ६३३ ग्रासगुलेन ०.२ सर्वांगाने ४२२ भजे लब्ध १.३० एत छटिका

२०

दिस्वर्गोष्टवेला ॥ यदि स्फुटा उपरि द्रव्यता कालेन ५.१८ सर्वमोक्षः ॥ तदा मोक्षा काले त्यागियता का
लेन १. ३० संगुणपजानं ३३ स्थित्यर्द्ध २. ३२ सर्वाणि तं ५. २ भजे लब्धं ५. ८ सनमोक्षेष्टग्रासांगुलं ॥ मध्ये
नग्रासांगुलेन ७. २ सहानं ३. ४३ अनेनी स्थित्यर्द्ध २. ३२ संगुणपजानं ८. ७ सर्वाणि तं ४. ८ मध्यग्रासांगुलेन ७. २
सर्वणि तं ४. २ भजे लब्धं १. २ मध्यग्रहावेलायां २. ३२ दत्ता ३. ४८ मोक्षवेलायां ५. १८ संशोध्य शेषं १. ३० मोक्षेष्ट
वेला ॥ ॥ अथ सर्वग्रहापरिलेखविधिर ॥ ॥ अथोक्तं ॥ चतुचत्वारिंशद्यंगुलाधिकदशांगु
लपरिमितसूर्यमण्डलं ॥ अथ वलनयो उत्तरन्याक्षक्षिणोत्तररेखा नोत्तरदिग्मागाद्यंगुलचतुष्टये स
न्यांगुलयां दधिकंगुलचतुष्टयं परिमितशरांगुलशत्रुं वलनविभुसूर्योत्तरसायं ॥ तन्मध्ये कृत्वा पंच
पंचारिंशत्ताद्यंगुलाधिकपंचांगुलपरिमिततमोमानांगुलाद्धैने भ्रामश्रुत्वाद्यंगुलाधिकं स
प्रांगुलं प्रसजानं ॥ अथ्यांगुलाधिकं सप्रांगुले परिमिते वलनाग्रान् ॥ पश्चिमाभिमुखे दत्ते प्राच्यां
लपश्चिमरेखा सलग्नवायव्यस्य ॥ पूर्वाभिमुखे दत्ते प्राक्प्रांगुले पूर्वरेखा सलग्नद्रुशाने मो
क्षः ॥ ॥ इति श्रीवत्सनात्मजवलमहर्षदेवज्ञविश्वचिन्तायां भास्वतिटीकायां बालवोदित्यां सर्व

~~ग्रहणाधिकारः समाप्तः ॥~~

~~॥ अथ सूर्य चन्द्र ग्रहणाद्योपरिलेखाव्यापे व्याख्यायते ॥~~ न त्रयो वलनगाहः

द्विरेवौ खरेवन्दुवेदेत्येकचत्वारिंशद्विंशते ४९० पुनः कार्यः ॥ न स्याधिक
भास्कर इति नाम ॥ न स्याधिक भास्कर प्राग्वच्चन्द्रग्रहणावन्नचतुःशत
विंशति शतैः २०० भागा प्रमल्य स्वदशांश हीनेत्योदिकार्यः ॥ साद

खरेवन्दुवेदाधिक भास्करस्य प्राग्वच्चक्राप्रदिशः
शस्त्रः ॥ न तत्राष्टभागस्य कृतिशुद्धांशोऽयंथादिसंयत्तमनः खरंशोः ९

कृशरो भवति ॥ ॥ न स्यादिकृशरात्तरवाष्टमि ८० रक्षीत्या भागा प्रस्य कृतिः कार्यः ॥ भास्मे तान्मगुणि
न कृतिशयेनोद्यते ॥ शुद्धांशोऽयंथादिकृशरमिति ॥ सा कृतिश्चन्द्रग्रहणो सौम्यायाम्पावादि कृशरवशास्ते
या ॥ ~~व्यस्तमिनस्वरंशोरिति ॥~~ सद्यस्य चन्द्रा व्यास्तं विपरितं कुर्या ॥ सूर्यग्रहणो यदिदिकृशरसौम्यस्तदा
खाष्टभाग कृति याम्पा यदिदिकृशरो याम्पा स्तदा खाष्टकृति सौम्येति ॥ १ ॥ ~~अथ नन कृत्वादि चतुर्वा नयन~~

माह ॥ १॥ सूर्यग्रहणोऽसूर्यदिनमध्याह्नाननयाह्य ॥ चतुर्ग्रहणोऽचतुर्दिनमध्याह्नाननयाह्य ॥ किं
द्रोणत्रिसप्तमेषां मास्यं चतुर्दिनमध्याह्नो भवति ॥ तस्मान्त्वज्यान्तरान्कर्मवहन्वाच्चाह्नोरा
त्रादेवननयाह्यं ॥ तथा च मानुमह ॥ १॥ यावन्निशाह्नामध्याह्नप्राक्यालप्रकीर्तितं ॥ दिनाह्नादपरा
अह्नमपरं स्याद्दिव्येहे ॥ पौर्णमास्यं तु चतुर्दिनमध्याह्नं तदर्थेति ॥ १॥ सूर्यग्रहणोऽमध्याह्नोऽवकसौ
नननवति ॥ मध्याह्नोऽपरिणाम्यननं भवति ॥ चतुर्ग्रहणोऽह्नोऽत्रात्पूर्वसौम्यननं स्यात् ॥ अह्नोऽत्रादुप

मध्यं दिनात्प्राकपरतस्तु सौम्यया म्यननं स्यात् अथ नन्विति श्रुत्वा ॥ कृत्योऽस्तु नृत्यादि
शोः क्रमेण योगान्तरं वावलनारविंदो ॥ २ ॥ श्याम्यवती मतिरिति सिद्धांतः ॥ नयोः सौम्यया
म्यननयोः कतिः कार्यः ॥ सानन कति भवति ॥ सा कतिर्नतवशात्सौम्यया म्यवाश्रया ॥ कृत्योऽस्तु न
नृत्यादिशोः क्रमेण योगान्तरं वावलनारविंदोऽस्ति ॥ ततः खाद्यभागकतिर्नतकृत्योरैकधियोगः भि
नदिग्वियोगः ॥ कार्यः नयोगेदिग्यायतस्य विविगोयोधिकस्तस्य यादिक यादिक नतवति ॥ ए

वं कृते रवि शंदो वलना भवति ॥ २ ॥ ~~अथांगुलकसोपायमाहः ॥~~ ॥ मानानयने आदौ स्वनतस्य
 पंचभिः ~~भागो~~ हार्यः दशशु वि शोध्य षष्ट्या संगुण्य हतांगुल छेदो भवति ॥ यरविमानं च नुमानतमो
 मानग्रास चतुस्र्य यो ग्रहो पूर्वो नीतास्तस्य स्यांगुण्य हतांगुला छेदेनाप्रा अंगुल व्यंगुलात्मका भ
 वति ॥ चतुग्रहा चंद्रमाने गुलैर्वजनास संगुण्य सूर्यग्रहो सूर्यमानांगुलैः संगुण्य खरवागैः ॥ ११०

माने शरादे स्वनतस्य पंचभागो नदिकशोषहतांगुलायाः चन्द्रार्कमानांगुलसंगु
 णाक्षारखवागभक्ता वलनांगुलानि ३ चन्द्रार्कयोर्दक्षसामंडलस्य सव्यापसव्यो
 वलनांगुलसूत्रे मध्याशुदग्दक्षिणातशरांतानमाहूस्त्रे शारवोऽखराडं ४

विभज्या प्राप्ति वलानांगुलानि भवति ॥ ३ ॥ ~~अथ चतुग्रहा सूर्यग्रहायोः परिलोकाकर~~
~~सामाहः ॥~~ ॥ नवनावत्सु लिलसमी कृताया मवसौ मध्ये वीं दो दयाः समर्ध्व विंडु रूच्यते ॥ नो विंडु
 मध्ये कृताया ह्यांगुलाहो गुलसमसूत्रे राकनमा लिखेत् ॥ ननपूर्वा पररेखा समभाग कल्पनाया तथे

वदक्षिणोत्तराकार्यो एवं दिग्साधनं कृत्वा चन्द्रसूर्ययोः ग्रहणोत्प्लुटकारं यत्न्यत्र भवति तदा सकलं कर्म उ-
त्तरस्यां दिशि कुर्यात् ॥ यदि याम्यशरं भवति तदा सकलं कर्म याम्यां कुर्यात् ॥ सव्यापसव्ये वलनायुस-
त्रेति ॥ सव्याउत्तरं अपसव्यां दक्षिणं ॥ तस्मान्न सव्यापसव्ये वलनादेयो ज्ञेति ॥ ४ ॥ ~~वलनायुस-
त्रेति ॥~~ ~~तथा च सूर्यसिद्धान्ते ॥~~ ॥ यदि शरं वलनयोरैकदिशौ भवतस्तदा दक्षिणोत्तरं

वलनं प्राञ्चुरवंदेयं तदिदं द्वैकतायादौ ॥ मेदेष्वन्तुञ्चुरवंदेयं मिन्दोर्भानो विपर्ययात् ॥ ५ ॥
वलनाग्रान्युत्तरः सूत्रं मध्यविन्दुप्रवेशयेत् ॥ मध्यान्तरेण विक्षेपं वलनाभिमुखं तयेत् ॥ ६ ॥
विक्षेपायाहिरवेद्वन्तं ग्रहाणां कुर्वन्तयेत् ॥ ग्राह्यं वत्तं समाक्रान्तं ननु स्तनमसा भवेत् ॥ ७ ॥

व्यातः पूर्वस्यां दिशि वलनादेया ॥ यदि भिनदिशौ भवतस्तदा याम्योत्तरं रेखान्तः पश्चिमायां दिशि वल-
नादेया ॥ सर्वो भिनदो ग्रहणो ॥ भानो विपर्ययादिति ॥ भानो सूर्यस्य विपर्यया वलनादेया ॥ यदि
शरं वलनयोरैकदिशौ भवतस्तदा दक्षिणोत्तरं रेखान्तः पश्चिमायां दिशि वलनादेया ॥ यदि शरं

वलनयोर्भिर्नीदशो भवतस्तदा याम्योत्तरेखातः पूर्वस्यां दिशि बलनादेया ॥ बलनादेयेति ॥ बलना
 त्रसमाप्यते तत्र चिह्नं कृत्वा नस्मान्मध्यकी दोषावदेखा प्रवेस्य ॥ नतो मध्यविंदो ॥ आरभ्य नयेदरेखा
 या वलनाभिमुखं शरांगुलं प्रतीपं निःसारयेत् ॥ यत्र समाप्यते तत्र चिह्नं काये ॥ नक्षत्रं च न्यायाह
 काङ्क्षा गुलसमप्रमाणसूत्रेण वनं समातिरेवेत् ॥ नितवत्तेन यो दिशि ग्राह्यं वन्न सारवं इतो न ग्राह्यं ॥
 मध्यग्रहो वक्रव्या ॥ यदि खंडग्रहां सर्वग्रहाणां न्यूनग्राहकेन ग्राह्येन माह्वाश्रयं ॥ ५॥ ७॥

स्थित्यर्द्धे निघ्नैरसवेदभक्तैर्मानंगुलैः प्राक्स्वरयोस्तदयान् ॥ स्यर्शो धर्मोक्षेस्वत्र
 शांयथा वंति मीलनोन्मीलनके भवन्ति ॥ ८ ॥

अथ स्यर्शो धर्मोक्षेस्वत्रमाहः
 चन्द्रसूर्ययोर्ग्रहोस्वकीयमात्रांगुलानि स्वकीयेन स्थित्यर्द्धेन संगुण्य चन्द्रसूर्यसैष द्विष्टभागसूर्यस्य
 वेदेऽवर्तुर्भिः ४ भागां प्रस्वकीयप्राक्प्रायशांगुलं भवतीति ॥ सकलांगुलानीत्यर्थः ॥ बलनाया न्यर्वाभि
 मुखेदत्ते प्राक्प्रांगुले चन्द्रस्य स्यर्शो भवति ॥ पश्चिमाभिमुखे दत्ते मोक्षः ॥ सूर्यस्य बलना प्राक्प

श्रिमाभिमुखेदनेप्राक्प्रागुलेस्पृशः॥पश्चिमाभिमुखेदनेमोक्षः॥श्रुति॥स्फुटसौम्येदारेचन्द्रस्पृशः
शान्तिदिशिस्पृशःवायवेमोक्षःनैऋत्येतिमीलनंआग्नेयेऽमीलनं॥सूर्यस्यवायवेस्पृशःशान्ति
मोक्षः॥आग्नेयेतिमीलनंनैऋत्येऽमीलनं॥याम्यस्फुटद्वारं चेच्चन्द्रस्याग्नेयेस्पृशःनैऋत्येमोक्षः
वायवेतिमीलनं॥शान्तेऽमीलनं॥सूर्यस्यनैऋत्येस्पृशः॥आग्नेयमोक्षः॥ईशानेतिमीलनंवायवे
ऽमीलनं॥ ८ ॥अथेष्टप्रासानयनमाह॥ ॥चन्द्रसूर्ययोःस्वकीयप्रासंगुलंप्रहृतकालपरि

प्रासंगुलप्रहृतंस्थित्यर्द्धंनविभजितं॥लघुंछन्नांगुलंप्रासेमोक्षप्रासंनतनः॥ ९ ॥

कायांसंगुलापस्वकीयस्थित्यर्द्धंनभजेत्॥लघुंप्रहृतकालंछन्नांगुलंभवति॥प्रासंगुलंप्रहृतंस्थित्यर्द्धं
नप्रप्रकरोमोक्षेष्टप्रासंगुलानयनकार्यं॥मध्यप्रासंगुलंमोक्षादूर्ध्वंप्रहृतस्पृशःपटकाभि
संगुलापस्थित्यर्द्धंनभजेत्॥लघुंमोक्षेष्टछन्नांगुलंभवति॥मध्यप्रासंगुलेमोक्षेष्टछन्नांगुलानि
संशोधयतेनस्थित्यर्द्धंसंगुलापमध्यप्रासंगुलंनभजेत्॥लघुंमध्यप्रासंगुलंमोक्षेष्टछन्नांगुलानि

मोक्षवेलायां शोयेत। मोक्षवेला भवति॥ ~~अथ चतुर्दशहोपरिलेखवर्गो ज्ञानमाह॥~~ न चावधमपुत्र
 अथ नेस्यन्त्योः संधूस्त्रकर्मः खंडग्रहे अर्द्धनो म्याधिको ग्रन्थः सकृन्नाम्रः सर्वग्रहरो कपिलवर्गः यदाग्रत
 श्रुनुर्भागादुनो भवति छाद्यमाने मोक्षाच्छेषस्य वा मुच्यमानस्य तदाग्रहे वृत्रवर्गः परिलेखः॥ अतपरं
 चावर्द्धग्रासस्तावत्कृषावर्गः॥ तस्मादपरं यावन्न सर्वग्रहाणां तावत्कृषा नाम्रपरिलेखः॥ सर्वग्रहरो
 तिमिलेनो मीलनयोर्मध्ये कपिलवर्गः परिलेखः॥ ~~अथ दशहोपरिलेखवर्गो ज्ञानमाह॥~~ द्वादशभागादुनो ग्रहेणा
 दुवर्णादग्रं॥ षोडशभागादिदोः खट्वन्वाद्यधिकमादेश्य॥ आदित्यमंडलस्य तीक्ष्णत्वाद्वादशभागादुनो
 ग्राहो न दृश्यते॥ तस्मात्तवक्तव्यं॥ अधिकत्वादेषः॥ चंद्रमंडलस्य खट्वन्वात्षोडशभागादुनो ग्राहो न द
 र्श्यो वक्तव्यः॥ अधिकत्वादेषं ज्ञाने॥ ~~अथोपसंहरं नाह॥~~ ॥ खरवाश्वि वेदादशने युगादिदिव्योक्तिः
 श्रीपुरुषोत्तमस्य॥ श्रीमात्मानानंद इति ग्रहमाहसरस्वती शंकरयास्तनूजः॥ शतद्वयाधिकचतुस्रह
 सुपरितेते ४२०० कालिगानवर्गदेवमणी वचनवित्यासेन श्रीपुरुषोत्तमस्यानवस्थितश्रीमात्मानानंदनामा
 गीता तसिद्धान्तविनू सरस्वती शंकरयोस्तनूजः सरस्वतीमातृनामैः शंकरापितृनामनयोः स्वरस्वती शं

कर्योस्तनूजः पुत्र इमांस्तस्वनी कृतवान् ॥ व्याख्या यां यन्मया त्वत्क्रयं च युक्तिविवर्जितं ॥ आत्माया
लिखितं यच्च न कार्यं क्षम्यता उर्ध्वैरिति ॥ शरीरसमनुमितशाके चेशुक्तेनरद्वितीयायां गुरुवास्मरे
संपूर्णा कृतवान् बलभद्रकेन सहकं ॥ ॥ स्वरश्चिद्रश्चक्रं समेतेशाके जातो चनाकुले जन्मः बहुर्युगव
र्षेणामयारचितावालवोधार्तिविमला ॥ ॥ श्रीविष्णुमादित्यशाके १४६४ चैत्रमासस्य कृष्णद्वितीया
तिथौ जिववाशरे श्रीमहाराजधिराजु श्रीमानसाहिभुज्यमानराज्ये श्रीमन्तिजुमुलादेद्रोडुमसज्ञके
नारे श्रीमन्सकलेविश्याविश्यारुद्रकोशिकाय यनेन मादेव जज्ञिशरोमशिराः प्रिमद्वसंतैव जस्तस्या
त्मज्ञो बलभद्रनामायेति विज्ञेमां बालवोधनी भास्वनी ठीकां कृतवान् ॥ ॥ इति श्रीवसनात्मज बलभ
द्रदेवज्ञविरचितेनायां भास्वनी ठीकायां बालवोधित्यां परिनेत्याधि कारो रमः ॥ ८ ॥ समाप्तः ॥ शाके १६३६

ASMA ARCHIVES

958

ᠨᠢᠯᠤᠰ ᠲᠦᠭᠣᠳᠡ

040
 9924
 5
 440
 440
 24
 424
 8314
 2414
 21

94 —

040
 24
 9924

92 + 94
 5 + 611
 3 + 254

9924
 —

040
 5
 440
 440
 24
 424
 32140
 2914
 9014

240
 99
 424

92 + 22
 1 + 29

92 +

3 + 411

4140

57

0140

1124

35 124

4140 92

2144

311

424

9104

4124

4124

29104

આબ્જા સરકારી	
૯૫૮	
ASHA ARCHIVES	